

Opinnäytetyö (YAMK)

Kirjasto ja tietopalvelun koulutusohjelma

2013

Birgitta Kurvinen

TIEDONHANKINNAN OPETUS

– tutkimusopintojen ytimessä

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kirjasto ja tietopalvelun koulutusohjelma

Marraskuu 2013 | 121 sivua

Ohjaaja(t) Yliopettaja Olli Mäkinen, Turun ammattikorkeakoulu
Informaatikko Suvi Perttula, Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto

Birgitta Kurvinen

TIEDONHANKINNAN OPETUS - TUTKIMUSOPINTOJEN YTIMESSÄ

Opinnäytetyössä etsittiin uusia näkökulmia ja kehittämiskohteita Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMKin) tiedonhankinnan opetukselle. Työssä kuvataan kirjaston ja opetuksen yhteistyötä sekä opiskelijan tiedonhankintaan liittyvää opintojaksotyöskentelyä tutkimusopintojen yhteydessä.

Opinnäytetyössä arvioitiin tiedonhankinnan opetuksen vaikutusta opiskelijan informaatiolukutaidon (IL) kehittämiseen. Lähestymistapa oli sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Keskeinen tutkimusaineisto kerättiin Webropol-kyselyohjelmalla laadittujen testikysymysten avulla lukuvuonna 2012–2013. Testikysymykset laadittiin IL:n standardiin perustuvan Minä osaan -mittarin pohjalta. Testi tehtiin kaksi kertaa tutkimusopintojen opintojaksolla ennen kirjaston tarjoamaa opetusta ja opetuksen jälkeen JAMKin restonomiopiskelijoiden neljälle eri ryhmälle. Verrokkiryhmälle opintojakson toteutusta muutettiin siten, että kaksi tiedonhankinnan kontaktia korvattiin eri sisällöllä. Testin tulosta verrattiin opintojakson arvosanaan. Aineistoa analysoitiin MS Excel-ohjelmalla. Monipuolisen kuvan saamiseksi verrokkiryhmän opiskelijoita havainnoitiin kirjastossa ja heiltä kysyttiin tehtävän suorittamiseen liittyviä tekijöitä. Opetukseen liittyviä asioita kysyttiin opintojakson opettajalta ja kirjaston opetukseen osallistuvilta.

Tutkimuksen tuloksena havaittiin, että kirjaston pitämät kontaktit ovat tärkeitä opiskelijan sujuvan työskentelyn ja oppimistehtävien suorittamisen kannalta. Opiskelija oppii systemaattisen ja aiheenmukaisen tiedonhaun paremmin opintojakson tehtäväsuorituksissa. Hänen on helpompaa valita ja tunnistaa alansa relevantteja tiedonlähteitä. IL:n opetuksella vaikutetaan ammatillisen informaatiomaiseman kehittämiseen heti opintojen alettua. Opiskelijan tärkein tiedonlähde oppimistehtäviin liittyvien ongelmien selvittämisessä on vertaisryhmä. Opiskelijat tunnistivat tiedonhankintaan liittyvät kehittämisen tarpeet testin yhteydessä. Testillä on motivoiva merkitys ja sitä voidaan käyttää työkaluna mm. osaamisen varmentamisessa ja arvioitaessa aikaisemmin hankittua osaamista. Tiedonhankinnan opetuksen jatkuva kehittäminen vaatii opetusprosessin kriittistä arviointia ja tulosten seurantaa.

Kerättyä aineistoa ja tuloksia voidaan käyttää tiedonhankinnan opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa seuraamalla ryhmän tiedonhankintakäyttäytymistä koko opintojen ajan ammattitehtäviin asti. Tiedonhankinnan valmiuksia mittaavan testityökalun kehittämisen avulla voidaan tiedonhankinnan valmiuksia verrata eri korkeakouluissa opiskelevien välillä.

ASIASANAT:

Informaatiolukutaito, tiedonhankintataidot, ammattikorkeakoulut, restonomiopiskelijat, tutkimusopinnot, oppimistehtävät

MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Library and Information Services

November 2013 | 121 pages

Instructor(s) Olli Mäkinen, Turku University of Applied Sciences, Principal Lecturer
Suvi Perttula, JAMK University of Applied Sciences, Information Specialist

Birgitta Kurvinen

INFORMATION SEEKING GUIDANCE - IN THE CORE OF THE RESEARCH PROCESS

The aim of this study was to develop information seeking guidance in the library of JAMK University of Applied Sciences (JUA). The thesis describes cooperation between the library and the teaching staff of the faculty. It also describes students' information seeking processes in the context of research studies. The study evaluates the impact of information seeking guidance from the perspective of students' information literacy (IL) skills.

The approach of the research was both qualitative and quantitative. The data were collected using a quantitative test by a Webropol questionnaire tool during the academic year 2012-2013. The test questions were based on Information literacy standard. The test group consisted of four groups of Tourism and Services Management students at JUA. The test was carried out twice during their study unit of research studies, both prior to the contact lessons on information guidance and after the lessons. The implementation of the study unit for the control group was changed so that the two contacts held by a librarian were replaced by different content. The data were analyzed using MS Excel software. In addition, the test results were compared with the course grades.

Information seeking is an integral part of the research process. Information seeking skills are developed in authentic, integrated classroom learning situations in JUA. The continuous improvement and development of teaching require critical evaluation of the teaching and learning processes. During the contact held by library staff, students learn adaptable study and for the learning assignments of a good quality. Students learn systematic and thematic information retrieval methods better by completing authentic information seeking tasks. It becomes easier for them to select and identify relevant sources of information from their own field. Teaching IL influences the development of the professional skills from the very beginning of their studies. The most important source of information in solving learning tasks is the peer group. Students recognized the requirements of the IL development during the test. The test has a motivational role and it can be used as a tool of assessment.

The results can be used for evaluating the effectiveness of IL teaching by following the groups' IL behavior throughout their studies. By developing the test tool for national use, IL skills can be compared between students at different universities.

KEYWORDS:

Information literacy, information skills, research and development process, universities of applied sciences, assignments.

SISÄLTÖ

LYHENTEET	7
1 JOHDANTO	8
1.1 Tiedonhankinta tutkimus- ja kehittämisprosessin opiskelussa	8
1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	9
1.3 Tutkimusmenetelmä	9
1.4 Opinnäytetyön rakenne	10
2 TIEDONHANKINNAN OPETUS JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUSSA	11
2.1 Tiedonhankinnan opetuksen kehittyminen JAMKissa	11
2.2 Orientoivat opinnot	13
2.3 Tutkimus- ja kehittämisopinnot	13
2.4 Opinnäytetyövaihe	15
2.5 Tiedonhankinnan opetuksen kehittämistarpeet	16
3 TIEDONHANKINTA OPISKELUTAITONA	18
3.1 Tiedonhankinta, tiedontarpeesta tiedon käyttöön	18
3.2 Oppimisprosessi	20
3.3 Tiedonhankinnan prosessi	23
3.4 Lukutaidosta informaatiolukutaitoon	24
3.5 Informaatiolukutaidon osaaminen	25
4 TIEDONHANKINTA OPETUKSESSA	30
4.1 Ongelmaperustainen oppiminen ja tiedonhankinta	30
4.2 Opettajien käsitykset tiedonhankinnan opetuksesta	32
4.3 Kirjastonhoitajien ja informaattikkojen käsitykset tiedonhankinnan opetuksesta	34
5 RESTONOMIOPISKELIJAN KOULUTTAUTUMINEN PALVELUALOILLE	38
5.1 Restonomiopiskelijaksi ammattikorkeakouluun	38
5.2 Palveluosajaksi työelämään, restonomin ammatilliset tiedontarpeet	39
5.3 Osaaminen kompetensseina	40
5.4 Aiemmin hankittu osaaminen	41
5.5 Ohjaus opiskelun tukena	44
5.6 Suomalaisnuorten tiedonhakuvalmiudet	45

6 TUTKIMUSSTRATEGIA JA -MENETELMÄT	47
6.1 Kehittämistyö tutkimuksena	47
6.2 Monimenetelmäinen tutkimus	48
6.3 Kvantitatiivinen tutkimus	49
6.3.1 Kokeellinen tutkimus	49
6.3.2 Klassinen koeasetelma	50
7 RESTONOMIEN TIEDONHANKINNAN VALMIUDET	51
7.1 Tutkimuksen suorittaminen	51
7.2 Aineiston keruu	56
7.3 Tutkimusaineiston analysointi	59
7.4 Tutkimuksen luotettavuus	61
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET	62
8.1 Tiedonhankinnan opetus ja tiedonhankinnan valmiuksissa kehittyminen	62
8.2 Opiskelijan menestyminen ja opintojakson arvosanat	63
8.3 Tiedonhaunopetus ja opintojakson oppimistehtävien suoritukset	70
8.4 Miten restonomeille annettavaa tiedonhankinnan opetusta voidaan kehittää	80
9 POHDINTA	81
LÄHTEET	86

LIITTEET

- Liite 1. Opintojakson kontaktit ja sisältö
- Liite 2. Opintojakson tehtävät
- Liite 3. Lehtori Päivi Paukun haastattelu 28.5.2013
- Liite 4. Tiedonhankinnan kontaktien sisällöt eri opintojaksoilla
- Liite 5. Testin taulukot
- Liite 6. Havainnointilomake

KUVAT

Kuva 1. Opiskelija kohtaa JAMKin kirjaston (Osaajana kehittyminen - Kirjasto oppimisen tukena 2013).	12
Kuva 2. Tiedonhankinnan prosessi (Savolainen 2010, 92).	18
Kuva 3. Oppimisen malli Engeströmin (1991, 98) mukaan	22
Kuva 4. Tiedonhankinnan prosessi Kuhlthaun (1993) mukaan (Savolainen 2010, 101).	23
Kuva 5. SCONUL:n mallissa informaatiolukutaidon osaaminen muodostuu seitsemästä eri pilarista (SCONUL Seven Pillars of Information Literacy 2011).	28
Kuva 6. Ongelmaperustainen oppiminen ja itsenäinen tiedonhankinta (Poikela & Poikela 2010, 18).	31
Kuva 7. Tiedollisen osaamisen arvioinnin tasot Bloomin taksonomian mukaan (Pirttimäki 2012).	43
Kuva 8. Testin arviointi tulosten perusteella	63
Kuva 9. Opintojakson kokonaisarvosana ja tehtäväkohtaiset arvosanat testiryhmittäin	64
Kuva 10. Lehtitehtävään käytetyt tunnit	72
Kuva 11. Havainnointi Lutakon asiakaspalvelussa keväällä 2013, viikot 3-10	74
Kuva 12. Kysymys 4. Lehtitehtävän tekemiseen kysyin neuvoa (vastaajien määrä 30)	75
Kuva 13. Kysymys 5. Lehtitehtävän suoritin (vastaajien määrä 30)	76
Kuva 14. Kysymys 6. Olisin voinut vaikuttaa suoritukseeni (vastaajien määrä 27)	77
Kuva 15. Kysymys 7. Tarvitsen lisätietoa/lisäohjausta (vastaajien määrä 27)	78
Kuva 16. Kysymys 8. MZRD1000-opintojakson (vastaajien määrä 30)	79

TAULUKOT

Taulukko 1. Esimerkki tehtäväkohtaisesta aineiston käsittelystä	60
Taulukko 2. Kysymys 3. Käytin aikaa lehtitehtävän ... (vastaajien määrä 30)	73

LYHENTEET

Lyhenne	Lyhenteen selitys
AHOT	aikaisemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT-käsitteistöä 2010)
amk	ammattikorkeakoulu (Lyhenneluettelo 2013)
FMC	Degree Programme in Facility Management (Opintotarjonnan tulkintaohjeet 2013)
JAMK	Jyväskylän ammattikorkeakoulu
MPA	Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma (Opintotarjonnan tulkintaohjeet 2013)
MTA	Matkailun koulutusohjelma (Opintotarjonnan tulkintaohjeet 2013)
IL	informaatiolukutaito (Suositus Suomen korkeakouluille - Informaatiolukutaito korkeakouluopinnoissa 2013)
PBL	ongelmaperustainen oppiminen, Problem-based learning (Poikela & Poikela 2010)
Restonomi	tutkintonimike, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan alempi korkeakoulututkinto (Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 2013)

1 JOHDANTO

1.1 Tiedonhankinta tutkimus- ja kehittämisprosessin opiskelussa

Tiedonhankinnan opetuksen päätavoite on opiskelijan opiskelutaitojen sekä tutkimus- ja kehittämisosaamisen vahvistaminen. Tiedonhankinnan opetuksen tärkeimmän tavoitteen ymmärtäminen, opiskelijan oppimisprosessiin vaikuttaminen yksittäisten tiedonlähteiden opettamisen sijaan parantaa opetuksen vaikuttavuutta.

Tämä työ etsii vastauksia ja arvioi tiedonhankinnan taitoihin liittyvän opetuksen vaikutuksia lyhyellä aikavälillä, tietyn opintojakson aikana. Vaikuttavuuteen, pidemmällä aikajänteellä päästäviin arviointeihin tämä työ ei anna vastauksia. Opiskelijan tiedonhankinnan valmiuksiin vaikuttaminen on kiinnostanut minua jo pitkään. 1980-luvulta alkanut työura koulutusorganisaation kirjastossa on kasvattanut kokemusta ja antanut näkökulmia tiedonhankinnan ohjaukseen ja opetukseen.

Opintojaan aloittavan nuoren on tärkeä oppia tuntemaan ja käyttämään tehokkaasti kaikkia tarjolla olevia, opiskelua ja opintoja edistäviä palveluja. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, JAMK sitoutuu tukemaan opiskelijaa koko hänen opiskeluajan Ohjaus 2013 -asiakirjan (2013) mukaisesti. Asiakirja on laadittu kaikkien JAMKin toimijoiden yhteisenä työnä.

Kirjasto on tiiviisti mukana restonomiopiskelijoiden tutkimusopintojen, Tutkimus- ja kehittämistyön lähtökohdat, MZRD1000-opintojaksolla. Opintojakson suoritettuaan opiskelijalla on käsitys tutkimusprosessin kokonaisuudesta, aiheen valinnasta valmiiksi raportiksi asti. Idea kehittämistyöni aiheeksi virisi kyseiseen opintojaksoon liittyvässä suunnittelukeskustelussa lehtori Päivi Paukun kanssa. Opintojakson toteutuksessa näkyy moniammatillisen ryhmän aito halu valmentaa opiskelija tutkimuksen tekemiseen ja hälventää opinnäytetyön tekemiseen ja siitä selviytymiseen liittyviä pelkoja.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämä kehittämistutkimus pyrkii löytämään uusia näkökulmia ja ideoita Jyväskylän ammattikorkeakoulun tiedonhankinnan opetukseen arvioimalla opiskelijan informaatiolukutaitoon liittyvien tietojen ja taitojen kehittymistä tutkimusopintojen opintojaksolla. Aineisto kerätään osana restonomiopiskelijoiden opintoja, koska olen perehtynyt koulutusohjelmien sisältöön ja opiskelijan opintopolkuun itse opiskelijana ja tiedonhankinnan ohjaajana ja opettajana.

Työni dokumentoi ja kuvaa opintojakson toteutusprosessia tiedonhankinnan näkökulmasta. Tutkimuksellani etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: kehittääkö tiedonhankinnan opetus tutkimusopintoja opiskelevan tiedonhankinnan valmiuksia, näkyykö tiedonhaunopetus opintojakson oppimistehtävien suorituksissa, voidaanko opiskelijan menestyminen havaita opintojakson arvosanoissa ja miten restonomeille annettavaa tiedonhankinnan opetusta voitaisiin kehittää.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Monipuolisen kuvan saamiseksi lähestyn aihetta monimenetelmäisesti. Kaksivaiheisen testin avulla arvioidaan opiskelijan tiedonhankinnan osaamisen tasoa ennen ja jälkeen opintojaksolle osallistumista. Opiskelijoiden havainnointi kirjastossa liittyy opintojakson oppimistehtävän suorittamiseen. Kysely kirjaston tiedonhankinnan opettajille ja haastattelu opintojakson vastuupettajalle antavat tietoa, mielipiteitä ja ajatuksia tiedonhankinnan opetuksen merkityksestä opiskelussa.

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Pääluvuissa 2–4 käsittelen tiedonhankinnan opetusta JAMKissa, tiedonhankintaan opiskelutaitona ja tiedonhankintaa oppimisprosessissa sekä esittelen informaatiolukutaidon suunnitteluun ja arviointiin sopivaa informaatiolukutaidon standardia. Luku 5 kuvaa restonomiopiskelijää ja hänen tiedontarpeitaan palvelusaajana. Luvuissa 6–9 kuvaan tutkimuksen tekemistä, saatuja tuloksia ja pohdin tiedonhankinnan merkitystä tutkimusprosessin osana.

2 TIEDONHANKINNAN OPETUS JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

2.1 Tiedonhankinnan opetuksen kehittyminen JAMKissa

Tiedonhankinnan opetuksen tarkoituksena on opettaa keinoja, jotka auttavat olennaisen tiedon valikoinnissa tietotulvasta. Koulutuksissa opitaan hakemaan, paikantamaan ja arvioimaan tietoa sekä käyttämään tietoa tehokkaasti. Näiden opiskelussa ja työelämässä välttämättömien taitojen kokonaisuutta kutsutaan informaatiolukutaidoksi. Tiedonhankintaa opetetaan ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman mukaisilla kursseilla, kaikille avoimissa koulutuksissa ja yrityksille ja yhteisöille räätälöidyissä koulutuksissa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston järjestämässä opetuksessa noudatetaan vuonna 2007 laadittua kirjaston pedagogista toimintasuunnitelmaa. (Tiedonhankinnan opetus 2012.) Tiedonhankinnan opetus vastaa koulutuksen oppimisen taidot ja tiedonhallintataidot -pätevyysiin, eli kompetensseihin (Osaajana kehittyminen 2013).

Ensimmäiset restonomikoulutuksen tiedonhankintaosaamista edistävät integroinnit opetussuunnitelmaan yhdistettiin Tieto Töihin -hankkeen aikana 1990-luvun lopulla. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan (MARATA) opiskelijat osallistuivat yritystietopalvelun työhön tekemällä tiedonhakuja alan pk-yrityksille osana alan opintoja. Opiskelijat kehittivät tiedonhankinnan taitoja aidoissa T&K:n tehtävissä. (Perttula 1999.)

Vuonna 1998 JAMKin opiskelijalla oli mahdollisuus valita ensimmäisen kerran yhden opintoviikon Tiedonhankintataidot-opintojakso vapaavalintaisena kurssina. Vuonna 2000 tiedonhankinnan opintojakson suorittaminen tuli osaksi matkailun opiskelijoiden ammatillisia opintoja. Vuonna 2001 JAMKin tiedonhankinnan opetuksessa otettiin käyttöön kansainväliset informaatiolukutaidon osaamissuosituksset. Tiedonhankinnan opinnot ovat sisältyneet kaikkien JAMKin opiskelijoiden opetussuunnitelmaan vuodesta 2005. Kirjasto laati ensimmäisen pedagogisen toimintasuunnitelmansa 2007. Syksystä 2008 lähtien opiskelijoilla

on ollut mahdollisuus opiskella ja syventää tiedonhankinnan taitoja viiden opintopisteen laajuisella, vapaavalintaisella Asiantuntijan tiedonhankinta -opintojaksolla. Se toteutetaan verkkokurssina, johon voivat osallistua myös avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijat. Verkkokurssia on toteutettu myös englanninkielisenä Specialized Information Seeking -opintojaksone vuodesta 2010 alkaen. (Tiedonhankinnan opetus 2012; Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston historia 2013.)

JAMKin opiskelijalle tarjoutuu useita kirjastokäytön ja tiedonhankinnan kohtaamistilanteita koko opintojen ajan työelämään siirtymiseen asti (kuva 4). Tilanteista opastetaan, ohjataan ja valmennetaan tiedonhankinnan taitoja vahvistavasti.

Kuva 1. Opiskelija kohtaa JAMKin kirjaston (Osaajana kehittyminen - Kirjasto oppimisen tukena 2013).

2.2 Orientoivat opinnot

Aloittaessaan opinnot opiskelija suunnittelee opiskeluaan ja tulevaa uraansa sekä perehtyy JAMKin oppimis- ja toimintaympäristöön Osaajana kehittyminen -opintojakson aikana. Opintojakson eräänä tavoitteena on informaation hankintaan, analysointiin ja valintaan liittyvän osaamisen kehittyminen. (Osaajana kehittyminen 2013; Ohjaus 2013 2013)

Opintojakson kirjaston osio toteutetaan heti alkuvaiheessa. Opiskelun kannalta on tärkeää, että opiskelija osaa käyttää tehokkaasti kaikki tarjolla olevat palvelut niin paikallisesti kampuksilla kuin kotoa etäkäyttöisesti sekä ymmärtää tiedonhankinnan merkityksen opiskeluprosessissa. Kirjaston kahden opetuskerran osuus on viisi tuntia.

2.3 Tutkimus- ja kehittämisopinnot

Restonomiopiskelija perehtyy tutkimusprosessiin jo ensimmäisen opiskeluvuoden aikana Tutkimus- ja kehittämistyön lähtökohdat -opintojaksolla (MZRD1000, 5 op). Opintojakson tavoitteet kuvataan JAMKin opinto-oppaassa (2012–2013) seuraavasti: opiskelija ymmärtää opinnäytetyön yhtenä tutkimus- ja kehittämistoiminnan työtapana, ymmärtää ilmiöön perehtymisen merkityksen kehittämistyön lähtökohtana, tuntee palvelualoja koskevat keskeiset tiedonlähteet, hallitsee aiheen mukaisen tiedonhaun, osaa tulkita, analysoida ja jäsentää palvelualoja koskevaa aineistoa, ymmärtää lähdekritiikin merkityksen ja tiedon eettisen käytön sekä tietää T&K&I työn periaatteet. Opintojaksolla käydään läpi tutkimus- ja kehittämisprosessin perusteet, hahmotetaan tutkimukseen liittyvää informaatioympäristöä sekä perehdytään palvelualojen keskeisiin tiedonlähteisiin. Lisäksi tiedonhankinnassa opiskellaan yleisimmät hakulogiikat ja pohditaan tiedon eettistä käyttöä ja lähdekritiikkiä. Opiskelija osallistuu tutkimusaineiston keräämiseen ja tutkimusaineiston analysointiin ohjatusti sekä laatii työelämälähtöisen raportin.

Lukuvuonna 2012–2013 opintojakso toteutettiin neljä kertaa toisen, kolmannen ja neljännen jakson aikana. Opintojakson toteutukseen osallistuvat tutkimusopinnoista vastaava lehtori Päivi Paukku, tietotekniikan lehtori Mikael Viitasaari, viestinnän lehtori Anne Nurminen, kirjastonhoitaja Birgitta Kurvinen ja informaattikko Suvi Perttula. Lehtori Paukku vastaa opintojakson kokonaisuudesta ja tutkimuksen perusteiden osiosta, lehtori Viitasaari tutkimuksen toteuttamisen osiosta, lehtori Nurminen tutkimuksen työelämälähtöisestä raportoinnista, informaattikko Perttula antaa valmiuksia tiedon eettiseen käyttöön ja lähdekritiikkiin sekä kirjastonhoitaja Kurvinen tiedonhakuun alan tiedonlähteistä. Tiedonhankinta on merkittävästi mukana kyseisen opintojakson toteutuksessa. Kirjasto käyttää kolme kontaktikertaa 16:sta. Tämän lisäksi kirjastonhoitaja osallistuu mahdollisuuksien mukaan opinnäytetyö- ja lehtitehtävien purkuun.

Opintojakso arvioidaan arvoasteikolla 0–5 suoritusten perusteella: aktiivisuus, opinnäytetehtävä, lehtitehtävä ja raportointi. Opintojakson tehtävät ovat sekä yksilö- että ryhmätehtäviä. Molemmat tukevat opiskelijan tiedonhankintataitojen kehittymistä eri tavoin. Ryhmätehtävässä ryhmä muodostaa kunkin ryhmän jäsenen itsenäisesti hankkiman tiedon pohjalta yhteisen, neuvotellun näkemyksen asiasta. Yhteisöllinen tiedonhankinta toteutuu opintojakson lehtitehtävässä. (Ks. Portimojärvi ym. 2008, 126).

MZRD1000-opintojakson sekä yksilö- että ryhmätehtävät (liite 1) käydään läpi yhteisellä kontaktikerralla. Opetuksessa ja tehtävissä näkyy PBL-menetelmän käyttö. Lähiopetuksessa luodaan kehys yhdessä opittavalle asialle ja sen pohjalta nousevalle teemalle tutkimustyön näkökulmasta. Lukuvuonna 2012–2013 opiskelijat tarkastelivat ja pohtivat omaa alaansa etsimällä alan tulevaisuuden trendejä. Opiskelija määrittelee tiedontarpeensa ja valitsee tehtävän aiheeseen sopivan näkökulman. Tiedonhankinnan lähiopetuksessa opiskelija lähtee työstämään ja rajaamaan aihettaan tiedonhankinnan prosessin (ks. kuva 2) mukaisesti. Hän pohtii, etsii ja valitsee hakusanoja, muotoilee niistä hakulauseita ja etsii tietoa lähteistä. Lähteiksi on määritelty opinnäytetyöt sekä artikkelitieto, koska ajankohtainen, ammatillinen tieto löytyy useimmiten mainituista lähteistä. Tässä vaiheessa kirjasto auttaa hakusanojen, hakulauseiden ja tietokantojen

valinnassa. Lähdekritiikkiin ja tiedonarviointiin käytetään myös yksi informaation pitämä kontaktikerta. Tehtävillä on myös muita opettajan asettamia tavoitteita, esimerkiksi perehtyessään ja arvioidessaan alansa opinnäytetöitä opiskelija aloittaa oman opinnäytetyöprosessinsa hahmottamista ja mahdollisen aiheen valinnan. Opintojakson aikana opiskelija käy läpi kaikki informaatiolukutaidon standardin eri vaiheet.

Tutkimusopintoihin palataan toisen opiskeluvuoden aikana Tutkimus- ja kehittämisprosessi -opintojaksolla (MZRD2000, 5 op). Opintojakso sisältää tutkimusprosessin eri vaiheet, sen tieteenfilosofisen taustan, tutkimusstrategiat ja lähestymistavat. Opintojakso sisältää myös aineistonkeruun eri vaihtoehdot, tilastollis-empiirisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteet ja analysointitavat. Tiedonhankinta painottuu toimialan kansainvälisiin tiedonlähteisiin. Opiskelija osallistuu työelämälähtöiseen kehittämisprojektiin sekä raportoi siitä tiivistä ja tarkoituksenmukaisesti. Opintojakson suoritettuaan opiskelija ymmärtää tutkimusprosessin eri vaiheet, hallitsee tiedonhankintamenetelmät ja -prosessin, osaa hankkia tietoa yleisistä ja oman alansa sekä koti- että ulkomaisista tiedonlähteistä ja arvioida kerättyä tietoa kriittisesti. Hän osaa tuottaa selkeän, hyväraenteisen ja asiatyylisen raportin. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinto-opas 2012–2013.)

Opettavien lehtorien lisäksi opintojakson toteutukseen osallistuu kirjastonhoitaja. Tässä vaiheessa tiedonhankinnan opetus painottuu kansainvälisen tutkimustiedon löytämiseen. Samalla kerrataan aikaisemmin opittuja asioita. Kirjaston käyttää yhden, kolmen opetustunnin kontaktikerran.

2.4 Opinnäytetyövaihe

Tutkimus- ja kehittämisopintoihin integroitua tiedonhankintaa täydentävät Opparisauvat. Niiden tarkoitus on vastata räätälöidysti opinnäytetyöntekijän tiedontarpeeseen, oikeiden tiedonhankintakanavien löytämiseen ja hakulogiikan keräykseen.

Uusi opinnäytetyöhön liittyvä opetussuunnitelma mahdollistaa Opparisaunojen kehittelyn ja laajentamisen ryhmäkohtaisiksi tapaamisiksi ja ohjaustilanteiksi. Restonomikoulutukseen suunnitellut aiheoryhmät, kärjet mahdollistavat teemoittain tehtävät opinnäytetyöt ja niihin tarvittavat, aihepiiriltään samankaltaiset lähteaineistojen käytön. (Paukku 2013.) Lähteaineistojen esittely ryhmille tehostaa kirjaston asiakastyötä.

2.5 Tiedonhankinnan opetuksen kehittämistarpeet

Tutkimus- ja kehittämistyöhön liittyvää opintojaksoa on toteutettu yhteistyössä useita vuosia. Koulutuksen ja työelämän tarpeiden muuttuessa toteutusta on kehitettävä. Lehtori Paukku (2013) kehittäisi opetusta varmistamalla opiskelijan osaamista ja kehittyviä taitoja. Hän ehdottaa lähiopetuksen kulun pilkkomista siten, että tiedonhankinnan taitojen opettelu vuorottelee tutkimusprosessin sisältöjen kanssa. Kontaktiopetuksen aikana opettaja vaihtuu aiheen käsittelyn edetessä. Työskentelytapaa on kokeiltu viimeisen vuoden aikana aikuisten sekä Tiimiakatemia-mallilla kouluttautuvan Hamara-ryhmän opetuskerroilla. Opetus muuttuu teknisestä, yhden esimerkin avulla opettamista yhteiseksi harjoitteluksi ja tiedon prosessoinniksi.

Tulevan lukuvuoden 2013–2014 opinnäyteprosessin opetussuunnitelma sisältää kolme pääteemaa, joiden pohjalta opinnäytetöiden aiheet valitaan. Teema-kohtainen ohjausryhmä vastaa teemaan sisältyvien opinnäytetöiden ohjaamisesta. Opiskelijan ohjaus tapahtuu ohjausryhmässä sekä yksittäisen ohjaajan antamana. Ohjaukseen sisällytetään aihekohtaista tiedonhakua ja aineiston etsimistä ja valintaa. (Paukku 2013).

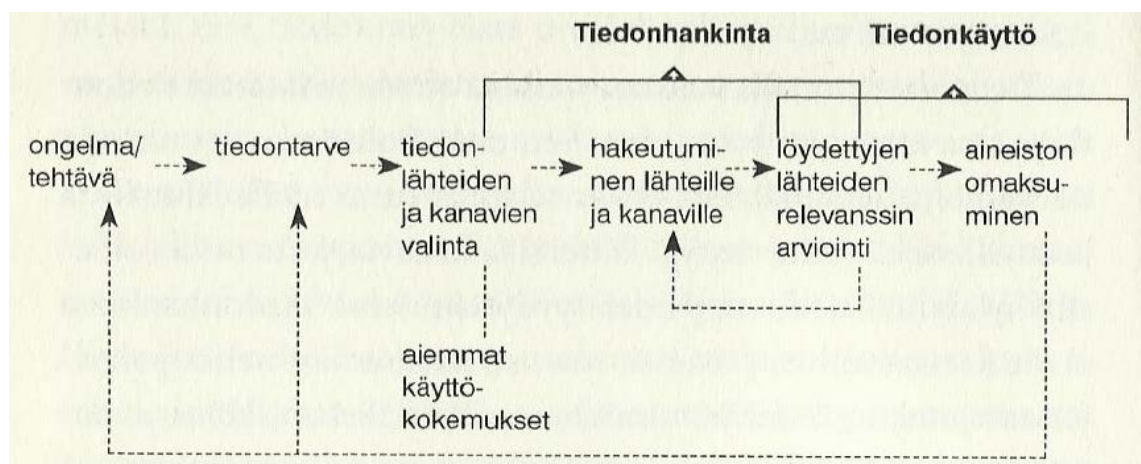
Myös tietoasiantuntijan muuttuva rooli tutkimus- ja kehittämistoiminnassa antaa uusia perusteita opetuksen kehittämiseksi. Johanna Lehtinen (2013) on tutkinut tietoammattilaisen roolia ja osaamista hankkeissa ja on todennut, että kirjastojen tulisi siirtää osaamistaan tiedon välittäjän ja siirtäjän roolista entistä enemmän tiedon jakamiseen ja tuottamiseen prosessien sisälle. Kirjastojen tulisi olla

osallistua aktiivisesti tutkimusprosessin eri vaiheisiin tai tehdä omaa tutkimusta (Lahtinen 2013).

3 TIEDONHANKINTA OPISKELUTAITONA

3.1 Tiedonhankinta, tiedontarpeesta tiedon käyttöön

Tiedonhankinta on ongelmaperustainen prosessi (kuva 2), joka etenee tiedontarpeesta, lähteiden ja kanavien valinnan kautta lähteiden arviointiin. Tiedonhankinta on osa tiedonkäyttöä, aineiston omaksumista. (Savolainen 2010, 92.)

Kuva 2. Tiedonhankinnan prosessi (Savolainen 2010, 92).

Tiedonhankintatutkimuksen kolme keskeistä ilmiötä ovat: tiedontarve, tiedonhankinta ja tiedonkäyttö. Tiedonhankinta on väljästi määriteltynä aistien välityksellä tapahtuvaa havainnointia. Tutkimuksessani rajaan tiedonhankinnan, informaatiotutkimuksen tavoin näkö- ja kuuloaistiin perustuvaksi toiminnaksi, jossa valitaan ja käytetään erilaisia tiedonlähteitä. Eri tiedonlähteille tai niiden sisältöihin päästään erilaisten tiedonhankinnan kanavien kautta. Kanavina voivat toimia esimerkiksi kirjastot, Internet tai opintojakson opettaja. (Savolainen 2010, 75–79.). Tiedonhankinta on päämäärätietoista toimintaa. Se on väline, työkalu muiden asioiden suorittamiseksi. Tiedonhankinnan kohde ovat ne aineistot ja tietosisällöt, joita opiskelija ei jo ennestään tunne tai ei ole löytänyt tai saanut haltuunsa. Opiskelijan muodostama käsitys eri lähteiden ja kanavien tärkeysjärjestyksestä sekä siitä, mikä niistä kannattaa valita ensin muodostaa tiedonlähtehorisontin. (Savolainen 2010, 93–94). Voidaan päätellä, että kirjaston anta-

man opetuksen ajankohdalla on merkitystä etenkin silloin, kun opiskelija muodostaa omaa ammatillisen tiedon tiedonlähdehorisonttiaan.

Opiskeluun liittyvä tiedonhankinta nousee ammatillisen tiedon tarpeista, hankinnasta ja käytöstä. Ongelmalähtöinen tiedonhankinta kohdentuu tehtävän suoritukseen tai tietyn ongelman ratkaisemiseen. (Savolainen 2010 80–81.) Tässä tutkimuksessa opiskelijan ammatillinen tiedonhankinta liittyy tietyn opintojakson tehtävien suorittamiseen.

Tiedonhankinta viriää ja käynnistyy tiedontarpeesta, johon liittyvä tieto on toimijalle tärkeä ja tarkoituksenmukainen. Tiedontarpeet muotoutuvat ongelmanratkaisun ja sitä palvelevan tiedonhankintaprosessin edetessä. Tiedontarpeeseen liittyy kognitiivisia eli tiedollisia, affektiivisia eli tunnelähtöisiä ja tilannesidonnaisia elementtejä. Tiedontarpeella on neljä eri tasoa: ydintarve, tietoinen tarve, muotoiltu tarve sekä kompromissitarve. Vasta tiedontarpeen kolmannella, muotoillun tarpeen tasolla, opiskelija kykenee jäsentämään tiedontarpeensa esimerkiksi hakusanoiksi tai kysymyslauseeksi. (Savolainen 2010, 83–90.) Opetukseen integroitaessa tämä on otettava huomioon siten, että kirjaston antama tiedonhakuun keskittyvä lähiopetuskerta järjestetään sen jälkeen, kun opiskelijan tiedontarve on jäsentynyt.

Opiskelijan tiedontarpeet voivat liittyä esimerkiksi tietyn opintojakson, tietyn oppimistehtävän suorittamiseen. Tässä tutkimuksessa mainitun opintojakson opiskelijan tiedontarve, tiedonhankinnan virittävä tekijä käynnistyy oppimistehtävää annettaessa. Opiskelija määrittelee tehtävässä annetusta teemasta näkökulman, josta hän etsii tietoa. Tiedon tulee täyttää tiettyjä ehtoja. Ensimmäisessä oppimistehtävässä opiskelija etsii ammattikorkeakoulutasoisen opinnäytetyön, jonka hän arvioi JAMKin opinnäytetyön arviointikriteerien mukaan. Oppimistehtävä annetaan opintojakson alussa, jolloin tiedontarve voi olla vielä jäsentymätön. Opintojakson edetessä tarve jäsentyy tehtävään liittyvän ymmärryksen kasvaessa. Tiedonhankinnan kanavana käytetään Internetin kautta saatavaa Theseus-tietokantaa. Hän etenee tehtävässään myöhemmin mainitun tiedonhankinnan prosessimallin (ks. kuva 4) mukaisessa järjestyksessä. Opiskelijan

prosessiin vaikuttavat myös tilannesidonnaiset oppimistehtävän käsittely- ja palautuspäivämäärät.

Opiskelijan tiedonkäyttöön vaikuttavat myös tietoon, tunteisiin ja tilanteeseen liittyvät tekijät. Nopeasti, helposti ja yksinkertaisesti saatu tieto on tiedon saavuttavuustekijä. Opiskelijan motivaatio, kielitaito ja tiedonhankintataidot vaikuttavat opiskelijan aiempien kokemusten tavoin lähteiden valintaan. Tiedonhakija pyrkii saavuttamaan tavoitteensa vähimmällä mahdollisella vaivalla. Mikäli opiskelijalla on mahdollisuus käyttää vaivattomasti kirjaston tarjoamia verkkopalveluja kotoa, hänellä on riittävästi tietoa ja taitoa lähteiden etsimiseen ja löytämiseen, hän mitä todennäköisimmin selviää itsenäisesti oppimistehtävästään. Opiskelijan työhön vaikuttavat myös aikatekijät, kiireellisyys ja tärkeystekijät. Opinnäytetyötä tehdessään opiskelija on usein hyvin motivoitunut. Hän saattaa istua tunti ja päivä toisensa jälkeen kirjastossa työskentelemässä kehittämistyönsä parissa. Kirjaston on tärkeä luoda opiskelijoihin luottamuksellinen, helposti lähestyttävä suhde, jotta kynnys käyttää kirjaston tarjoamia palveluja tiedonhankinnan kanavana olisi matala. Lähestyttävyyttä parantaa se, että kirjasto ei arvioi opiskelijan tekemiä valintoja vaan pyrkii ohjauksen avulla helpottamaan hänen työtään.

3.2 Oppimisprosessi

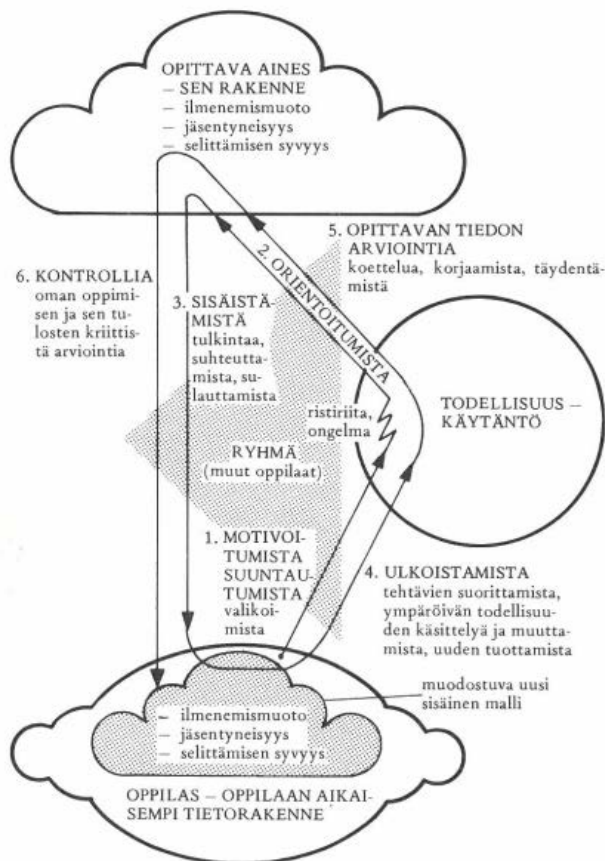
Tiedonhankinnan prosessilla ja ongelmalähtöisellä oppimisella on yhteneväisyyksiä. Luvussa neljä asiaa kuvataan prosessina. Tiedonhankinnan ja oppimisen tutkimus ovat painottumassa yksilökeskeisyydestä yhteisöihin. Ongelmaperustainen oppiminen on prosessi, joka tapahtuu yhteisöllisen suunnitelmallisen tiedon jakamisen, käsittelyn ja rakentelun kautta. (Portimojärvi ym. 2008). Informaatiolukutaidon eri osa-alueiden yhteisöllinen kehittyminen vaatii ohjauksen ajoittamista oikein opiskelijan ongelmanratkaisuprosessiin ja ohjauksen kohdistaminen opintojakson tavoitteista ja käsiteltävistä ongelmista nouseviin sisältöihin. Informaatikon osallistuminen opintojakson toteutukseen on kannatettavaa. (Hakkarainen 2010, 159.)

Lukeminen ja kirjoittaminen limittyvät toisiinsa tekstitaitoina. Yhteisöllinen lukeminen tukee syvällistä sisällön prosessointia ja merkitysten ja tiedon rakentamista. Yhteisen merkityksen ja tiedon rakentamiseen käytetty aika on suoraan verrannollinen oppimistehtävän laatuun ja siitä saatuun arvosanaan. Taitavat opiskelijat suunnittelevat, arvioivat, ja sopeuttavat toimintaansa tehtävän vaatimuksiin. Yhteisöllisen lukemisen ja yhteisen tiedon prosessoimisen tarjoamia mahdollisuuksia tulee hyödyntää opetuksessa, opiskelussa ja oppimisen edistämässä. (Kiili 2012.)

Opetuksen tehtävät voidaan jakaa Engeströmin (1991, 127–131) klassikkoteoksen mukaan eri vaiheisiin. Ensimmäinen tehtävä on valmistaa ja motivoida oppija uuteen aiheeseen. Siihen liittyy oppijan mielenkiinnon herättäminen ja tiedollisen ristiriidan aiheuttaminen. Toisessa vaiheessa orientoidaan tulevaan esittelemällä opiskelun tavoitteet ja luomalla orientaatioperusta. Kolmas vaihe on uuden tiedon välittämistä, jossa orientaatioperustaa täytetään ja rikastetaan muunnelmilla, yksityiskohdilla ja lisätiedoilla. Seuraavassa vaiheessa kerrataan opetettua paneutumalla uudelleen keskeisiin kohtiin. Sitä seuraa systematisointi, tietoaineksen selventävä jäsentely. Harjoittelun kautta tieto jalostuu taidoiksi. Soveltamisen vaiheessa ratkaistaan uusia tehtäviä soveltamalla tietoa joko arvioivasti tai tuottavasti. Prosessin viimeisessä vaiheessa kontrolloidaan opittua, tarkastellaan opittua tietoa kriittisesti ja arvioidaan omaa oppimista. Vaiheeseen liittyy myös opettajan kontrollin.

Opettavan ja ohjaavan henkilön on tärkeä tunnistaa oppimiseen liittyvät tekijät voidakseen paremmin suunnitella, toteuttaa ja arvioida tavoitteeksi asetettuja tuloksia. Oppiminen on henkilökohtainen prosessi, jonka kesto vaihtelee oppijan taitojen ja valmiuksien sekä opittavan aiheen mukaan. Oppijan on tärkeää tunnistaa ja löytää oma oppimistyylinsä, yksilöllinen, paras tapa oppia. Oppimiseen vaikuttavat aistinkanavan käyttö ja eri tavat hahmottaa asioita. Oppimistekniikat kehittävät tehokasta työskentelyä ja kansalaistaitojen kehittymistä. Oppimiseen vaikuttaa ennen kaikkea oppijan motivaatio, tahto oppia ymmärryksen kautta vaikeitakin asioita.

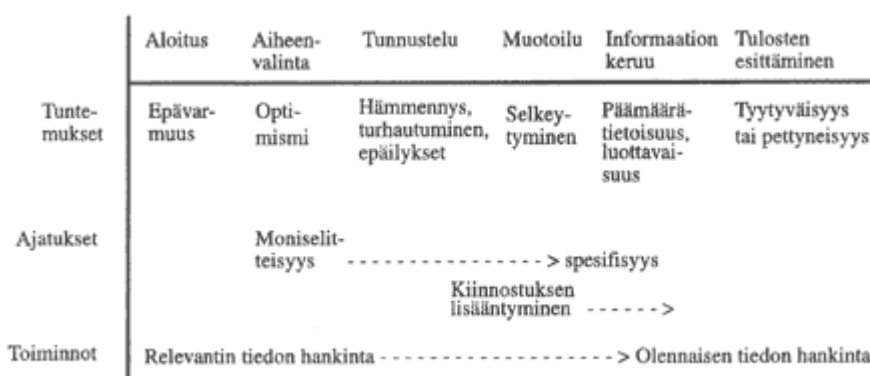
Oppimisen mallissa (kuva 3) opittava aines kytkeytyy aikaisempaan tietorakenteeseen. Oppiminen on kokonaisvaltaista, aktiivista sisäisten mallien muodostumista. Oppimisprosessin osatekijöitä ovat motivoituminen, orientoituminen, sisäistäminen, ulkoistaminen, arviointi ja kontrolli. Motivoituminen on tietoisesti mielenkiinnon heräämistä opittavaa asiaa kohtaan. Orientoitumisen vaiheessa ongelman ratkaisusta muodostuu jäsentynyt, tietoinen kuva. Sisäistämisenä tapahtuu aikaisemman ajattelun ja toiminnan muokkaamista ja muuttamista uuden tiedon avulla. Ulkoistaminen on opitun soveltamista ongelman ratkaisussa. Arvioinnissa tarkastellaan kriittisesti opitun pätevyyttä ja todenmukaisuutta. Kontrollissa tarkastellaan omaa oppimista ja tehdään korjaavia toimenpiteitä opitun pohjalta.

Kuva 3. Oppimisen malli Engeströmin (1991, 98) mukaan

3.3 Tiedonhankinnan prosessi

Tiedonhankinta on myös oppimisprosessi. 1980-luvulla kehitetty Kuhlthaun Tiedonhankinnan prosessimalli (The Information Search Process) (kuva 4) on käytetyimpiä malleja kirjasto- ja tietopalvelualalla. Se on käyttäjälähtöinen, tiedonhakijan käyttäytymistä selittävä ja ymmärtävä malli. Tiedonhankinta nähdään oppimisprosessina, jossa kuuden eri vaiheen kautta tiedonhankinta etenee tiedontarpeen tunnistamisesta ja aiheen valinnasta näkökulman tarkentumiseen, tiedon keruuseen ja omien tulosten esittämiseen. Tiedonhankinta on kokonaisvaltainen kokemus; tunteiden, ajatusten ja toiminnan kokonaisuus. Prosessin eteneminen vaihtelee yksilön, tehtävän ja tilanteen mukaan. Prosessin aikana tiedonhakija arvioi jatkuvasti omaa oppimistaan. (Kuhlthau 2013.)

Kuva 4. Tiedonhankinnan prosessi Kuhlthaun (1993) mukaan (Savolainen 2010, 101).

Vuosien aikana mallia on kehitetty ja vähitellen painopistettä on siirretty tiedonhankinnan tekniikasta tiedon käytön oppimiseen, ongelmanratkaisutaitoon ja luovuuden edistämiseen. (Kuhlthau 2013). Myös suomalainen informaatiotutkimus painottaa nykyisin tiedontarpeiden ja kirjastonkäyttäjien näkökulmaa (Mäkinen 2010, 68–69).

3.4 Lukutaidosta informaatiolukutaitoon

Lukeminen ja kirjoittaminen opitaan lapsena. Ne on helppo todentaa antamalla lapsen lukea kieleemme kirjoitettua tekstiä tai kirjoittaa sanoja opituista kirjainmerkkijonoista. Lukutaito, miten tekstistä luodaan merkityksiä ja kasvatetaan ymmärrystä, ei olekaan niin helposti todennettavissa.

Lukutaito määritellään kansainvälisessä PISA-tutkimuksessa ”Lukutaito on kirjoitettujen tekstien ymmärtämistä, käyttöä ja arviointia sekä niiden lukemiseen sitoutumista lukijan omien tavoitteiden saavuttamiseksi, tietojen ja valmiuksien kehittämiseksi sekä yhteiskuntaelämään osallistumiseksi.” (Sulkunen 2012, 9.)

Nykyisin lukutaitoon yhdistetään erilaisia käsitteitä ja näkökulmia. Lukutaito koostuu useista eri lukutaidon tyypeistä. Jaottelu on tärkeää, koska käsityksemme tiedosta ja informaatiosta on laajentunut. Esimerkiksi verkkotieto ja erilaiset tekniset välineet ovat muuttaneet painetun tekstin vuorovaikutteiseksi, muunneltavaksi ja eri aistinkanavia käyttäväksi tiedon käytöksi. (Lupton & Bruce 2010, 3 ; Talja & Lloyd 2010, ix-). Erilaisia lukutaitomäärittelyjä on löydettävissä runsaasti (mm. Suomi (o)saa lukea 2000; Saarti 2003).

Kirjasto- ja tietopalvelualalla, tiedonhankinnan opetuksen ja ohjauksen perusteet nousevat informaatiolukutaito-käsitteestä. (Tietoyhteiskunnassa tarvittavat taidot määritelty 2009 ; Saarti 2003.) Tässä tutkimuksessa tarkastelen lukutaitoa informaatiolukutaidon käsitteestä.

Informaatiolukutaito (Information literacy) määritellään taidoksi hankkia, hallita ja tuottaa tietoa eettisesti ja tehokkaasti. Ne ovat taitoja, joita tarvitaan opiskelussa, tutkimuksessa sekä työ- ja arkielämässä. Informaatiolukutaidon kehittyminen on jatkuva, kokonaisvaltainen prosessi, johon liittyy muita samanaikaisia toimintoja tai prosesseja. Informaatiolukutaito kehittyy esimerkiksi etsittäessä tietoa oppimistehtävään eri lähteitä ja kanavia käyttäen. ”IL nivoutuu tieteellisen ajattelun ja argumentaation taitoihin: kyse ei erillisestä saarekkeesta, vaan olennaisesta osasta akateemista toimintaa / asiantuntijana toimimista” (Tuominen 2011). Informaatiolukutaidon osaamisvaatimukset on kirjattu kansainväli-

seen informaatiolukutaidon standardiin, jossa tavoitteena olevat oppimistulokset kuvataan osa-alueittain osaamisen arvioimiseksi. (Sinikara 2007, 19–22; Seven Pillars of Information Literacy 2011, 3.)

Informaatiolukutaito voidaan nähdä toisaalta toiminnallisina taitoina ja tilannesidonnaisina sosiaalisina käytänteinä sekä transformaatiotaitoina (Lupton & Bruce 2010, 15). Informaatiolukutaito sisältää myös media- ja tietokonetaitoihin liittyvää osaamista (UNESCO). Informaatiolukutaito ilmentyy koulutuksessa, työssä ja arjen oppimisen kautta. Informaatiolukutaitoa on tutkittu paljon etenkin kirjasto- ja tietopalvelualalla. Aiheemmukainen tiedonhaku (21.6.2013) JAMKin kansainvälisistä tietokannoista antaa tuhansia viitteitä.

Myös opiskelijan hankkimat informaatiolukutaidon valmiudet tulee pystyä vahvistamaan ja tunnistamaan. Opiskelijan on tärkeä tietää, mitä hänen odotetaan osaavan ja oppivan kirjaston tarjoaman opetuksen ja ohjaukseen osallistuaan.

3.5 Informaatiolukutaidon osaaminen

Kappaleessa 3.4 informaatiolukutaito määriteltiin taidoksi hankkia, hallita ja tuottaa tietoa eettisesti ja tehokkaasti. Informaatiolukutaitoinen henkilö arvioi tietoa ja sen käyttöä, lähestyy tietoa kriittisesti ja on kehittänyt oma tapansa, informaatiotyylinsä.

Informaatiolukutaitoa kuvataan tutkimuksessa ja ammattiyhteisöissä monin eri tavoin. Eri kirjastoalan organisaatiot ovat kehittäneet informaatiolukutaidon standardeja, kehyksiä ja malleja. Yksi niistä on Information Literacy Standards for Higher Education. Vuonna 2000 amerikkalaisen Association of College and Research Libraries, ACRL:n julkaisema informaatiolukutaidon standardi käännettiin suomeksi vuonna 2001 ja se otettiin laajasti käyttöön Suomen korkeakoulukirjastoissa. (Gaunt ym. 2009, 2.)

Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet määritellään standardissa erilaisina taitoina. Informaatiolukutaitoinen opiskelija määrittelee tarvittavan tiedon luon-

teen ja laajuuden sekä hakee tarvitsemansa tiedon tehokkaasti. Hän käyttää tietoja tehokkaasti hyväkseen saavuttaakseen tietyn tavoitteen yksin tai ryhmän jäsenenä. Hän ymmärtää useita taloudellisia, oikeudellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä, jotka liittyvät tiedon käyttöön ja käyttää tiedonlähteitä ja tietoa eettisesti ja laillisesti oikein (Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa 2001.)

Osaamistavoitteet kuvataan 22 suoritusindikaattorilla sekä luettelemalla erilaisia osaamista kuvaavia asioita. Niiden perusteella voidaan arvioida, miten opiskelija on edistynyt informaatiolukutaidoissaan (Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa 2001).

Informaatiolukutaitoa lähdettiin soveltamaan kirjaston antamassa opetuksessa ja sen kautta opetukselle asetettiin erilaisia tavoitteita. Tärkeäksi nähtiin informaatiolukutaidon opetuksen sulauttaminen osaksi opetussuunnitelmaa ja integroiduksi osaksi opiskelijan koulutusta. (Halu, himo, hinku 2007.)

Tarve uudistaa ja kehittää informaatiolukutaidon standardia ja siihen perustuvaa opetusta laajensi myös siihen liittyvää ajattelua (ks. Seven Pillars -malli). AM-KIT-konsortion IL-ECTS-työryhmän laatiman IL:n osaamisalueet ja ydinaines ammattikorkeakoulussa (2007) dokumentti määrittelee informaatiolukutaidon ydinosamiset neljään alueeseen: tiedontarpeen tunnistamiseen, tiedonlähteiden hallintaan, tiedon hankkimiseen ja tiedon käyttöön. Ajattelun, toiminnan ja ymmärryksen kautta opiskelijalle rakentuu oppimisprosessi, jossa asenteet, taidot ja tietämys korostuvat. Uutta ajattelua on myös informaatiolukutaidon yhteisöllinen kehittäminen.

Informaatiolukutaidon standardia voidaan soveltaa käytännön tiedonhankintaan erilaisten mallien avulla. Esimerkiksi Big 6 ja Seven pillars -mallit ovat tunnettuja myös Suomessa.

Ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai tehtävän suorittaminen vaativat tietoa. Big 6 Skills on Mike Eisenbergin and Bob Berkowitzin informaatiolukutaidon ongelmanratkaisun malli.

Tiedonhallintataitojen prosessi muodostuu 6 eri tasosta (Valkonen n.d.):

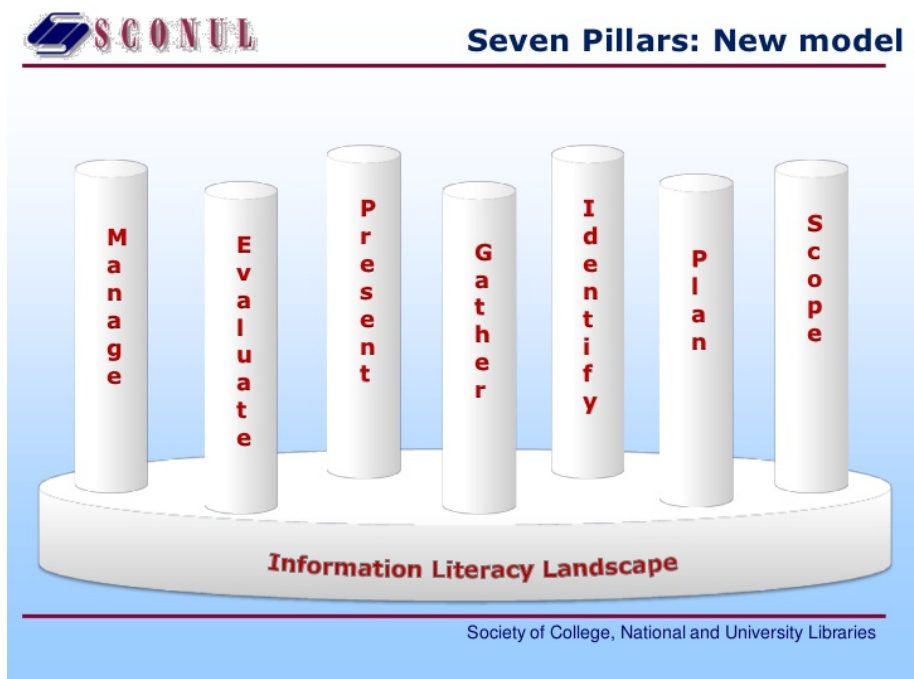
1. Tehtävän määrittely (Mistä aiheesta tarvitset tietoa, Mitä tietoa tarvitset)
2. Tiedonhakustrategia (Mieti kaikki mahdolliset tiedonlähteet, Valitse parhaat lähteet)
3. Tiedon paikantaminen (Etsi tiedonlähteet, Etsi tieto lähteestä)
4. Tiedon käyttö (Selaa tai silmäile teksti läpi, Kerää tarvitsemasi tieto tekstistä)
5. Synteesi (Järjestä eri lähteistä koottu tieto, Esitä työn tulokset)
6. Arviointi (Arvioi työn tuotosta, Arvioi työprosessia).

Mallin tasoja kuvataan myös portaina. Tasolta toiselle edetessä opiskelijan ymmärrys aiheesta kasvaa, tapahtuu oppimista. Prosessi vie kohti tietämystä. Vaiheiden läpikäynti ei välttämättä tapahdu lineaarisesti. Kunkin vaiheen vaatima aika myös vaihtelee. (Big6 Skills Overview 2013.)

Seven Pillars of Information Literacy Skills on vuonna 1999 (SCONUL) korkeakouluympäristöön kehitetty informaatiolukutaidon malli. Sitä käytetään esimerkiksi suunnitelmien ja strategioiden laadinnassa, oppimistulosten arvioinnissa sekä informaatiolukutaitoon liittyvässä kehittämisessä ja keskustelun avaajana. Vuonna 2011 se päivitettiin vastaamaan uudenlaisia käyttötarpeita. Se on syklinen ja joutava sekä sovellettavissa eri tilanteisiin ja käyttäjäryhmille. Mallissa eri käyttäjäryhmiä voidaan tarkastella erilaisten ”linssien” läpi. Malli huomioi informaatiolukutaitoon liittyvät asenteet, käyttäytymisen, taidot ja osaamisen. (Bent & Stubbings 2011; SCONUL Seven Pillars of Information Literacy 2011.)

Ydinmallissa (kuva 6) informaatiolukutaidon osaaminen muodostuu seitsemästä eri osa-alueesta, pilarista, jotka muodostavan henkilön informaatiolukutaidon maiseman. Oppimisprosessin aikana ja sen edetessä tiedonhankinnan taidot voivat kehittyä jatkuvasti muuttuvan ja kehittyvän informaatioympäristön mukaan kunkin pilarin sisällä aloittelijasta asiantuntijaksi. Henkilö voi myös taantua taidoissaan. Hän voi saavuttaa eri tasoja tai sijaita eri tasoilla samanaikaisesti eri osa-alueilla, eri pilareilla. Ikä, oppimistilanteet ja konteksti vaikuttavat kullakin pilarilla saavutettuun tasoon riippuen kokemuksista ja tiedontarpeesta. Informaatiolukutaidon kehittyminen täytyy arvioida laajemmassa henkilökohtaisessa informaatiomaisemassa. Malli määrittelee informaatiolukutaidon ydintaidot, -kyvykkyudet sekä asenteet ja käyttäytymisen korkeakoulutuksessa. (SCONUL Seven Pillars of Information Literacy 2011).

Mallin tutkimustyöhön sovelletusta ja päivitetystä versiosta on kiinnostuttu myös Suomessa. Siinä informaatiolukutaidon osaamisvaatimukset esitellään tutkimustyön näkökulmasta ja näin informaatiolukutaidon opetus voidaan linkittää konkreettisesti korkeakoulu yhteisöön.

Kuva 5. SCONUL:n mallissa informaatiolukutaidon osaaminen muodostuu seitsemästä eri pilarista (SCONUL Seven Pillars of Information Literacy 2011).

Yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastot ovat julkaisseet yhteisen suosituksen: Suositus Suomen korkeakouluille - Informaatiolukutaito korkeakouluopinnoissa (2013). Se korostaa IL-taitojen olevan merkittävä yhteiskunnallinen taito, jota tarvitaan niin opiskelussa, tutkimuksessa kuin työelämässäkin. Korkeakouluopiskelijalla on oltava tasa-arvoinen mahdollisuus saada IL-opetusta opetussuunnitelman mukaisessa opetuksessa opintojen eri vaiheissa.

Oman osaamisen arviointi ja tason kuvailu ilman apuna toimivaa työkalua on vaikeaa. Opiskelijan osaaminen: tiedollinen, taidollinen sekä vastuunotto ja ryhmäosaaminen arvioidaan opetussuunnitelman (ops) mukaisten opintojakso tavoitteiden kautta. Informaatiolukutaidon osaaminen mainitaan muiden muassa JAMKin opetussuunnitelmassa ja opinto-oppaan opintojaksokuvauksissa. IL:n osaamisen arviointi perustuu osaamistavoitteisiin; opetussuunnitelmaan, infor-

maatiolukutaidon standardiin. Osaamisen arviointi voi tapahtua usealla eri tavalla; oppimistehtävillä, tentin tai näytön kautta.

Informaatiolukutaidon standardiin perustuvia verkkopohjaisia testejä on kehitetty eri puolilla maailmaa. Kansainvälisessä kirjallisuudessa viitataan SAILS-testiin, joka kehitettiin Kent State yliopistossa USAssa ensimmäisten joukossa. Testi on validoitu kaupallinen tuote. (Cameron ym. 2007; About our information literacy test 2013.)

Suomessa korkeakoulussa opiskelijan tiedonhankintaan liittyvää osaamista testataan esimerkiksi Tampereen yliopiston kirjastossa, Vaasan tiedekirjastossa korvaavana kokeena ja Jyväskylän yliopiston kirjastossa tenttinä (Iivonen ym. 2007, 161; Tiedonhankintataidot I, R (1 op) - ayOPIS0002 2013; Koponen 2013). Ammattikorkeakouluista Lahdessa ja Seinäjoella osaamiskokeena (Osaamiskoe 2013; Saarikoski 2013). JAMKissa opiskelijan aikaisempi osaaminen on arvioitu opiskelijan kanssa käydyn keskustelun perusteella. Testiä ei ole käytetty osaamisen ja oppimisen arvioinnissa.

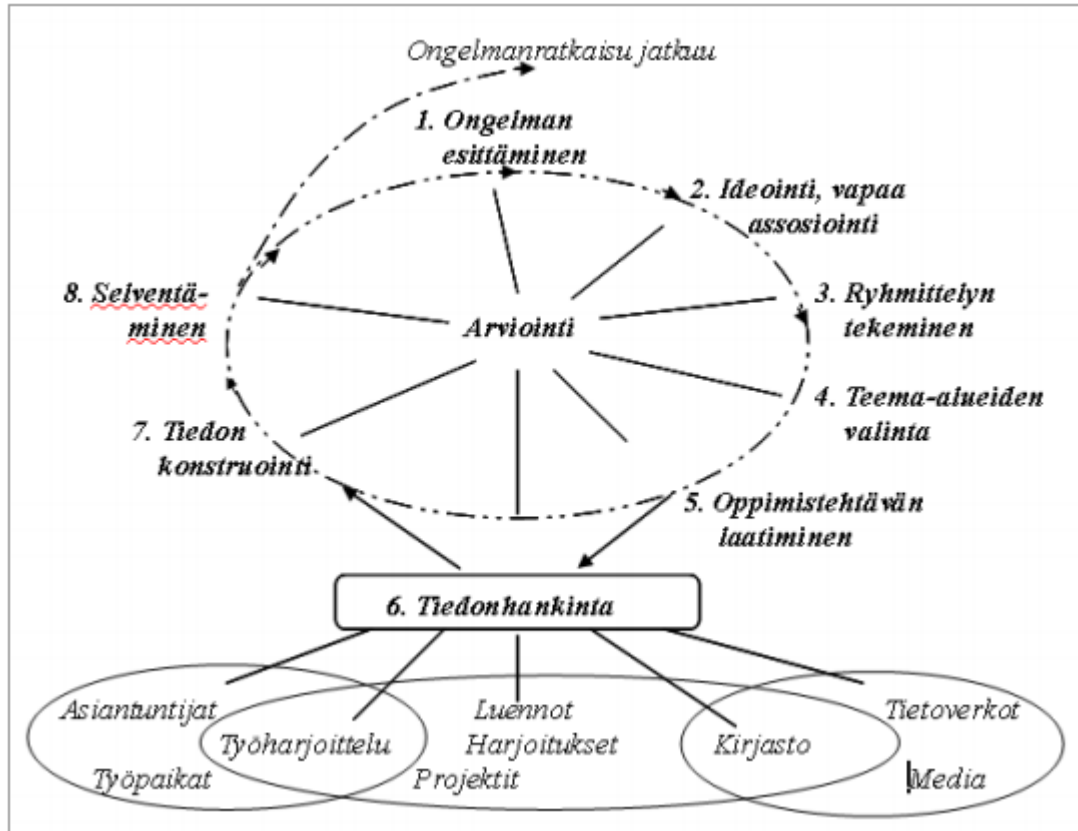
4 TIEDONHANKINTA OPETUKSESSA

4.1 Ongelmaperustainen oppiminen ja tiedonhankinta

Ongelmaperustaisessa oppimisessa (Problem-Based Learning, PBL) oppiminen ja sen ohjaus rakennetaan työelämälähtöisten ongelmien ympärille. Ongelmia ratkotaan tiedon avulla. PBL tarjoaa mahdollisuuden tutkia tiedon prosessointia kokonaisvaltaisesti. PBL rakentuu konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, jossa oppijan tieto rakentuu, konstruoi aiemman tiedon ja kokemuksen pohjalta uudeksi tiedoksi ja osaamiseksi. Oppiminen tapahtuu transformaation, tiedon muuntumisen ja uudistumisen kautta. Transformaatio johtaa perustavien uskomusten, ajattelu- ja toimintamallien pohdintaan ja organisointiin. Tapahtuu syväoppimista, tieto muuttuu toiminnaksi. Ongelmien ratkomisen valmiudet auttavat selviytymään ammatillisessa tulevaisuudessa. (Poikela & Poikela 2010; Sormunen & Poikela 2008, 14–20.)

Ongelmaperustainen oppiminen (ks. kuva 5) alkaa ongelmaan tutustumisella, jossa ryhmä luo yhteisen ymmärryksen ongelmasta ja siihen liittyvistä käsitteistä. Toisessa vaiheessa pyritään saamaan esille ongelmaan liittyvä aikaisempi tietämys ideoimalla vapaan assosioinnin avulla. Kolmannessa vaiheessa ideat jäsennellään ja ryhmitellään yhdistämällä samanlaiset ja erottamalla erilaiset käsitteet. Neljännessä vaiheessa valitaan keskeisimmät teema-alueet. Viidennessä vaiheessa etsitään tietämyksen aukkoja ja epäselviä asioita. Määritellään oppimisen tavoitteet ja tehtävät valitun teema-alueen pohjalta. Kuudennessa, itsenäisen opiskelun vaiheessa perehdytään kirjallisuuteen ja tiedon hankkimiseen. Seitsemännessä, tiedon konstruoinnin vaiheessa opiskelijan itsenäisen opiskelun onnistuminen ja ongelman uudelleen käsitteellistäminen testataan. Kahdeksannessa vaiheessa palataan alkutilanteeseen, jolloin ongelmanratkaisun ja oppimisen etenemisen kuva selkiytyy. Se luo pohjan prosessin etenemiselle. Vaikka arviointi kuuluu jokaiseen vaiheeseen, on lopussa vielä hyvä käydä palaute- ja arviointikeskustelu. Se antaa tärkeää tietoa oppijalle omasta op-

pimisestä, ryhmäprosessista ja ongelmanratkaisun kulusta. Tämän jälkeen voidaan aloittaa uusi ongelmanratkaisusykli (Poikela & Poikela 2010.) Prosessin edetessä selviää myös informaatioon liittyvien tietojen ja taitojen riittämättömyys. Tiedonhankinta sijoittuu mallin (kuva 5) vaiheisiin 5–7.

Kuva 6. Ongelmaperustainen oppiminen ja itsenäinen tiedonhankinta (Poikela & Poikela 2010, 18).

Itsenäiseen tiedonhankintaan perustuva oppijakeskeinen opiskelu kasvattaa oma-aloitteiseen, tavoitteelliseen elinikäiseen oppimiseen. Tarjolla olevat verkkoaineistot tukevat aineistoperustaista itsenäistä opiskelua, mutta houkuttavat myös kyseenalaisiin keinoihin suoriutua oppimistehtävistä. Toisen tuottaman sisällön plagiointi edustaa pintaoppimisen vaihetta, jonka taustalla voi olla kehittymättömät tiedonhankinnan ja tiedonkäytön valmiudet. Oppijoilla on usein vaikeuksia löytää, arvioida ja soveltaa tietoa oppimistehtävissä. Opiskelun ohessa kehittyvien tiedonhankinnan valmiuksien kehittymiseksi tarvitaan uusia ideoita

opetuksen suunnitteluun ja ohjaukseen. Informaatiolukutaito liittyy informaation etsinnän, hankkimisen, arvioinnin ja soveltamisen valmiuksiin. (Mäkinen 2013, 13–14; Sormunen & Poikela 2010, 9–11.)

Tiedonhankinnan opetus ammattikorkeakoulujen alkuvaiheessa oli alan opetuksesta irrallista, lähinnä tiedonhaun perustekniikan ja sähköisten lähteiden opetusta sekä kirjaston tilojen ja kokoelmien esittelyä. (Gaunt ym. 2009; Ijäs 2007.)

Informaatiolukutaidon opetuksen tavoitteet lähtevät opetussuunnitelmista ja opintojakson oppimistavoitteista. Opetusalan opetussuunnitelmaan integroitu tiedonhankinnan opetus korostaa aiheen tärkeyttä ja motivoi opiskelijaa. Alakohtaisista opintokokonaisuuksista ja asiayhteyksistä irrallisena toteutetun opetuksen vaikutus on vaikea siirtää alakohtaisiin opintoihin ja osaksi opiskelijan jokapäiväisiä opiskelutaitoja. (Gaunt ym. 2009, 3.)

Tieto on kontekstisidonnaista, jota tulisi tarkastella ammattialan näkökulmasta (Gaunt ym. 2009, 2). Parhaimmillaan yhteistyö alan opettajien kanssa on moniammatillista kumppanuutta, jossa tiedonhankinta sulautuu työelämästä nousevien tilanteiden ongelmanratkaisuun. Tietoa sovelletaan teoriasta käytäntöön.

4.2 Opettajien käsitykset tiedonhankinnan opetuksesta

Kun tiedonhankinta on osa formaalia oppimista, osallistuu opiskelijan tiedonhankinnan valmiuksien kehittämiseen kaikki opetukseen osallistuvat. Tärkein näistä on opettajien ryhmä. Informaatiolukutaidon opetus korostuu korkeakouluissa alemman asteen koulutusta paremmin (Ojaranta 2011, 1).

Ammattikorkeakoulun opettajat ovat tärkeitä tutkimustiedon välittäjiä. Heidän mielestä tutkimustiedon tulee välittyä opiskelijoille ymmärrettävänä ja käytännönläheisenä. Muuttuva tiedon käyttö näkyy myös opettajien tiedonhakukäyttämisyksessä. Internetin käyttäjinä nuoret opettajat löytävät verkkotiedon eri tavoin kuin vanhemmat opettajat. Perinteisten pitkien tekstien lukeminen ja olennaisen sisällön hahmottaminen käyvät nuorille vaikeammiksi. Vanhemmat eivät puolestaan tiedosta ja hyödynnä uusia lähteitä yhtä paljon. (Hopeavuori 2012.)

Opetusta ohjaavat opetussuunnitelman lisäksi koulun oma toimintakulttuuri; säännöt, käytänteet ja asenteet. Myös yksittäinen opettaja vaikuttaa merkittävästi informaatiolukutaidon kehittymiseen soveltaessaan sen eri osa-alueita omassa opetuksessa ja oppiaineessa. (Ojaranta 2011, 1.) Tieto- ja oppimisympäristö on rakennettu opetuksessa opiskelijalle valmiiksi. Oppisisällöt, lukujärjestys sekä opetus- ja tuntisuunnitelmat ovat tarkoin määritellyt. Osittain tästä syystä tiedonhankintaa ja siihen liittyvän osaamisen karttuminen on pidetty itsestään selvyytenä. Lopulta tietoon liittyvien taitojen kartuttaminen on jäänyt opiskelijan omalle vastuulle. (Sormunen & Poikela 2008, 16.)

Informaatiolukutaito käsitteenä ei ole kaikille opettajille selvää (Ojaranta 2011). Opettajilla on myös vaikeuksia korjata opiskelijan tiedonhaun ja tiedon käsittelyn olevia puutteita. Opettajien tiedonhankinnan opetus riippuu opettajan itsensä kyvyistä ja taidoista hakea tietoa. Opettajille syntyy myös käsitys siitä, että opiskelijat itse kehittävät taidot jotain muuta kautta. Luokkatilanteessa tiedonhakua kontrolloidaan opetustilanteen ja ryhmän kontrolloimiseksi sekä ajansäästämiseksi antamalla tietolähteet ja kanavat valmiina. (Ojaranta 2011, 4.)

Koulun käytäntöjen ja operatiivisen kulttuurin tulee tukea kirjastonhoitajien ja opettajien yhteistyötä. Suurin ongelma kouluyhteisöissä opetuksen ja kirjaston väliselle yhteistyölle on se, ettei yhteistyölle, yhteiselle suunnittelulle ja työskentelylle anneta aikaresursseja. (Ojaranta 2011, 4.)

Haastattelussa JAMKin lehtori Päivi Paukku (liite 3) kuvaa kirjaston kanssa käytävää vuorovaikutusta tehokkaaksi ja opettavaiseksi. Hän on osallistunut tutkimusopintojen vastuopettajana tiedonhankinnan opetuskerroille jo vuosia samalla havainnoiden opiskelijoiden tuntityöskentelyä. Kirjasto osallistuu opintojakson toteutussuunnitteluun, oppimistehtävien suunnitteluun sekä tehtävien arviointiin. Yhteistyön avulla informaatiolukutaidon opetus on kehittynyt opiskelija- ja tehtävälähtöiseksi: opetuksen teemat ja esimerkit valitaan opiskelijan pääaineen suuntautumisen mukaan ja ne liittyvät suoraan oppimistehtäviin, opiskelija voi testata osaamistaan välittömästi oman intressin mukaan. Paukun mielestä aiheenmukainen tiedonhaku auttaa tietoaineksen jäsentymisessä, linkittää aiheeseen liittyvät eri juonteet ja näkökulmat sekä syventää opiskelijan henkilö-

kohtaista tiedon rakentumista. Tiedonhankinnalla on selkeä vaikutus oppimistuloksiin, toteutuksella ei ole merkitystä, ellei opiskelija ole läsnä. Pitkään kokeemukseen perustuen Paukku arvioi, että lähiopetukseen osallistumisella ja läsnäololla on selkeästi vaikutus opintojaksosta saatuihin arvosanoihin. Passiivisesta tiedon jakamisesta on siirrytty aktiiviseen ymmärrystä kontrolloivaan vuorovaikutukseen. Opiskelijan tiedon reflektointi on tärkeää, jotta ymmärrys saavutetaan. Verkkotieto ja sen käyttö näkyvät pirstaloisen ja pintapuolisen tiedon käyttönä. Tieto julkaistaan ilman että se olisi ”pureskeltu”, analysoitu käsityksen saamiseksi. Kirjaston tarjoamien aineistojen avulla opiskelijan tuottamat oppimistehtävät ovat parempitasoisia; lähteet ovat laadukkaampia ja relevantimpia.

4.3 Kirjastonhoitajien ja informaattikkojen käsitykset tiedonhankinnan opetuksesta

Ammattiryhmien edustajilla on usein erilainen käsitys toisistaan. Tietämättömyys ja väärinkäsitykset toisen ammattikuvasta ja ammatillisesta osaamisesta vaikeuttaa yhteistyötä. Edellytys onnistumiselle on toisen ammattitaidon kunnioittaminen. Kirjastonhoitajien käsitykset oppimisesta vaikuttavat oppimismahdollisuuksiin. Koulun kaikilla toimijoilla tulee olla samanlainen käsitys oppimisesta. Kirjastonhoitajat ovat opettajia valmiimpia toimimaan yhdessä ja integroimaan kirjaston opetussuunnitelman koulun opetussuunnitelmaan. Tutkimusperustaisella oppimiskäsityksellä on tärkeä merkitys oppimisessa. (Ojaranta 2011, 4).

Kirjastonhoitajien yliopistokoulutukseen ei Suomessa kuulu pedagogisia opintoja. Kuitenkin koulukirjastoa tai tietopalvelua hoitavan kirjastonhoitajan tai informaattikon ajasta iso osa menee opettamiseen ja tiedonhaun ohjaamiseen. Kirjastoammattiin valmistuvat näkevät tulevan työnkuvan kuitenkin hyvin perinteisenä. He painottavat kokoelmiin ja tiedon saatavuuteen liittyviä toimintoja oppimista ja opettamista enemmän. Kuitenkin koulutusorganisaatiossa kirjastonhoitajalla on tärkeä rooli opetuksen yhteistyökumppanina, opetussuunnitelmaan sisältyvän informaatiolukutaidon opettajana. (Ojaranta 2011, 5). Kirjastonhoita-

jat ovat oppineet ja luoneet opetuksen mallit painettujen lähteitä käyttäen. Sekä opettajilla että kirjastonhoitajilla on taipumus korjata oppituntien tehotonta ajankäyttöä ohjaamalla tiettyihin, itsensä valitsemiin tiedonlähteisiin. He painottavat enemmän kirjallisia lähteitä Internetin sijaan. Opetuksessaan kirjastonhoitajien tulisi siirtyä ohjaamaan ja neuvomaan sähköisten tietovarantojen käyttöä. (Emt. 2011.)

Opetuksessa tärkeinä pidetään; taitoa muotoilla hyvät tutkimuskysymykset, tehokas ajankäyttö, tiedon monipuolinen hankinta sekä tiedon kriittinen analysointi. Kuitenkin taidot eivät tule esiin tiedonhankinnan opetuksessa. Tavoitteissa ja tuloksissa on ristiriitaisuuksia ja informaatiolukutaidon opetussuunnitelmaa tulisi arvioida uudelleen. Tiedonhankinnan opetus on teknologiapainotteista.

Ojaranta (2011, 6) näkee neljä eri kuilua kirjastonhoitajien ja opettajien välillä. Ensimmäinen kuilu liittyy teknologian käytön osaamiseen, toinen kirjastonhoitajien ja opettajien erilaisiin käsityksiin ammattitaito- ja osaamiskenttäkäsitysten välillä. Kolmas kuilu liittyy opettajien informaatiolukutaidon käsitteen ymmärtämiseen sekä neljäs siihen, miten tärkeäksi opetushenkilökunta määrittelee informaatiokulutaidon eri opetustasoilla ja miten niitä käytännössä opetetaan.

JAMKissa tiedonhankinnan opetus kuuluu pääsääntöisesti informaattikkojen ja kirjastonhoitajien tehtäviin. Ohjaustilanteisiin asiakaspalvelussa tai opinnäytetyövaiheen Opparisaunoihin osallistuvat myös tietopalvelusihteerit. Kirjaston henkilökunnan koulutustausta on erilainen kuin JAMKin eri alojen opettajilla. Erilaisista taustoistaan huolimatta JAMKin kirjastoammattilaiset ovat vahvistaneet alakohtaista ja pedagogista osaamistaan opiskelemalla ja päivittämällä tietojaan ja osaamistaan ahkerasti. He hakevat ja kasvattavat ymmärrystä ammattikorkeakouluopiskelusta ja opiskelijan oppimisprosesseista osallistumalla ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavaan koulukseen ja suorittamalla avoimen ammattikorkeakoulun opintojaksoja. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulututkintoa suorittaa kaksi henkilöä, syksyllä 2013 ammatillisessa opettajakorkeakoulussa aloittaa yksi ja avoimen opintoihin on useita ilmoittautuneita. Osalla on myös yliopisto-opintoja meneillään. Useat ovat suorittaneet pedagogiset opinnot Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa.

JAMKin opiskelijalla on mahdollisuus osallistua tiedonhankinnan opetukseen opintojen eri vaiheissa. Opiskelun alkuvaiheessa kirjasto on mukana opiskelutaitoja kehitettäessä ja opintojen edetessä oman kehittämistehtävän osana tutkimusopinnoissa. Opiskelijat kuitenkin kokevat tiedonhankinnan opetuksen irrallisena muusta opiskelusta. Tästä syystä on tärkeää saada informaatiolukutaidon opetus mielekkäästi integroitua opetettaviin opintokokonaisuuksiin. Se vaatii molemminpuolista taitoa ja tahtoa. (Laasasenaho 2013.)

Mielekäs integrointi on saavutettavissa eri tavoin. Kirjastoammattilaiset asettavat opetuksessa itselleen tavoitteita ja vaatimuksia. Tiedonhankinnan opettajan on tunnettava opetettavaa alaa, jotta pystyy suunnittelemaan tehtävät oikeisiin asiayhteyksiin. Informaatikko Pirjo Pohjolainen (2013) kertoi haastattelussa seuraavasti.

Ei näe mitään järkeä sitoa tehtäviä ns. yleisluontoisiin asioihin ilman todellista tiedonhankinnan tehtävää. Varsinaisen substanssiosaamisen lisäksi pedagoginen osaaminen on olennaista. On hallittava oppimisen ja ohjaamisen teorian ja käytännön taidot, ts. miten ohjataan opiskelijaa itseohjautuvaksi toimijaksi. Tänä päivänä myös tiedonhankinnan opettaja joutuu yhä enemmän organisoimaan, suunnittelemaan, toteuttamaan koulutusta yhteistyössä muiden kanssa. Opettaja ei pelkästään opeta vaan organisoii ja ohjaa koulutuksen ja oppimisen prosesseja. Myös tieteellinen oppiminen on tärkeää. On tunnettava tieteellisen tutkimuksen ja kehittämistyön metodeja ja niiden käytännön sovelluksia ja seurattava jatkuvasti alan kehitystä. (Pohjolainen 2013.)

Informaatikko Kunnela (2013) painottaa vuorovaikutusta ohjaus- ja opetustilanteissa. Onnistumisen edellytys on oikein ajoitettu, tarvepohjainen oppimisprosessiin sijoittuva opetustilanne. Se toteutuu tasavertaisessa, kunnioittavassa ja keskusteleavassa ilmapiirissä, jossa oppimiselle annetaan tilaa ja häiritsevät tekijät eliminoidaan. Häiritseviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi tekniikkaan liittyvät ongelmat tai ryhmän sisällä olevat motivaatiotekijät.

Kirjaston opetuksen on seurattava ja oltava mukana myös opiskelijan työskentelyssä: ”meidän tulee tehdä niitä asioita, mitä opiskelijatkin tekevät” (Perttula 2013). Uudet työkalut, esimerkiksi vuorovaikutus- ja viestintävälineet tai opetuk-

sen sisältöihin tai opiskelijaelämään liittyvät asiat ovat tärkeitä oppimiseen ja opiskeluun vaikuttavia tekijöitä.

Informaatiolukutaidon integrointi opetukseen

”IL-opetuksessa pitäisi tuottaa opiskelijalle käsitys siitä tieteenala-/ammattiperusteisesta informaatiomaailmasta, jossa hän vastaisuudessa toimii” (Tuominen 2011). Useissa kirjoituksissa (esimerkiksi Eskola & Palin 2004, 88) on todettu, että informaatiolukutaito kehittyy parhaiten todellisissa tilanteissa. Integrointi oppimistilanteisiin on koettu vaikeaksi. Vaikeuksia tuottaa muiden muassa opetukseen liittyvän yhteisen kielen löytäminen. Ei riitä, että kerromme tiedonhankinnan ja informaatiolukutaidon merkityksestä opetuksen ammattilaisille vaan meidän on annettava konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka integrointi käytännössä voidaan tehdä. (Virrankoski & Kakkonen 2012.)

Informaatiolukutaidon käytännön soveltamisen esimerkkien avulla voidaan helpottaa ja madaltaa kynnystä tarjoutua opetuksen kumppaniksi omassa korkeakoulussa. Hyviä esimerkkejä on löydettävissä esimerkiksi Laurea ammattikorkeakoulun kirjaston osallistumisesta International trends in tourism -opintojakson toteutukseen syksyllä 2010 tai saman kirjaston osallistumisesta opintojaan aloittavan aikuisryhmän verkko-opiskeluun liittyvien työkalujen ja työtapojen käyttöön opetukseen. (Puttonen & Huovila 2011.) Opinnäytetyöprosessi on myös tutkimusprosessi, jolloin opitaan tiedonhankintaan liittyviä taitoja ja kirjoittamaan tutkimuksen asiatekstiä. Opetuksen lisäksi tutkimukseen integroitu tiedonhankinta koetaan tärkeäksi. Tieto on olennainen osa tutkimusprosessia ja se liittyy sen jokaiseen vaiheeseen (Paukku 2013).

Informaatiolukutaidon opetuksella on kognitiivisten, tiedollisten oppimistulosten lisäksi vaikutus opiskelijan käyttäytymiseen ja tunteisiin. Tiedon löytämiseen liittyvä epävarmuus vähenee ja tehokkaammat hakutaidot muuttavat tiedonhakuun liittyvää käyttäytymistä. (Iivonen ym. 2007, 152.)

5 RESTONOMIOPISKELIJAN KOULUTTAUTUMINEN PALVELUALOILLE

5.1 Restonomiopiskelijäksi ammattikorkeakouluun

”Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon, ammatillisen perustutkinnon tai näitä vastaavat ulkomaiset opinnot.” (Opiskelu ja tutkinnot ammattikorkeakouluissa 2013). Vuoden 2011 ylioppilaista 16 prosenttia jatkoi opintojaan suoraan ammattikorkeakoulussa (Peruskoulun 9. luokan päättäneiden ja uusien ylioppilaiden välitön pääsy jatko-opintoihin vaikeutui yhä 2011-2012).

Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammattikorkeakoulututkinnon, restonomin (AMK) opintojen laajuus on 210 opintopistettä. Opinnot kestävät 3,5 vuotta. Opinnot voi aloittaa Jyväskylän ammattikorkeakoulussa, JAMKissa kahdessa (2013-); matkailun (MTA) tai palvelujen tuottamisen ja johtamisen (MPA) koulutusohjelmassa. Sisäänotto kansainväliseen Facility Management -koulutusohjelmaan (MFA) päättyi 2013. Opiskelunsa aloittavat valikoituvat isosta joukosta hakijoita (Mikkonen 2012, 249).

Ammattikorkeakoulujen asiantuntijuusalueena matkailu on ollut koko ajan hyvin suosittu. Matkailualalle on runsaasti hakijoita ja parhaimmat hakijat on voitu valita opiskelemaan (Mikkonen 2012, 249). Vuonna 2012 matkailualan koulutukseen haki ensisijaisesti 213 opiskelijaa. Aloituspaiikkoja koulutukseen on 40. Vastaavasti palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelmaan oli 178 hakijaa. Aloituspaiikkoja oli 49 (vuonna 2013 aloituspaiikkoja on 40). MPA-koulutusohjelmassa voi valita ammattiopintoja joko ruoka- ja ravintolapalveluista tai toimitilapalveluista. Aiemmin (-2012) MPA-opiskelija saattoi suuntautua ja valita myös kuluttaja-alan ammattiopintoja. Restonomitutkinnon voi suorittaa myös aikuiskoulutuksena työn ohessa. Kaiken kaikkiaan vuonna 2012 Jyväsky-

län ammattikorkeakoulussa aloitti 1 958 opiskelijaa (Ammattikorkeakoulujen uudet opiskelijat ja opiskelijat ammattikorkeakouluittain 2012 2013.)

5.2 Palveluosaajaksi työelämään, restonomin ammatilliset tiedontarpeet

Restonomi päteviytyy palveluosaamisen, palveluprosessien luomisen ja palvelujen johtamisen ammattilaiseksi. Osaaminen näkyy sekä strategiatasolla että käytännössä. (Mikkonen 2012.)

Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan edustajien on oltava erityisen herkkiä tunnistamaan heikot signaalit asiakkaiden käyttäytymisessä ja tätä kautta kehittämään toimintaansa. Opintojen aikana restonomi kehittää sekä liiketoiminta-, asiakkuus- että palveluprosesseihin liittyviä tietoja ja taitoja. Palveluprosessi ja sen sisältämä tuotantoprosessi muodostavat palvelutoiminnan rungon. Laatu järjestelmällä selkeytetään yrityksen toimintaa ja toiminnan kannattavuus varmistetaan liiketoimintaprosessilla. Informaatioprosessin hallinta vahvistaa toimintaa. Kilpailtu toimintaympäristö tuo haastetta palveluyritysten toiminnalle. On ymmärrettävä kuluttajaa, hänen toimintaansa ja oltava selvillä kulutus päätöksiin vaikuttavista tekijöistä. Prosesseja on osattava selkeyttää ja ohjata niitä asiakkaan näkökulmasta. (Mikkonen 2012, 51–52.)

Valmiudet toimintaympäristöön liittyvän tiedon löytämiseen ja hyödyntämiseen tulee harjoitella ja kehittää jo opintojen aikana tulevia työtehtäviä varten. Tieto muiden muassa elinkeinorakenteen ja toimialan muutoksista, globalisaatiosta, asiakasrakenteen muutoksesta ja digitaalisesta ympäristöstä on muutettava toiminnaksi. Menestymistä edistävät ulkomaisen toimialakulttuurin tuntemus, toimialan keskittyminen ja bisnesosaaminen. Julkiset ruokapalvelut tarvitsevat yrittäjämäistä otetta ja verkostoitumista. Toisaalta palvelun tulee olla lähellä asiakasta. Restonomeja työllistävä elinkeino hakee ideoita oman toiminnan kehittämiseksi kansainvälisestä toiminnasta, esimerkiksi Aasian palvelukulttuurista ja uusien tuotteiden kehittämisideoita USA:sta ja Kanadasta. Eurooppalaiset palveluideat toimivat kuitenkin paremmin Suomen olosuhteissa. Näitä taitoja opiskelija kehittää myös harjoittelun aikana. Toimintaympäristö ja siinä tapahtu-

vat muutokset vaikuttavat olennaisesti elinkeinoon. Esimies- ja johtotehtävissä toimivien kyky varautua tulevaisuuteen ja muuttaa toimintaa saadun tiedon perusteella on menestymisen edellytys. (Mikkonen 2012, 252–299, 329.)

Kansainvälisen tiedon hyödyntäminen on tärkeää isoihin kansainvälisiin yrityksiin työllistyville restonomeille, joissa työssä toimimista edistää erilaisten kulttuurien ymmärrys ja toimintatapojen tuntemus (Mikkonen 2012, 257), Ymmärryksen kasvattajana kirjasto tarjoaa kansainvälisiä tutkimustietoon perustuvia viite- ja kokotekstitietokantojen, joita opiskelijan tulisi ottaa käyttöön. Esimerkiksi EBSCO Hospitality & Tourism -täsmätietokanta tarjoaa väylän kansainväliseen alan tietoon.

Ammattilainen osaa etsiä, valita ja hyödyntää tietoa toiminnassaan. Restonomista työnhakijana antaa huonon kuvan ”mikäli kysellään asioita, jotka selviävät yhtiön kotisivulta” (Mikkonen 2012, 266). Tällöin voidaan olettaa, että työtä hakevalla verkkotiedonhakuun ja lukemiseen keskittyminen ja tiedon löytäminen eivät ole hallussa.

Koulutusorganisaation tehtävä on ennakoida tapahtumia ja muuttaa toimintaansa tulevaisuuden asiantuntijoita kouluttaessaan. Opettajien käytännön elämän tuntemus ja taito kohdata opiskelijan osaamistarpeet on välttämätöntä (Mikkonen 2012, 261). Koulutusorganisaatiossa toimivan kirjaston on myös seurattava koulutuksen kehitystä ja osaamistarpeiden muutosta kehittyäkseen ohjauksen toimijana.

5.3 Osaaminen kompetensseina

Pätevyyksillä eli kompetensseilla tarkoitetaan eurooppalaisen osaamisen viitekehyksen (EQF) mukaisesti ”todennettua kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä henkilökohtaisia, sosiaalisia ja/tai menetelmällisiä valmiuksia työ- ja opiskelutilanteissa sekä ammatillisessa ja henkilökohtaisessa kehittämisessä.” (Tärkeitä käsitteitä 2012.)

Ammattialan osaaminen määritellään kompetensseina. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, Arene ry. (Koulutusohjelmaprojekti 2009–2010 2010) on määrittellyt ammattikorkeakoulujen yhteiset kompetenssit seuraavasti:

- oppimisen taidot
- eettinen osaaminen
- työyhteisö-osaaminen
- innovaatio-osaaminen
- kansainvälistymis-osaaminen.

Yksittäisten opintojaksojen osaamistavoitteet määritellään niiden mukaan.

Restonomien pätevyudet on kirjattu JAMKin koulutusohjelmakohtaisiin opetussuunnitelmiin (Opetussuunnitelmat ja suomenkielisten koulutusohjelmien kuvaukset 2013).

Kelpoisuus työmarkkinoilla varmistetaan jatkuvalla osaamisen ylläpidolla ja päivittämisellä. Helakorpi (n.d, 4) määrittelee kompetenssin eli pätevyyden työntekijän valmiuksiksi suoritua tietystä tehtävästä. Hyvä työntekijä vastaa työn vaatimuksiin hankkimalla ja päivittämällä osaamista sekä antamalla oman aktiivisen panoksen työyhteisön tehokkaaseen toimintaan. Osaaminen on työn vaatimien tietojen ja taitojen hallintaa sekä niiden soveltamiskykyä käytännön työtehtävissä (Kulmala 2012). Informaatiolukutaito on keskeinen osa oppimisen taidot ja tiedonhallintaosaaminen -kompetensseja. Kehittymisen kannalta on tärkeää tehdä kertynyt osaamisen näkyväksi.

5.4 Aiemmin hankittu osaaminen

Elämän aikana kertyy monenlaista osaamista, tietoja ja taitoja. Osaamisen rakentuminen on jatkuva, elinikäinen prosessi, jossa kehitämme, ylläpidämme ja jaamme osaamista. Osaaminen kertyy ja kasvaa informaalin, arkioppimisen; työn ja harrastusten, kokemuksen kautta, epävirallisen, nonformaalin; ohjatun itseopiskelun sekä formaalin, virallisen koulutusjärjestelmän tarjoaman opetuksen kautta (Niskanen 2012, 12 ; Mitä AHOT on? 2013).

Osaamista on yleensä hankittu esimerkiksi aikaisemmilla ammatillisilla opinnoilla ja tutkinnoilla, työkokemuksella, harrastus- ja järjestötoiminnassa, kansalais- ja työväenopistojen kursseilla sekä ulkomailla suoritetuissa opinnoissa. Aiemmin hankittua osaamista voidaan tunnistaa vertaamalla sitä koulutuksen tavoitteisiin ja tutkintovaatimuksiin. Tunnistaminen tapahtuu muiden muassa tutkinto- ja työtodistuksilla tai muilla asiakirjoilla, haastattelujen, näyttöjen, tenttien, CV:n tai oppimispäiväkirjojen avulla. (Niskanen 2012, 12 ; Mitä AHOT on? 2013.)

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen (AHOT) on nostettu valtakunnallisesti korkeakoulujen yhteiseksi koulutuksen kehittämisen kohteeksi tukemaan opiskelijan elinikäistä oppimista. AHOT on osa oppijan henkilökohtaisen opintopolun rakentamisen arviointijärjestelmää. Sen tavoitteena on välttää päällekkäisiä opintoja ja lyhentää opiskeluaikaa. Opiskelijalla on oikeus saada muualla kuin koulutuksessa hankitun osaamisen tunnustettua riippumatta siitä, milloin ja miten se on hankittu. Osaamisen tulee vastata koulutusohjelman opetussuunnitelman osaamistavoitteita. (Isohanni 2013; Niskanen 2012.)

Hyväksilukeminen tapahtuu vaiheittain. Osaamisen tunnustaminen vaiheessa selvitetään ja arvioidaan oppijan osaaminen. Osaamisen tunnustaminen tarkoittaa virallisen hyväksynnän antamista ja kirjaamista suoritukseksi. Oppimisen ja ohjauksen henkilökohtaistamisella huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset elämäntilanteet. (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen (AHOT) 2012.)

Hankittua osaamista verrataan osaamistavoitteisiin. Opiskelijan tiedollinen osaaminen voidaan määritellä kuusitasoisesti Bloomin taksonomian käyttäen (kuva 7). Taksonomia auttaa oppimiselle ja opettamiselle asetettavien tavoitteiden määrittelyssä ja arvioitaessa aiemmin kertyneen, esimerkiksi tiedonhankinnan osaamisen tasoa. (Isohanni 2013 ; Mitä AHOT on? n.d ; Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen (AHOT) 2012.)

Kuva 7. Tiedollisen osaamisen arvioinnin tasot Bloomin taksonomian mukaan (Pirttimäki 2012).

Työelämässä tieto muodostaa tärkeän osan työn suorittamisesta. Tieto liittyy esimerkiksi ulkoiseen toimintaympäristöön; ohjaavaan lainsäädäntöön, markkinatietoon, asiakkaiden ja kuluttajien käyttäytymiseen. Tieto liittyy myös organisaation sisällä työn suorittamiseen ja sen johtamiseen, tarkoituksenmukaiset ja kustannustehokkaat prosessit (välineet, laitteet). Kannattava toiminta edellyttää, että toimintaan vaikuttaviin asioihin reagoidaan riittävän ajoissa. On tulkittava tietoa, arvioitava sen merkitys omaan (liike)toimintaan sekä muutettava toimintaa tiedon avulla.

Kun oppijan informaatiolukutaitoa arvioidaan, on arviointi esitettävä yhteisesti sovitulla tavalla, on käytettävä standardeja. Tiedonhankinnan taitojen, valmiuksien ja osaamisen arvioinnissa käytetään informaatiolukutaidon osaamisstandardia. Opiskelijan tulee olla myös tietoinen omasta informaatiolukutaidostaan. Sen arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi testaamista ja edellä mainittua Bloomin taksonomiaa (kuva 7). Kun informaatiolukutaidon standardiin perustuva tiedonhankinnan opetus integroidaan opetussuunnitelman mukaiseen opetuk-

seen ja sen oppimistehtäviin, oppimista ja opetusta voidaan arvioida perinteistä opintojaksoista irrallista tiedonhankinnan opetusta laajemmin.

5.5 Ohjaus opiskelun tukena

Ohjaus on tärkeä osa opiskelijan ripeää valmistumista ja työelämään siirtymistä. Ohjaus 2013 -asiakirja (2013) kuvaa JAMKin ohjausjärjestelmän, jonka lähtökohtana on tarjota JAMKin opiskelijalle opiskelun aikana riittävä tuki sekä opinnoissa että urasuunnittelussa. (Ohjaus 2013 2013, 4.) Ohjaukseen osallistuu koko korkeakouluyhteisö. Ohjausasiakirja määrittelee myös kirjaston roolin ohjausprosessissa.

Tiedonhankinnan ohjaajat kirjastossa ohjaavat tiedonhankinnan pulmatilanteissa. He tukevat opiskelijoiden osaamisen kehittymistä myös ammatillisiin opintoihin integroiduilla tiedonhankinnan kontakteilla sekä tiedonhankinnan verkkokursseilla. Jos he havaitsevat ongelmia opiskelijoiden oppimisessa, he kertovat niistä opettajatutoreille ja opintojen ohjaajille. Kirjastonjohtaja vastaa tiedonhankinnan ohjauksen organisoinnista, toimivuudesta ja kehittämisestä sekä kirjaston esteettömyydestä oppimisympäristön osana.

Asiakirjan (Ohjaus 2013 2013, 28–29) liitteessä on kuvattu ohjauksen eri toimijoiden tehtävät JAMKissa. Kirjasto vastaa tiedonhankinnan ohjauksen organisoinnista, toimivuudesta ja kehittämisestä sekä huolehtii kirjaston esteettömyydestä osana JAMKin oppimisympäristöä. Kirjastonjohtajan vastuulla on kirjaston edustajan valitseminen JAMKin ohjauksen kehittämisryhmään ja Opiskelijahyvinvointi-ryhmään (OHY).

Kirjaston opetustiimiä vetävä informaatikko koordinoi kirjaston tiedonhankinnan ohjausta. Varhaiseen välittämiseen liittyen kirjaston henkilökunta välittää tietoa opettajatutorille ja opintojen ohjaajalle oppimisen ongelmatilanteista. Kirjasto toteuttaa koulutusalojen opintoihin integroidut tiedonhankinnan ohjaukset ja opinnäytetyöinfot, järjestää infotilaisuuksia ja kirjastokierroksia aloittaville opiskelijoille, myös ulkomaalaisille opiskelijoille sekä opinnäytetyöinfoja opinnäytetyön tekijöille koulutusalojen tarpeiden mukaisesti. Kirjasto antaa henkilökohtaista ohjausta kirjaston asiakaspalvelussa ja tukee siten opiskelijan itseohjau-

tuvuutta ammatillisen tiedon hankinnassa. Kirjasto ohjaa Opparisaunoissa opin- näytetyön tekijöiden tiedonhakuja joko henkilökohtaisesti tai pienryhmissä, oh- jeistaa opinnäytetyön verkkojulkaisemisessa sekä tiedottaa tiedonhankinnan ohjauksesta koulutusaloille. Kirjastolla on ESOK-yhdyshenkilö ja ESOK- työryhmän vetäjä. Kirjasto osallistuu opinnäytetyön raportointiohjeen laadintaan ja neuvoo opinnäytetyöntekijöitä verkossa. (Ohjaus 2013 2013, 28–29.) Opinto- jen eri vaiheissa korostuvat ohjaukseen liittyvät eri asiat.

5.6 Suomalaisnuorten tiedonhakuvalmiudet

Edellä todettiin, että ammattikorkeakouluun on mahdollista hakea lukion tai ammatillisen väylän kautta. Ammattikorkeakoulutukseen tulevat ovat siten noin kaksikymppisiä internetiä sosiaaliseen verkostoitumiseen ja viihdetarkoituksiin taitavasti käyttäviä nuoria (Kiili 2012). Usein koululaisen verkkotaitoja kuitenkin yliarvioidaan (Lievonen 2012).

Relevantin informaation löytäminen internetistä tuottaa vaikeuksia joillekin lukio- ikäisille. Ongelmat kasautuvat tietyille opiskelijoille. Lukemista heikentävät hei- kot tiedonhaun strategiat. Tiedonhaun ongelmat liittyvät hakukyselyjen muotoi- lemiseen, hakukoneiden toiminnan ymmärtämiseen, hakutulosten analysointiin, tiedonhaun suunnitteluun ja sen sääntelyyn. Tiedonhakutaidot vaikuttavat op- pimistehtävien suorittamiseen ja ajankäyttöön. Kun tiedonhaku on sattumanva- raista, tutkittavan ilmiön tarkastelu jää vähemmälle. Opiskelijoille tiedon rele- vanssi on tärkeämpi tekijä kuin tiedon luotettavuus. (Kiili 2012.)

Verkkotiedonhaun taitojen kehittämistä tarvitaan informaation hyötykäytössä, joka vaatii korkeamman tason ajattelutaitoja. Opiskelijat tarvitsevat ohjausta tehokkaiden hakukyselyjen muotoiluun ja informaation kriittiseen arviointiin. Verkossa olevan informaation kriittinen arviointi on tärkeää. (Kiili 2012.)

Yksi keskeisimmistä tiedon käyttöön liittyvistä ongelmista on plagiointi, toisen tekstin kopioiminen ilman, että mainitsee lähdettä. Internet on vaikeuttanut opis- kelijan tuottaman tekstin alkuperän tunnistamista. Plagioinnin tunnistamiseen on kehitetty apuvälineitä. JAMKissa on jo muutamia vuosia käytetty Urkund-

ohjelmaa. Valmiit, arvioitavaksi jätettävät opinnäytetyöt tarkistetaan Urkundilla. Apuvälinettä voidaan käyttää myös muiden oppimistehtävien tarkistukseen.

Plagioinnin ehkäisyssä yhteistyö eri opettajien kesken, esimerkiksi yhteisten suunnitelmien käyttö, parantaa oppimistuloksia ja auttaa kehittämään oppisisältöjä. Opiskelija saa työkaluja tulevia opintoja ja työelämää varten, miten eri lähteiden tietoja yhdistellään ja niiden luotettavuutta arvioidaan. (Lievonen 2012.)

Tiedon eettinen käyttö on yksi informaatiolukutaidon standardiin kuuluvista osista. Tiedon eettistä käyttöä pohditaan ja harjoitellaan restonomiopiskelun alkuvaiheessa tutkimusopintojen (MZRD1000-opintojakso) yhteydessä.

6 TUTKIMUSSTRATEGIA JA -MENETELMÄT

6.1 Kehittämistyö tutkimuksena

Tutkimus ja kehittäminen liittyvät usein yhteen. Kehittäminen vaatii tutkimuksellista otetta voidakseen olla tutkimus. Työn taustalla täytyy olla teoria tai teorit, joihin kehittämisprosessissa nojataan. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä pyritään ratkaisemaan käytännöstä nousseita ongelmia tai uudistamaan olemassa olevia käytäntöjä. Kehittämistyössä voidaan myös pyrkiä luomaan uutta tietoa työelämän käytännöistä. Kehittämisen tueksi kerätään tietoa käytännöistä ja teoriasta systemaattisesti ja kriittisesti arvioiden. Tutkimuksessa käytetään erilaisia menetelmiä monipuolisesti tilanteen ja kehittämiskohteen mukaan. Aktiivinen vuorovaikutus eri tahojen kanssa korostuu, ja eri vaiheissa ja eri kohde-ryhmille tapahtuva kirjoittaminen ja esittäminen vievät kehitystyötä eteenpäin. (Kananen 2012, 19 ; Ojasalo ym. 2009, 17–18.)

Työelämän kehittäminen on vuorovaikutteista tutkimusta, jota voidaan lähestyä neljästä eri näkökulmasta. Ensimmäisessä näkökulmassa tutkija-kehittäjä tuo itse määriteltujen menetelmien kautta objektiivista tietoa käytännön toimijoiden sovellettavaksi. Tiedonmuodostus on itsellistä. Toisessa näkökulmassa tutkija-kehittäjä asettaa kysymyksiä. Tiedonmuodostus on itsellistä. Kolmannessa näkökulmassa tutkija-kehittäjä auttaa käytännön toimijoita heidän määrittämässä ongelmissa. Tieteellisen tiedon muodostus on osa käytännön ongelmanratkaisua. Neljännessä näkökulmassa käytännön toimijat ratkaisevat ongelmiaan. Tutkija-kehittäjä ja käytännön toimijat sitoutuvat yhteiseen tiedonmuodostusprosessiin. Tutkija-kehittäjä tukee kysymyksenasetteluja ja organisoii oppimisprosesseja. Yhteistä työelämän tutkimusavusteiselle kehittämiselle ja tutkimukselle on, että tutkimusprosessi lähtee liikkeelle olemassa olevasta tutkimustiedosta ja että prosessin tarkoituksena on tuottaa uutta tutkimustietoa. (Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa 2007, 6.) Tässä työssä tiedonmuodostusprosessi rakentuu yhdessä tutkija-kehittäjän sekä käytännön opetustyötä

tekevän lehtorin kanssa. Tieto rakentuu kohteena olevan opiskelijajoukon tavoitteellisen työskentelyn tuloksena. Vuorovaikutus on aktiivista koko opintojaksoteutuksen ajan.

6.2 Monimenetelmäinen tutkimus

Triangulaatiossa eli monimetodisessa lähestymistavassa tutkimuksessa yhdistetään erilaisia tutkimusmetodeja, erilaisia tutkimusaineistoja, lähestymistapoja tai tutkijoita. Ensisijaisena tavoitteena on vähentää tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä virheitä. (Vilkkä 2007, 53–54.)

Tässä tutkimuksessa käytetyssä aineistotriangulaatiossa tutkimuksessa yhdistetään erilaisia tutkimusaineistoja keskenään. Tutkijan on oltava tarkkana, että tutkimus- ja lähdeaineisto eivät sotkeudu keskenään. Tutkimusaineistoa luokitellaan ja tulkitaan. Lähdeaineistoa käytetään tutkimuksen aikana päättelyn, tulkinnan ja argumentoinnin tukena. (Vilkkä 2007, 54–55.)

Tutkimusaiheeni nousee Jyväskylän ammattikorkeakoulun, JAMkin kirjaston toiminnasta, tiedonhankinnan opetusprosessin kehittämisen tarpeesta. Lähestyn aihetta Jyväskylän ammattikorkeakoulun restonomitutkinnon tutkimusopintojen opintojakson kautta. Tutkimukseen perustuva viitekehys rakentuu restonomiopiskelijan profiilista opiskelijana, tiedonhankinnan opetuksen erityispiirteistä sekä informaatiolukutaidon osaamisstandardista. Tavoitteeni on tarkastella tutkimusongelmaa mahdollisimman useasta eri näkökulmasta. Aineistoa kerätään sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia keinoja käyttäen.

Opiskelijoiden opintojakson ensimmäinen tiedonhankintaan liittyvä oppimistehtävä (liite 2) antaa kuvan opiskelijan valmiuksista lähteä etsimään tietoa tietystä aihealueesta. Opiskelija perustelee valintojaan ja pohtii tiedonhakuun liittyvää strategiaansa vastaamalla annettuihin kysymyksiin vapaamuotoisesti. Opiskelija täydentää vastaustaan opintojakson päättyessä osana palautteen antoa.

Tiedonhankinnan valmiuksia ja taitoja testataan sähköisen monivalintatestin (liite 5) avulla ennen varsinaista tiedonhankinnan opetusta ja opintojakson päättyessä. Testissä saatavaa dataa voidaan analysoida määrällisesti eli kvantitatiivisesti. Oppimistehtävän ja testin avulla opiskelija voi arvioida omaa osaamistaan ja asettaa tavoitteita omalle oppimiselle. Opiskelijan itsearviointi liittyy aikaisemmin opitun tunnistamiseen.

6.3 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus voidaan jakaa karkeasti kysely- ja haastattelututkimuksiin, havainnointitutkimuksiin, kokeellisiin tutkimuksiin ja simulointiin. (Karjalainen 2010, 10–13.) Tämän tutkimuksen kvantitatiivinen aineisto kerättiin kokeellisena tutkimuksena. Tutkimuksen synnyttämä aineisto muodostui testin avulla.

6.3.1 Kokeellinen tutkimus

Kokeellisen tutkimuksen koeasetelmassa olosuhteita muutetaan tahallisesti. Eri käsittelyjen, menetelmien tai muiden olosuhteiden vaikutusta tutkitaan tutkittavista kohteista. Koeyksiköt jaetaan koeryhmään ja vertailuryhmään. Ryhmät saavat eri käsittelyn tai erilaiset olosuhteet. Johtopäätöksissä menetelmien vaikutusta verrataan ryhmien välillä. Vertailtavien ryhmien on oltava ominaisuuksiltaan samankaltaisia. (Karjalainen 2010, 11–12.)

Tässä tutkimuksessa koeyksikön muodostavat JAMKin restonomiopiskelijoiden MZRD1000-opintojakson lukuvuoden toisen periodin MTA- ja kolmannen periodin MPA-opiskelijat sekä vertailuryhmän kolmannen periodin MTA-opiskelijat. Koeyksikön tutkimusopinnot sisältävät kirjastohenkilökunnan antaman tiedonhankinnan opetuksen osion ja vertailuryhmän tutkimusopinnoissa kirjastohenkilökunnan osio jätetään pois. Informaatikon pitämä Tiedon eettinen käyttö -osio toteutetaan normaalisti.

Kokeellinen tutkimus on tieteenihanne silloin, kun halutaan saada selville syy-seuraussuhde mahdollisimman aukottomasti. Kokeellisessa tutkimuksessa tutkija muuttaa aktiivisesti oletettua vaikutuksen aiheuttajaa ja tarkkailee mahdollista vaikutusta. Syy-seuraussuhteessa on aina kaksi toisiinsa liittyvää ilmiötä. Näiden kahden muuttujan välillä on kovarianssi. Oletetun syytekijän muutos vaikuttaa myös muutoksena seuraustekijässä. Kaksi tekijää seuraavat toisiaan ajallisesti, syytekijää seuraa seuraustekijä. Muuttujien välillä tulee olla jatkuva yhteys siten, ettei tulosta voida selittää jollain kolmannella varteenotettavalla tekijällä. Sillä on merkitys tutkimuksen sisäisen validiteetin kannalta. (Metsämuuronen 2005, 6–7) Kokeellinen tutkimus voidaan jakaa varsinaiseen eli laboratoriiviseen kokeelliseen tutkimukseen ja kvasikokeelliseen tutkimukseen. (Kokeellinen tutkimus n.d.)

Asetelma tarkoittaa kaikkia niitä järjestelyjä, joilla pyritään vakioimaan kokeeseen liittyviä toimia, niin, että päätelmissä ei olisi harhaanjohtavia elementtejä sekoittamassa johtopäätösten tekemistä. (Metsämuuronen 2005, 9–11.)

6.3.2 Klassinen koeasetelma

Aito, satunnaistettu koeasetelma on tiukin tutkimuksen suorittamisen taso. Havainnot satunnaistetaan kahteen tai useampaan ryhmään, jolloin pyritään siihen, että ryhmät olisivat alun perin niin toistensa kaltaisia kuin mahdollista (esimerkiksi kaksostutkimukset). Jossain tapauksissa koehenkilö voi olla itsensä kontrolli; samaa henkilöä mitataan useamman kerran. (Metsämuuronen 2005, 19–20.)

Puolikoe eli kvasiekksperimentti, koe- ja kontrolliryhmät poikkeavat toisistaan ainakin jonkin verran. Esikokeellinen asetelma on kokeellisen asetelman näkökulmasta heikoin taso. Yleensä ei ole mukana kontrolliryhmää tai niissä ei ole alkumittausta. (Metsämuuronen 2005, 32.)

7 RESTONOMIEN TIEDONHANKINNAN VALMIUDET

7.1 Tutkimuksen suorittaminen

Tässä tutkimuksessa mitattiin ensimmäisen vuoden restonomiopiskelijoiden tiedonhankinnan valmiuksia monivalintatestillä. Testikysymykset laadittiin informaatiolukutaidon standardin osaamisvaatimuksista. Testissä painotettiin tiedonhakuun liittyviä taitoja niiden helpomman tunnistettavuuden ja mitattavuuden vuoksi. Tämän tutkimuksen ulkopuolelle jäivät standardin osa-alueet ovat vaikeammin todennettavissa testiin perustuvalla mittaamisella. Tälle osaamiselle on vaikea tunnistaa tarkkaa hetkeä tai antaa mittaria, koska informaatiolukutaidon valmius vaihtelee suuresti eri tilanteissa vähitellen kehittyvän luonteensa vuoksi. Kysymysten laidinnassa huomioitiin myös Seven pillars -malli. Kysymyspatteristo perustuu AMKIT-konsortiossa (Gaunt ym. 2009) laadittuun Minä osaan -mittariston aineistoon. Kysymykset valittiin aiheyhymistä ja niitä muotoiltiin tämän tutkimuksen tarpeisiin.

Tutkimus on osa JAMKin kirjaston tiedonhankinnan opetuksen arviointia ja kehittämistä. Tutkimuksessa selvitetään tutkimusopintoja suorittavan restonomiopiskelijan tiedonhankinnan valmiuksien kehittymistä oppimistehtäviin integroidun tiedonhaun opetuksen kautta. Tavoitteeksi asetettiin myös

- tiedonhaun osaamisen arviointityökalun kehittäminen ja
- restonomiopiskelijoiden tutkimusopintojen prosessin kuvaus.

Valmiuksia arvioidaan informaatiolukutaidon näkökulmasta. Tutkimusongelmaksi asetettiin seuraavat kysymykset.

1. Kehittääkö tiedonhankinnan opetus tutkimusopintoja opiskelevan tiedonhankinnan valmiuksia?
2. Näkyykö tiedonhaunopetus opintojakson oppimistehtävien suorituksissa?
3. Voidaanko opiskelijan menestyminen havaita opintojakson arvosanoissa?
4. Miten restonomeille annettavaa tiedonhankinnan opetusta voidaan kehittää?

Kokonaiskuvan saamiseksi ilmiötä tarkasteltiin monimenetelmäisesti. Kvantitatiivinen tiedonhankinnan testi mittasi opiskelijan tiedollisen osaamisen kehittymistä opintojakson aikana. Testi toteutettiin ennen opintojakson alkamista ja sen päättyessä. Opiskelijoiden oppimistehtävän suorittamiseen liittyvää käyttäytymistä havainnoitiin JAMKin kirjaston kahdessa eri toimipisteessä sekä opiskelijoille tehdyn kyselyn avulla. Etsin tutkimusta tukevia ja selittäviä tietoja myös tiedonhankinnan opettajilta ja opetukseen osallistuvilta kirjastoammattilaisilta sekä opintojakson lehtorilta kyselyn ja haastattelun avulla.

Tutkimuksen tavoitteena oli kuvata restonomiopiskelijoiden Tutkimustyön lähtökohdat -opintojakso tiedonhankinnan näkökulmasta. Tässä työssä on raportoitu opintojakson toteutus ja siihen liittyvät tehtävät. Tutkimuksen aikana kehitettiin tiedonhankinnan osaamista arvioiva testi. Testin tavoitteena on tunnistaa oman alan keskeisiä tietokantoja, oppia tiedonhaun perushakulogiikkaan liittyvät asiat, oppia tehokas JAMKin kirjastonkäyttö paikallisesti ja verkkokirjastona sekä oppia lähteiden käytön perusasiat raportoinnissa. Taitojen avulla opiskelija käyttää JAMKin ja muiden kirjastojen palveluja tehokkaasti opiskelun tukena.

Testikysymykset mittaavat tiedonhakuun liittyviä taitoja. Testiä voidaan käyttää opintojaksojen aikana osaamisen varmistamisessa sekä arvioitaessa opiskelijan taitoja. Opiskelija voi arvioida omaa osaamistaan ja tunnistaa täydennystä tarvittavat alueet informaatiolukutaidossaan. Tutkimuksen aikana tiedonhankinnan opetusta on tarkasteltu ja ideoitu uusista oppijälähtöisistä näkökulmista, uusia työtapoja löytäen. Tältä pohjalta on rakennettu kehittämissuhteita tiedonhankinnan opetukseen.

Kokonaistutkimukseen osallistuivat JAMKin matkailu-, ravitsemis- ja talousalan (MARATA) Tutkimus ja kehittämissuhteiden -opintojakson (MARD1000) opiskelijat, jotka aloittivat opintonsa syksyllä 2012. Kehikkoperusjoukkoon kuuluvat kaikki matkailun ja palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutuksen opiskelijat. Tutkimukseen liittyvät opintojaksot toteutettiin toisella (29.10.–21.12.2012) ja kolmannella (7.1.–8.3.2013) jaksolla. Oppimistehtävien tuloksiin liittyvä vaikutusvertailu tehtiin matkailun koulutusohjelman (MTA) opiskelijoiden kahdella ryhmällä. Tutkimusjoukon muodosti sekä ensimmäiseen että toiseen testiker-

taan osallistuneet viisikymmentä opiskelijaa, neljä eri ryhmää. Ryhmä yksi, jossa oli 16 opiskelijaa, ryhmä kaksi, jossa oli kahdeksan opiskelijaa, 15 opiskelijan ryhmä kolme sekä jälkeensä muodostettu neljäs ryhmä, jossa oli 11 opiskelijaa. Erottelun vuoksi se nimettiin ryhmäksi viisi. Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin neljännen (13.5.–10.5.2013) jakson palvelujen tuottamisen ja johtamisen (MPA) koulutusohjelman ruoka- ja ravintolapalveluihin suuntautuva ryhmä erilaisen toteutustavan ja loppukevääseen sijoittuneen toteutusajankohdan vuoksi.

Tässä tutkimuksessa matkailun opiskelijat muodostavat vertailuun sopivan homogeenisen joukon. Joukko on valittu opiskelemaan samoin valintakriteerein ja samaan koulutusohjelmaan. He ovat orientoituneet opiskelemaan ja kehittämään taitojaan matkailualan vaatimusten mukaan. Heillä on joko lukiotausta tai kaksoistutkinto. Yhdellä vastaajista oli myös aiemmin suoritettu korkeakoulututkinto.

Testiin saatiin 122 vastausta, joista 62 matkailun (MTA) ja 60 palvelujen tuottamisen ja johtamisen (MPA) koulutusohjelmasta. Sata vastausta valittiin lopulliseen analyysiin. Viidenkymmenen eri opiskelijan ensimmäisen ja toisen vaiheen vastaukset pisteytettiin ja arvioitiin. Analyysin ulkopuolelle jätettiin 30,5 prosenttia vastaajista. 22 opiskelijaa, jotka olivat osallistuneet testiin vain yhden kerran eikä heidän osalta saatu vertailutietoa eri testikerroilta. Vastanneista restonomiopiskelijoista 12 (MTA=3, MPA=8) on suorittanut ammattitutkinnon ja 66 aloitti opintonsa syksyllä 2012 (MTA=34, MPA=32 opiskelijaa). Vain neljä oli aloittanut opintonsa aiemmin. Vastaajat olivat lukion käyneitä.

Syksyllä 2012 opintojakso toteutettiin matkailun koulutusohjelman kolmekymmenelle päiväopiskelijalle. Ensimmäisen kontaktin aikana esiteltiin opintojakso ja sen opettajat (ks. opintojakson ohjelma, liite 1). Kirjaston osuus alkoi toisella kontaktilla tiedonhankinnan osaamistestillä, jonka jälkeen siirryttiin tutkimusopintojen tiedonhankinnan opetussuunnitelmaan. Kontakti sisälsi tiedonhaun logiikan kertausta ja taitojen syventämistä Janet-tietokannan avulla, aiheenmukaisen tiedonhaun sekä opintojakson ensimmäiseen oppimistehtävään (ks. liite 2) liittyvän opinnäytetyötietokannan harjoittelun. Suurin osa löysi ja valitsi ensimmäiseen tehtävään tarvittavan työn kontaktin aikana. Toisen tiedon-

hankinnan kontaktikerran sisältö painottui artikkelitiedon etsimiseen ja löytämiseen artikkeliviitetietokannoista (Aleksi) sekä kokotekstien löytämiseen lehtiarkeistoista (Keskisuomalainen, Helsingin Sanomat sekä Talentum). Opintojakson lähteisiin liittyvä tukimateriaali itseopiskelua ja kertausta varten löytyi kunkin toteutuskerran Optima-työtilasta. Osaamistesti toistettiin opintojakson viimeisellä kontaktikerralla.

Testiin osallistui 16 vastaajaa kummallakin testikerralla. Vain ensimmäiseen testiin osallistui yhdeksän ja vain toiseen testikertaa yksi vastaaja. Yhteensä vastauksia tuli 43 (26+17). Koko opintojakson sai suoritettua 28 opiskelijaa. Vertailuryhmästä (MTA) ensimmäisen ja toisen testikerran vastaamiseen osallistui kuusi opiskelijaa. Viisi osallistui vain ensimmäisen vaiheen testiin ja kaksi vain toisen vaiheen testiin. Vertailuryhmän vastausten määrä oli yhteensä 19. MPA-ryhmässä 26 opiskelijaa vastasi kysymyksiin molemmilla testikerroilla. Vertailuryhmän ja MPA-ryhmän opintojaksot toteutettiin lukuvuoden 2012–2013 kolmannella jaksolla.

Kevään 2013 MPA-ryhmään oli ilmoittautunut opintojakson alussa 43 opiskelijaa. Heistä 12 siirtyi suuren ryhmäkoon vuoksi samaan aikaan toteutettuun MTA-ryhmän opintojaksolle. MTA-opiskelijoita oli 11. Siirtyneet opiskelijat ehtivät osallistua kirjastonhoitajan pitämään tiedonhankinnan opetukseen yhden kerran. Kerta sisälsi opinnäytetyötä koskeva oppimistehtävän integroinnin. Toukokuun loppuun mennessä 12 ilmoittautuneesta MTA-opiskelijasta 10 oli suorittanut oppimistehtäviä.

Testin vastaukset kerättiin opintojakson Optima-työtilassa tiedonhankinakansioista avautuvan linkin kautta. Vastaaja pystyi vastaamaan kysymyksiin sivu kerrallaan. Takaisin selaus oli estetty, koska haluttiin varmistaa, ettei opiskelija korjaa valintojaan jälkeenpäin. Testin edetessä vastaaja olisi voinut päätellä aikaisempien kysymysten vastauksia.

Testin aluksi tutkija kertoi testin tarkoituksen ja antoi vastaamiseen liittyviä ohjeita.

- Vastaaminen kestää noin 20–25 minuuttia.
- Lomakkeen alussa on muutama taustakysymys.
- Vastaa tämän hetkisten tietojesi ja taitojesi perusteella itsenäisesti - älä tarkista vierustoverilta tai käytä muita lähteitä.
- Vastausvaihtoehdot esiintyvät satunnaisjärjestyksessä, järjestys vierustoverillasi voi olla eri.
- Jos vastaat "en tiedä" -vaihtoehdon, lomake ei anna valita muita vaihtoehtoja.
- Jos haluat muuttaa vastaustasi, poista "en tiedä" -valinta ensin.
- Valitse kuhunkin kysymykseen liittyvistä vaihtoehdoista mielestäsi oikea.
- Oikeita vastausvaihtoehtoja voi olla yksi tai useampi.
- Vastauksesi **ei** vaikuta opintojakson arvosanaan.

Opintojakson kokonaistoteutus oli tiedonhankinnan opetuksen osalta erilainen yhdelle matkailualan opiskelijaryhmälle. Tätä ei erikseen ilmoitettu testausvaiheessa. Myös joukolle MPA-opiskelijoita toteutus muuttui opintojakson edetessä, koska he siirtyivät verrokkina olleeseen MTA-ryhmään ryhmäkoon vuoksi. Jokaisella ryhmällä oli käytössä opintojakson Optima-työtilan tiedonhankinnan opiskelua tukeva materiaali. Materiaalin olemassa olosta mainittiin vain tiedonhankinnan kontaktikerralla. Linkki tiedonhankinnan testiin sijaitsi kyseisessä materiaalikansiossa.

Tammikuussa 2013, kolmannella jaksolla MZRD1000-opintojakso toteutettiin kahdelle eri ryhmälle. Aineiston keruu alkoi viikolla kolme. Verrokkiryhmän opintojaksolle oli ilmoittautunut 14, syksyllä 2012 aloittanutta matkailun opiskelijaa. Samaan aikaan alkaneen MPA-ryhmän koko oli huomattavasti isompi, joten osa tästä MPA-ryhmästä siirtyi verrokkiryhmään. Opintojakso toteutettiin MTA-opiskelijoille ilman kahta tiedonhankinnan osiota siten, että ensimmäisen kontaktin korvasi tehtävään liittyvä tuntityöskentely opettajan ohjaamana. Toisen kontaktin korvasi TKI-osioon liittyvä keksintöasiamiehen vierailu. Verrokkiryhmään siirtyneet MPA-opiskelijat ehtivät osallistua tiedonhankinnan ensimmäiselle kontaktikerralle. MPA-ryhmän toteutus toistettiin syksyn 2012 toisen jakson toteutuksen kaltaisena. Opinnäytetyötehtävää varten lehtori Päivi Paukku näytti Theseus-tietokannan ja auttoi tiedonhakua alkuun tietokannan selaus-toiminnon avulla. Koska lehtitehtävään liittyvän ulkomaisen lehden löytäminen tuotti opet-

tajalle runsaasti kysymyksiä ja osoittautui kotimaisia artikkeleita vaikeammaksi löytää, opastettiin hakemista Nellistä.

7.2 Aineiston keruu

Tutkimusopintoja suorittavan opiskelijan tiedonhankinnan valmiuksia mitattiin kaksivaiheisella osaamistestillä. Testilomake laadittiin maksutonta Googlen työkalua käyttäen ja sitä testattiin aikuisryhmän vastaavan opintojakson aikana keväällä 2012. Palautteen perusteella lomaketta korjattiin muiden muassa lisäämällä vastausvaihtoehdoksi kaikkiin kysymyksiin ”En tiedä” -vaihtoehto. Vastaamisen oli arvioitu kestävän 20–25 minuuttia. Varsinaisen testin yhteydessä arvioitu aika osoittautui oikeaksi lähes kaikissa tapauksissa.

Testin alkuun laadittiin muutama vastaajaan liittyvä taustakysymys (kysymykset 1–6). Varsinaiset testikysymykset (kysymykset 7–35) laadittiin AMKIT-konsortion pedagogiikkaryhmän laatimaa Minä osaan -mittaristoa (Gant & al. 2009, 123–126) käyttäen. Mittaristo perustuu informaatiolukutaitostandardiin. Kysymysten laadintaan vaikutti myös standardia soveltava Seven Pillars -malli (kts. Bent & Stubbings 2011). Osaamistesti toteutettiin Turun ammattikorkeakoulun käytössä olevalla Webropol-kyselytyökalulla.

Testi sisälsi monivalintakysymyksiä seuraavista aihealueista:

1. tiedonlähteet (mm. alan keskeiset tietokannat, oman kirjaston aineistotietokanta, opinnäytetyöt ja artikkelilähteet)
2. tiedon hankinta (mm. hakusanat, hakutulos)
3. tiedon käyttö (mm. viitetiedon eri osat, lähdeluettelo).

Kysymykset sisälsivät yhden tai useampia oikeita vastauksia. Vastaaja pystyi valitsemaan niistä haluamansa määrän. En tiedä -vastausvaihtoehto ei antanut valita yhtä aikaa muita vaihtoehtoja. Testistä jätettiin pois osa informaatiolukutaito-standardiin liittyviä osaamisalueita, joita on vaikea saada arvioitua määrällisillä mittareilla. Tiedon eettiseen käyttöön liittyvää osaamista ei testattu, koska kaikilla restonomiopiskelijoilla oli mahdollisuus osallistua informaattikko Suvi

Perttulan kyseisen aihepiirin opetuskerralle. Osaamistesti toistettiin opintojakson päättyessä.

Alkutesti tehtiin restonomeilla opintojakson ensimmäisen opetuskerran aikana ennen tiedonhankinnan opetuksen alkua. Opiskelijoille kerrottiin lyhyesti testin tarkoitus ja annettiin ohjeet lomakkeen täytöstä. Ohjeita oli myös testin ensimmäisellä näytöllä ja Optima-työtilan kansiossa. Testin jälkeen opiskelijoita pyydettiin kommentoimaan testiä suullisesti.

Lopputesti tehtiin opintojakson viimeisen kontaktikerran aikana, jolloin kerättiin opintojakson kokonaispalaute ja arviointi onnistumisesta opiskelijan arvioimana. MTA-vertailuryhmä vastasi vielä erilliseen kyselyyn lehtitehtävän suorittamiseen liittyen. Ryhmältä kysyttiin myös suullisesti, olivatko he hyödyntäneet Optima-työtilan materiaaleja tehtävien suorittamisessa.

Opintojakson tiedonhankinnan opetuksen keskeisiä oppimistavoitteita ovat yleisen hakulogiikan sisäistäminen, eri tiedonlähteiden (opinnäytetyöt, artikkelit) löytäminen ja löydetyn tiedon soveltaminen ja hyväksikäyttö oppimistehtävässä sekä oman alan kotimaisten tietokantojen tunnistaminen. Opintojakso antaa myös työkaluja tiedon arviointiin ja tiedon eettiseen käyttöön.

Testilomake sisälsi 35 eri kysymystä (ks. liite 3) lähteisiin, lähdeviittauksiin sekä hakulogiikkaan liittyen. Ne ryhmiteltiin neljäksi aihe ryhmäksi: taustatiedot, tietokannat, hakulogiikka ja lähteet. Taustatietojen jälkeen vastaajilta kysyttiin Janet:in ja kirjaston käyttöön liittyviä kysymyksiä. Sen jälkeen siirryttiin hakulogiikan ja lähteiden käyttöön liittyvien asioiden testaamiseen. JAMKin kirjaston oma aineistotietokanta, Janet on tärkeä lähde paikannettaessa ja etsittäessä opintojaksoilla tarvittavaa materiaalia. Tietokannan käyttöön perehdytetään myös orientaatiovaiheen Osaajana kehittyminen -opintojaksolla.

Tutkimus- ja kehittämisopintojen käynnistyessä oletetaan, että opiskelija hallitsee JAMKin kirjaston aineistotietokannan (Janet) käytön esimerkiksi kurssikirjojen etsimiseen, paikantamiseen ja varaamiseen. Testissä haluttiin selvittää miten Janet oli omaksuttu ja miten hakulogiikan soveltaminen onnistuu tutussa tiedonhaku ympäristössä. Myös Nelli-portaali esitellään lyhyesti orientaatiovai-

heessa. Testikysymyksiin vastaamisessa oli etua niillä, jotka olivat osallistuneet orientaatiovaiheen kontaktikerroille. Lähteiden käyttöön liittyvät taidot linkittyvät olennaisesti viestinnän opintojaksoihin, tekstin tuottamiseen ja raportointiin. Lähdeviitteiden merkitsemiseen ja lähteisiin viittaaminen raportissa perehdytään viestinnän opintojaksolla. Erilaisissa lähteissä, esimerkiksi opintojaksokuvauksissa mainittuja artikkeleita, kirjoja, opinnäytetöitä, tilastoja jne. tulisi osata löytää ja paikantaa. Viestinnän opintojakson suorittaminen on auttanut lähteisiin liittyviin kysymyksiin vastattaessa.

Kysymysten vastauksia painotettiin pisteyttämällä ne 0–3. Täysin väärä vastaus antoi nolla pistettä ja täysin oikea vastaus tai sopivin vaihtoehto antoi kolme pistettä. Esimerkiksi kysymykseen seitsemän: ”Alani tärkeimpiä tietokantoja ovat” pisteitä saattoi saada nolla valitsemalla vaihtoehdon Martta, valinnalla Arto kaksi pistettä ja vaihtoehdolla Theseus kolme pistettä. Restonomeille esitellään ensisijaisesti Aleksitietokannan käyttö, koska alan keskeisiä ammattilehtiä indeksoidaan kyseiseen tietokantaan. Arto-tietokanta esitellään artikkelitiedon viitetietokantana, mutta sen käyttöä ei kontaktilla harjoitella. Martta-niminen tietokanta on tutkijan keksimä. Opintojakson keskeisin tietokanta on Theseus, josta opiskelijat löytävät suoraan opintojakson ensimmäiseen tehtävään sopivia opinnäytetöitä. Testistä sai maksimissaan 162 pistettä.

Kolmannen jakson aikana JAMKin pääkampuksen ja Lutakon kampuskirjaston asiakaspalvelussa havainnoitiin asiakkaiden tekemiä tietopalvelukysymyksiä. Havainnointia varten laadittiin erillinen lomake (liite 6), jossa jaoteltiin mahdolliset kysymykset tiedonhankinnan testin mukaisiin ryhmiin (hakulogiikka, Janet, Theseus, Nelli, artikkelitietokannat). Mukaan liitettiin opiskelijoiden oppimistehtävät ja ohjeistus tietojen merkitsemiseksi lomakkeelle. Havainnoin tarkoitus oli kirjata ja saada selville kohderyhmään kuuluvien opiskelijoiden oppimistehtäviin liittyvät kirjastokäynnit ja tehtäviin liittyvät tiedontarpeet. Kirjaston henkilöstö ohjeistettiin tarkkailemaan asiakaskontaktien sisältöjä.

Opintojaksoon liittyvä, tiedon eettiseen käyttöön liittyvä osio toteutettiin normaalisti. Testin jälkeen vastaajat saivat antaa suoraa suullista palautetta testistä.

Toteutusryhmälle kolme, MTA-vertailuryhmälle tehdyn kyselyn tarkoitus oli selvittää, miten opiskelijat hakevat tietoa oppimistehtävän suorittamiseen ja kenties he kysyvät neuvoa silloin, kun kirjaston pitämä kontaktikerta jää pitämättä. Kysely kohdennettiin lehtitehtävään, koska ryhmään siirtyneet MPA-opiskelijat olivat saaneet ohjeistusta opinnäytetyöhön liittyvän tehtävän suorittamiseen. Kyselyyn vastasivat sekä MTA- että MPA-opiskelijat.

Webropol:lla suoritettu kysely sisälsi kahdeksan kysymystä. Ensimmäinen oli vastaajaa yksilöivä kysymys. Kysymykset 2–3 liittyivät tehtävän suorittamiseen liittyvään ajankäyttöön ja kysymykset 4–8 liittyivät ohjaukseen ja opiskelijan omaan työskentelyyn.

7.3 Tutkimusaineiston analysointi

Heinäkuussa 2013 Webropol-työkalulla kerätty aineisto siirrettiin Excel-tilukkaan datan käsittelyä varten. Jokainen testikerta, joita oli kuusi, muodosti oman alikansion Webropol:ssa. Kolmen eri opiskelijaryhmän vastausten data yhdistettiin yhteen taulukkaan vertailua ja jatkokäsittelyä varten. Lisäksi muodostettiin neljäs MPA-opiskelijoiden ryhmä, joka oli siirtynyt ensimmäisen tiedonhankinnan opetuskerran jälkeen MTA-opiskelijoiden vertailuryhmään.

Kunkin ryhmän ensimmäinen ja toinen vastauskerta yhdistettiin taulukkaan. Dataa lajiteltiin ja suodatettiin eri tavoin, esimerkiksi siten, että opiskelijan ensimmäisellä ja toisella vastaskerralla antamat vastaukset olivat peräkkäin. Kustakin ryhmästä poistettiin vain yhden kerran testiin osallistuneet vastaukset jotta opiskelijoiden vastauksia ennen ja jälkeen tiedonhankinnan opetuksen voitiin verrata ja analysoida. Vastauskerran koodi lisättiin taulukkaan (1=ensimmäinen testikerta, 2=toinen testikerta). Myös tutkimukselle vähemmän merkityksellisiä taustatietoja (esimerkiksi sukupuoli ja aikaisemmat opinnot) häivytettiin siirryttäessä kysymyskohtaisten tulosten analysointiin.

Kävin läpi neljän restonomiopiskelijaryhmän kysymykset ja vastaukset. Laskin kaikki opiskelijan tekemät vastausvalinnat vastaajaryhmittäin prosentteina jotta eri ryhmien vastauksia voisi verrata luotettavammin. Siirsin kunkin neljän ryh-

män vastaukset omalle Excel-taulukon välilehdelle. Koodasin tekstimuotoiset vaihtoehdot numeeriseksi. Kävin vastaukset kysymys kysymykseltä läpi ja laskin vastausten kappalemäärän. Siirsin ne ryhmäkohtaiseen taulukkoon uudelle välilehdelle. Tein yhteisen koontilomakkeen, johon laskin myös prosentuaaliset määrät.

Arviointia varten pisteytin testin kysymykset ja siirsin ne Excel-taulukkoon. Tämän jälkeen laskin tehtäväkohtaisen maksimipistemäärän, jonka mukaisesti laskin jokaiselle ryhmälle ryhmän maksimipistemäärän kertomalla ryhmäkoon tehtävän kokonaispisteillä. Muunsin ryhmän pisteet prosenttiluvuksi sekä vastaajakohtaiseksi keskiarvoksi. Alla esimerkkitaulukko (taulukko 1) tehtävästä 12 ”Aleksi sisältää”. Tehtävästä oli mahdollista saada enintään kolme pistettä. Ryhmällä yksi oli mahdollisuus saada tehtävästä $3 \cdot 16 = 48$ pistettä. Ryhmä yksi sai ensimmäisellä testikerralla kuusi pistettä ja toisella testikerralla 18 pistettä. Saadut pisteet muutettiin prosenttiluvuksi (%) jotta erikokoisten ryhmien välillä voitaisiin tehdä vertailua. Pisteistä laskettiin myös vastaajakohtainen keskiarvo (pist./hklö/ka.).

Taulukko 1. Esimerkki tehtäväkohtaisesta aineiston käsittelystä

Ryhmä	1 a	1 b	2 a	2 b	3 a	3 b	5 a	5 b
Ryhmän yht. pist.	6	18	0	0	9	18	3	3
%	12,50	37,50	0,00	0,00	20,00	40,00	9,09	9,09
pist./hklö/ka.	0,38	1,13	0,00	0,00	0,60	1,20	0,27	0,27
tehtävän max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

Tämän jälkeen laskettiin kunkin vastaajan kokonaispisteet yhteen. Pisteet laskettiin myös tehtävän aihealueittain. Testistä on mahdollista saada enintään 162 pistettä. Virheellisiä valintoja ei huomioitu negatiivisesti, pisteitä vähentävänä. Sanallinen tehtävä 34 muutettiin asteikolliseksi ja arvioitiin pisteyttämällä. Lopulliseen vertailuun otetun viidenkymmenen opiskelijan testisuoritus pisteytettiin ja arvioitiin opiskelijakohtaisesti. Koodasin myös opiskelijan opintojaksosta saamat arvosanat taulukkoon.

7.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa kehitettiin ja käytettiin informaatiolukutaidon osaamistestiä, joka on dokumentoitu ja käytettävissä opintojakson tulevissa toteutuksissa. Testi perustuu asiantuntijoiden kehittämään, kansainväliseen informaatiolukutaidon standardiin. Testi mittaa tiedonhankinnan kontaktiopetuksen keskeisiä sisältöjä: keskeisten tietokantojen tunnistamista, hakulogiikkaan liittyvien tekijöiden vaikutusta (muiden muassa hakusanojen katkaisu ja yhdistely) ja lähteiden käyttöä.

Aineiston keruu suoritettiin Webropol-kyselyohjelmalla, josta data oli siirrettävissä eri ohjelmiin. Aineistoa analysoitiin MS Excel -ohjelmalla. Data siirtovaiheessa dataa käsiteltiin paljon manuaalisesti. On mahdollista, että inhimilliset tekijät ovat voineet tuottaa virheitä ja näin voineet vaikuttaa tuloksiin ja sen tulkintaan. Virheiden mahdollisuutta vähennettiin tarkistamalla tiedot kahteen kertaan.

Luotettavuutta lisää se, että tutkimukseen valittiin kaikki syksyllä 2012 aloittaneet matkailun opiskelijat. Kaksi eri MTA-ryhmää olivat siten vertailukelpoisia. Heidät oli valittu opiskelemaan samaa alaa, samankaltaisin valintakriteerein. Toinen ryhmistä oli verokkiryhmä, joka jäi ilman opintojakson aikaista tiedonhankinnan interventiota. Restonomiopiskelijoiden joukosta vain Tiimiakatemiamalla opiskelevat ruoka- ja ravintolapalveluihin suuntautuvat jäivät tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimusjoukosta valittiin lähempään tarkasteluun vain ne viisikymmentä opiskelijaa, jotka osallistuivat testiin sen molemmilla kerroilla. Voidaan todeta, että otos vastaa populaatiota.

Aineistoa käsiteltiin eettisiä periaatteita noudattaen. Vastaajien henkilöllisyys ei käynyt suoraan ilmi yksittäisistä vastauksista, mutta identifioinnin avulla tuloksissa pystyttiin yhdistämään tietyn vastaajan kahden eri vastauskerran tulokset. Se oli tutkimuksen ja sen tulosten kannalta olennaista.

Tiedonhankinta on oppimisprosessi ja tiedonhankinnan opetuksen integrointi opintojaksojen oppimistilanteisiin ja tehtäviin edistää tiedonhaun valmiuksien kehittymistä. Myös aikaisemmat tutkimukset tukevat päätelmää.

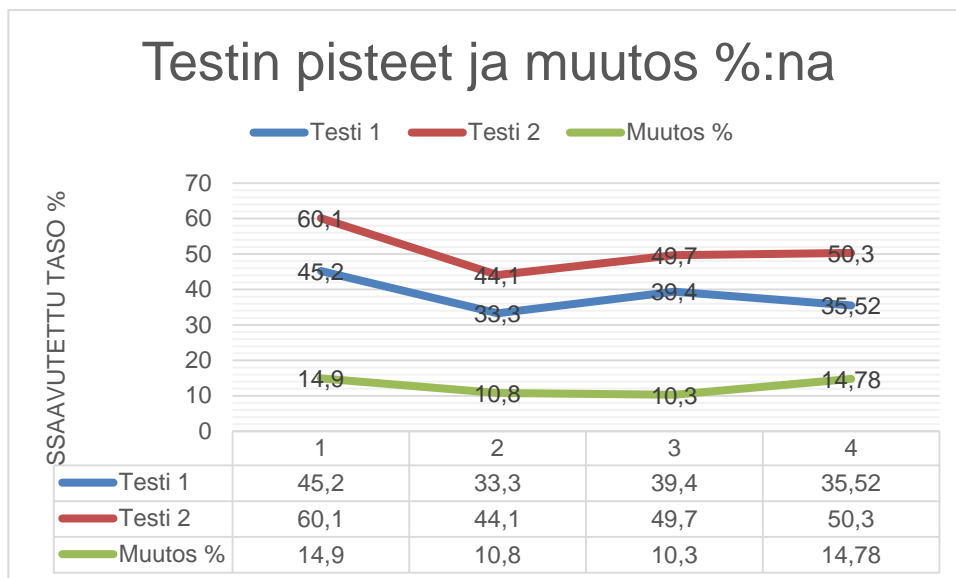
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

8.1 Tiedonhankinnan opetus ja tiedonhankinnan valmiuksissa kehittyminen

Tiedonhankinnan valmiuksien kehittymistä mitattiin kaksivaiheisen, kvantitatiivisen testin avulla. Testikysymyksillä mitattiin opiskelijan valmiuksia etsiä tietoa. Testikysymykset jaettiin kolmeen eri aiheryhmään. Aiheoryhmät olivat tietokannat, hakulogiikka sekä lähteet.

Suurimmalla osalla testiin vastaaminen vei aikaa oletetun 20–25 minuuttia. Seurasin ja havainnoin opiskelijoiden vastaamisen etenemistä ja työskentelyä. He vastasivat kysymyksiin keskittyneesti ja testiin paneutuen. Testin jälkeen osa opiskelijoista tarkisti kyselyyn liittyviä tietoja Internetistä tai Nelli-portaalista. Osa myös kysyi ja tarkisti tietoja suoraan minulta.

Kuvasta 8 nähdään, että kaikkien ryhmien testitulokset paranivat toisella testikerralla reilusta kymmenestä prosentista lähes viiteentoista prosenttiin. Parhaiten tulostaan paransi matkailuopiskelijoiden ryhmä yksi, jolle tiedonhankinnan opetus toteutettiin opetussuunnitelman mukaisesti. Heidän lähtötaidot olivat testivastausten perusteella myös muita ryhmiä korkeampia. Lähtötaitojen tulosta voi selittää se, että opiskelutaitoja kehittävän orientaatio-opintojakson aikana osa matkailun opiskelijoista (ryhmä 1) osallistui aktiivisemmin opintojaksolle. Orientaatio-opinnoissa matkailun opiskelijat oli jaettu kahteen eri ryhmään, joista toisen ryhmän kontaktin aikana suuri osa opiskelijoista osallistui koulutusalan yleiseen tiedotustilaisuuteen ja jäi siten vaille kirjastonkäytön opetusta.

Kuva 8. Testin arviointi tulosten perusteella

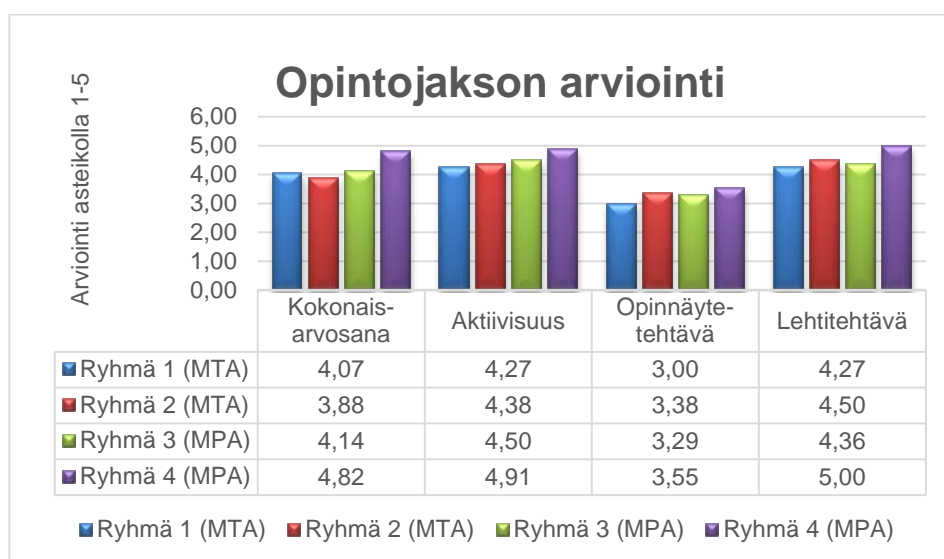
Testissä heikoimmin menestyi sekä lähtö- että lopputestissä matkailun vertailuryhmä kaksi, jolle kirjastonhoitajan pitämät lähiopetuskerrat korvattiin opintojaksoon liittyvällä muulla sisällöllä. Ryhmä pystyi kuitenkin vahvistamaan taitojaan hiukan paremmin kuin palvelun tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman, ryhmän kolme opiskelijat. Mielenkiitoista on havaita, että MPA-opiskelijoiden ryhmä neljä nosti tulostaa lähes yhtä paljon kuin ryhmä yksi. Kyseessä on opiskelijajoukko, joka siirtyi MTA-vertailuryhmään rinnakkaisesta MPA:n opintojakso toteutuksesta suuren ryhmäkoon vuoksi opintojakson opetuksen jo alettua. Ryhmä osallistui kirjastonhoitajan pitämälle ensimmäiselle lähiopetuskerralle. Ensimmäisen lähiopetuskerran sisältö on ilmeisesti ollut yleisellä tasolla tiedonhauksen taitoja kehittävä ja vahvistava niin paljon, että opiskelijat ovat voineet soveltaa oppimaansa myös muissa opintojakson oppimistehtävissä.

8.2 Opiskelijan menestyminen ja opintojakson arvosanat

MZRD1000-opintojakson opiskelijan saama kokonaisarvosana (0–5) muodostuu: oppimistehtävien (amk-opinnäytetyön arviointi JAMKin arviointikriteerien mukaan, artikkelitehtävä), aktiivisuuden (läsnäolo) sekä viestinnän (työelämä-lähtöinen raportti) osista. Tiedonhankinnan osio integroituu edellä mainittuihin

tehtäviin esimerkiksi opiskelijan löytäminä ja käyttäminä lähteinä ja niiden pohjalta tuottamana tekstinä.

Kuvasta yhdeksän nähdään, että testiin osallistuneet opiskelijat menestyivät opintojaksolla erittäin hyvin. Opintojakso arvioitiin asteikolla 0–5. Ryhmä neljä menestyi parhaiten sekä tehtäväkohtaisessa että kokonaisarvioinnissa. He osallistuivat lähiopetukseen muita ryhmiä paremmin, lähes sataprosenttisesti. Oppimistehtävät mittaavat kokonaisuuden hallintaa ja kykyä soveltaa opittuja asioita. Se miten tiedonhankinnan valmiudet ovat edistäneet koko opintojakson suorittamista ja siitä saatua arvosanaa ei mielestäni voida arvioida pelkkien arvosanojen perusteella. Suoritukset; opinnäytetehtävä ja lehtitehtävä mittaavat mielestäni kykyä valita ja arvioida löydettyä tietoa ja tuottaa sen pohjalta jäsennettyä, analysoitua ja tavoitteenmukaista tekstiä uudeksi tiedoksi. Se kattaa kaikki informaatiolukutaidon osaamisen tavoitteet. Niin laajaa mittaamista ja arviointia ei tässä tutkimuksessa kuitenkaan tavoiteltu. Arvosanat osoittavat, että opintojakso kokonaisuudessaan kehittää informaatiolukutaidon kaikkia osa-alueita ja opiskelijat ovat päässeet tavoitteeseen. Opintojakso toteutuksessa on päästy pitkän kehittelyn tuloksena hyvään tapaan tukea ja kehittää opiskelijan informaatiolukutaitoa. Opintojaksosta vastaavan lehtorin kokemustiedon mukaan tiedonhankinnalla ja siihen liittyvillä taidoilla on selkeä vaikutus oppimistuloksiin.

Kuva 9. Opintojakson kokonaisarvosana ja tehtäväkohtaiset arvosanat testiryhmittäin

Kysymyksessä seitsemän vastaajien tehtävä oli valita annetusta listasta oman alan tärkeimmät tietokannat. Nimivaihtoehtoja oli 16. Tehtävästä oli mahdollisuus saada maksimissaan 23 pistettä. Ryhmiä vertailtaessa ryhmä yksi sai tästä tehtävästä korkeimmat pisteet toisella testikerralla, opintojakson päättyessä. Prosentteiksi muutettuna ryhmän tulos oli 39,67 % maksimipistemäärästä. Henkilöä kohden se tekee 9,13 pistettä.

Mielenkiintoista on, että vain ryhmällä yksi Googlen tärkeys tiedonlähteenä nousi toisella testikerralla. Voidaan olettaa, että tietokanta käsitteenä ei ole aivan selkeä. Alani tärkeimmät tietokannat -kysymykseen vastaajista kuusi-kymmentä prosenttia oli valinnut Optiman tärkeimmäksi tietokannaksi (60 vastauksetta). Optima on tärkeä oppimisympäristö, jonne opintojaksokohtaisesti on koottu tietoa esimerkiksi opintojakson aikatauluista. Sinne voi palauttaa tehtäviä ja siellä voi arvioida suorituksia. Optima sisältää myös vuorovaikutukseen liittyviä työkaluja muiden muassa keskustelualueen ja viestin lähetyksen sähköpostiin. Opiskelijat tunnistavat nimen ja ymmärtävät sen tärkeyden opintoja suoritettaessa. Opintojakson päättyessä tietokantojen tunnistamisessa heikoimman tuloksen sai oletetusti vertailuryhmä, jonka prosentuaalinen tulos oli vähän yli 19. Pisteiksi muutettuna 4,38 opiskelijaa kohden. Tulos oli kuitenkin parempi kuin ensimmäisellä testikerralla.

Kaikissa ryhmissä Janet-aineistotietokanta tunnettiin erittäin hyvin toisen testikerran yhteydessä. Tunnettavuus oli erittäin hyvä jo ensimmäisellä testikerralla. Voidaan olettaa, että orientaatiovaiheen ohjaus on onnistunut kirjaston oman aineistotietokannan tunnistettavuuden osalta.

Opintojakson päättyessä vain osa ryhmästä kaksi ilmaisi, ettei tiedä mistä kirjaston tietokannat löytyvät (kysymys 10). Heidän osalta voidaan olettaa, että opiskelua tukevaa kirjaston hankkimaa aineistoa ei käytetty kotona työskennellessä. Toisaalta vastaukset osoittavat, että Nelli ja Janet sekoitetaan toisiinsa ja niiden rooli JAMKin aineistoja etsittäessä on hämärä. Opiskelijoille on käynyt selväksi, ettei kirjaston hankkimia tietokantoja kannata hakea Googlesta.

Kysymys 11 mittasi tiedon etsimistä erilaisista tietokannoista. Tiedon käytön kannalta on olennaisen tärkeää tietää, miten ja kunka helposti alkuperäiseen tietoon pääsee käsiksi. Informaatioalan ammattilaiset käyttävät puhessaan käsitteitä ja termejä, jotka eivät ole täysin selviä kirjaston tietokantoja käyttävälle opiskelijalle. Yksi näistä käsitteistä on viitetietokanta. Kysymyksessä 11 haluttiin selvittää kuinka hyvin vastaajat tuntevat viitetietokanta termin sisällön. Tehtävän 11 oikeasta vastauksesta sai kolme pistettä. Tässä testissä ryhmä 5b osasi parhaiten yhdistää viitetietokantaan liittyviä ominaisuuksia. Seuraavaksi parhaiten pisteitä sai ryhmä 3b. Molemmissa ryhmissä opiskelijat edustavat MPA-koulutusohjelman opiskelijoita. MTA-ryhmien heikompaan tulokseen voi olla syynä se, ettei termiä korostettu opetuksen yhteydessä. Toisaalta ryhmä 1a:n tuloksissa viitetietokanta sekoittuu julkaisun saamaan impact factor -tekijään, siihen miten usein tutkijan kirjoittamaan artikkelia on siteerattu. Keskeiset, tiedon käytön kannalta tärkeät käsitteet avataan tiedonhankinnan opetuksen yhteydessä. On tärkeää varmistaa, että opiskelija tunnistaa erimuotoiset lähteet.

Tutkimusopintojen MZRD1000-opintojakson tehtävät painottuvat kotimaisen artikkelitiedon etsimiseen ja käyttöön. Kotimaisista viitetietokannoista Aleksis sisältää Artoa paremmin tietoa MARATA-alan ammattilehdissä julkaistuista artikkeleista ja on siten keskeinen opittava asia. Ryhmässä kaksi ja viisi Aleksin tunnettavuus oli heikointa, mikä näkyy kysymyksen 12 kohdan viisi valintana (En tiedä, mitä Aleksis sisältää). Molemmat ryhmät jäivät ilman tiedonhankinnan toista kontaktikertaa, jossa käytiin läpi kotimaisten artikkelien tiedonhaku. Oppimistehtävän suorittamiseen tarvittu ammattilehtien artikkelien löytämiseksi heidän on täytynyt käyttää muita kanavia ja tapoja.

Kauppakorkeakoulun HelconMix-tietokanta mainitaan eräänä artikkeli- ja opinnäytetöitä sisältävänä lähteenä eikä siihen käytetä kovin paljoa aikaa kontaktilla. Ajankäyttö ja panostus näkyvät kysymyksen 13 tuloksessa: joillekin tietokanta on jäänyt mieleen suurimmalle osalle ei.

Nelli-portaalin yhteydessä esitellään sähköiset MOT-sanakirjat. Sanakirjojen käyttö on muuttunut vapaasti verkossa olevien palvelujen, esimerkiksi Google-

kääntäjän myötä. Painettujen kirjojen lainaus on romahtanut. Sanakirjat sisältävät kuitenkin monipuolisemmin tietoa sanoista ja niiden käyttötarkoituksista. Nelli-portaalin kautta ne ovat helposti ja nopeasti käytettävissä myös JAMKin verkon ulkopuolella. Kysymys 14 osoitti, että Nellin sisältämän sanakirjan tunnettavuus oli heikointa vertailuryhmässä, lähes 40 prosenttia kertoi, ettei tiedä mitä MOT sisältää toisella testikerralla.

Lainaukseen liittyviä kirjaston käytön perusasioita arvioitiin kysymyksessä 15. Vastaukset olivat odotusten mukaisia. Opiskelun orientaatiovaiheessa käydään läpi kirjaston palvelut ja Janet-aineistotietokannan käyttö. Opiskelijat ovat hyvin mieltäneet mahdollisuutensa tehdä varauksia ja uusia lainoja omatoimisesti Janet:ssa.

Kysymys 16 testasi opiskelijan ymmärrystä erottaa sanomalehden sisältämien tekstien erilaisia julkaisualustoja. Painetun lehden käyttö nuorten joukossa on vähentyntä. Suuri osa selaa lehtien vapaasti verkossa olevia sisältöjä. Näköislehtiä on tarjolla, mutta niistä maksettava hinta ei houkuttele käyttäjiä niin kauan kuin ilmaista materiaalia on tarjolla. Tiedonhankinnan opetuksen tärkeä tehtävä on opettaa tiedonhakijat arvioimaan eri lähteistä saatua tietoa. Opiskelijan päivittäistieto perustuu useimmiten iltapäivälehtityyppiseen aineistoon. Arviointia tukee ilmaisvaihtoehtojen rinnalla olevat muut päivittäistä uutis- ja ammattitietoa tarjoavat palvelut. Kirjaston hankkimien maksullisten aineistojen tehokas käyttö edellyttää niiden tuntemista. Tähän voidaan vaikuttaa niissä tilanteissa, joissa opiskelija kohtaa kirjaston palvelut.

Syksyllä 2012 JAMKin kirjaston asiakkaila oli käytettävissään Helsingin Sanomien, sanomalehti Keskisuomalaisen ja Talentumin lehtien arkistot. Asiakkaat pääsivät lukemaan lukuisia kotimaisia päivälehtiä myös PressDisplay-palvelussa. Opintojakson lehtitehtävää varten edellä mainitut palvelut käytiin läpi syksyn opetuskerroilla. Keväällä 2013 käytettävissä olivat enää Helsingin Sanomien ja Talentumin arkistot. Palvelujen poistuminen vaikutti opetuksen sisältöön ja testikysymyksiin vastaamiseen. Kontaktilla käytiin läpi erilaisten lehtikäsitteiden (mm. verkkolehti, päivälehti, näköislehti, arkisto) eroja ja sisältöjä.

Toinen keskeinen opittava asia liittyy hakulogiikan ymmärtämiseen ja sen soveltamiseen tiedonhaussa. Boolean haku liittyy tiedonhaun keskeisiin käsitteisiin. Voidakseen hakea halutusta aiheesta tehokkaasti erilaisista näkökulmista, on opiskelijan ymmärrettävä perushakulogiikka. Boolean haku oli epäselvintä vertailuryhmän ensimmäisellä kontaktikerralla, 75 prosenttia ei tiennyt sen tarkoitusta.

Suomen kielessä hakusanojen katkaisu vapaasanahaussa on olennaisen tärkeää hakutuloksen kattavuuden saavuttamiseksi. Hakusanan katkaisun käyttöä testattiin kysymyksen 18 avulla. Jokainen ryhmä on parantanut tulosta toisella testikerralla. Hakusanojen katkaisun merkitys käydään myös orientaatiovaiheen tiedonhankinnan koulutuksessa Janet-tietokannan yhteydessä.

Kysymyksessä 19 testattiin kahden eri näkökulman yhdistämistä hakulauseeseen. Hakulauseen käyttö mahdollistaa täsmennetyn haun aiheesta. Yksittäisten hakusanojen käytön sijaan suunnitellulla hakulauseella voidaan saada hyvin monipuolisia ja tarkkoja hakutuloksia. Saadaan relevantteja lähteitä yhdellä haulla. Hakusanojen yhdistely käydään läpi myös orientoivissa opinnoissa. Tässä testissä opiskelijat osasivat AND-operaattorin käytön. Heikoimman tuloksen sai verrokkiryhmä ja täysin oikein vastasivat ryhmät 1b ja 5b oletetusti. Näillä ryhmillä lähtötasokin oli muita ryhmiä korkeampi. Kysymyksen 20 vastauksista käy ilmi, että vaihtoehtoisten termien yhdistäminen hakulauseessa OR-operaattorilla oli parhaiten tiedossa ryhmillä 3b ja 5b. Kysymyksessä 21 opiskelijan tuli osata valita annetuista vaihtoehtoista paras mahdollinen hakutapa. Eniten kehitystä kahden eri testikerran välissä oli tapahtunut ryhmissä yksi ja viisi.

Kysymykset 23–25 liittyivät hakusanojen yhdistelyyn ja haun rajaukseen. Opiskelijat mieltävät usein hakusana- ja asiasanatermit synonyymeiksi. Haun tarkentamiseksi ja hakutuloksen relevanssin parantamiseksi tarkennettu asiasanahaku on parempi. Etenkin suomenkielisen aineiston tiedonhaussa hakusanan katkaisulla voidaan vaikuttaa hakutuloksen määrään. Tiedonhaku on yleisimmin vapaasana, vapaatekstihakua, jossa tiedonhakija haluaa tietyn termin esiintyvän hakutuloksessa. Haun rajaamiseen, tarkentamiseen sekä hakutuloksen käsittelyyn liittyvät taidot nopeuttavat relevantin tiedon suodattamista.

Alkuvaiheen orientaatio-opinnoissa Googlea käytetään esimerkkinä hakulogiikkaan liittyvissä harjoituksissa. Kysymyksen 26 tehtävässä haluttiin selvittää, mitä aikaisemmasta kerrasta oli jäänyt mieleen. Ja osasivatko opiskelijat soveltaa oppimaansa.

Kysymysten 29–33 tarkoitus oli selvittää artikkelimuotoisen lähteen tunnistamista. Tunnistamista tarvitaan alkuperäisen aineiston löytämiseksi ja paikantamiseksi. Vastausten perusteella voidaan todeta, ettei ammatillisen ja tieteellisen artikkelin välisten erojen tunnistaminen ole helppoa. Opintojaan aloittavalla ei vielä ole kertynyt tietoa alan keskeisistä toimijoita ja/tai heidän julkaisusta ja tiedon tuottamisen tavoista. Tiedonhankinnan opetus esittelee ammatillisia kanavia ja lähteitä tiedonhankinnan näkökulmasta. Opetussuunnitelmaan liittyvien ammattiopintojen aikana opiskelijalle kasvaa niiden tarjoama sisällöllinen asiantuntemus. Myös artikkeleita sisältävän kirjan ja lehden erojen havaitsemiseen tarvitaan harjoittelua. MARATA-alan keskeinen ammattilehti Vitriini tunnetaan. Osalle tieteellisen ja ammattilehden erot eivät ole selkeät.

Tehtävästä 34 sai maksimissaan yhdeksän pistettä. Tehtävän tarkoitus oli selvittää, miten opiskelijat tulkitsevat lähdeluettelon tietoa. Tiedon käyttö alkuperäisestä lähteestä vaatii lähteen paikantamisen taitoja. Tällöin artikkelin nimi tulee osata erottaa lehden nimestä. Tehtävänannosta selviää, että kyseessä on artikkelimuotoinen teksti. Esimerkki on aito, lähdemerkintä löytyy ammatillisesta tekstistä. Ryhmää kolme (MPA) lukuun ottamatta ryhmät ovat parantaneet pistemäärää toisella testikerralla. Eniten vaikeuksia tuotti lehden nimen tunnistaminen, joka useimmiten sotkettiin tietokannan nimeen. Lehden nimen tunnisti parhaiten 16 henkilön ryhmä yksi (MTA). Heistä ensimmäisellä testikerralla kuusi ja toisella testikerralla 12 tunnisti lehden nimen. Vertailuryhmästä kaksi (MTA) puolet eli neljä henkilöä tunnisti lehden nimen molemmilla testikerroilla. Artikkelin nimen tulkinta tuotti jonkin verran hankaluuksia. Vaikeinta oli tunnistaa, mistä artikkelin nimi alkaa.

Testikerralla yksi artikkelin nimi alkoi

Customer ... 6 vastausta,
 e-Customer ... 18 vastausta,
 Guests's perceptions of ... 22 vastausta,
 Relationship Management ... 3 vastausta,
 vastaamatta jätti 1.

Testikerralla kaksi artikkelin nimi alkoi

Customer ... 7 vastausta,
 e-Customer ... 22 vastausta,
 Guests's perceptions of ... 13 vastausta,
 Hospitality & Tourism Complete ... 1 vastausta,
 Relationship Management ... 4 vastausta,
 vastaamatta jätti 3.

Aiheenmukaisten lähteiden etsimisen lisäksi opiskelijan on pystyttävä myös paikantamaan ja löytämään tiettyjä, tarkasti määriteltyjä lähteitä. Niistä ovat esimerkiksi opintojaksomateriaalissa mainittu artikkeli, kirja tai säädös. Tiedonhankinnan opetuksessa lähteiden paikantamista lähdeluettelosta löytyvien tietojen perusteella ei ole juuri huomioitu. Testin tehtävän 34 tulos osoittaa, että tulevaisuudessa opetuksessa tulee huomioida myös lähdeluettelon tulkintaan ja tietyn aineiston etsimiseen liittyvien taitojen ja osaamisen vahvistaminen.

Kysymys 35 liittyy tiedon eettiseen käyttöön. Ryhmä kaksi erottautuu selkeästi muiden ryhmien tuloksesta positiivisesti. Heidän keskiarvo molemmilla testikerroilla on 2,25 pistettä täydestä kolme pisteestä.

8.3 Tiedonhaunopetus ja opintojakson oppimistehtävien suoritukset

Ensimmäisen testikerran jälkeen suullisista vastauksista kävi ilmi, että opiskelijat kokivat testin haasteelliseksi ja vaikeaksi. He myös arvelivat, että jos testi tehtäisiin heti opintojen alussa kielitestin tavoin, kukaan ei sitä läpäisisi. Joidenkin mielestä testi osoitti, että tiedonhakutaitoja tarvitsee vielä kerrata ja päivittää ”... ainakin tietää, mitä pitää tietää ...”.

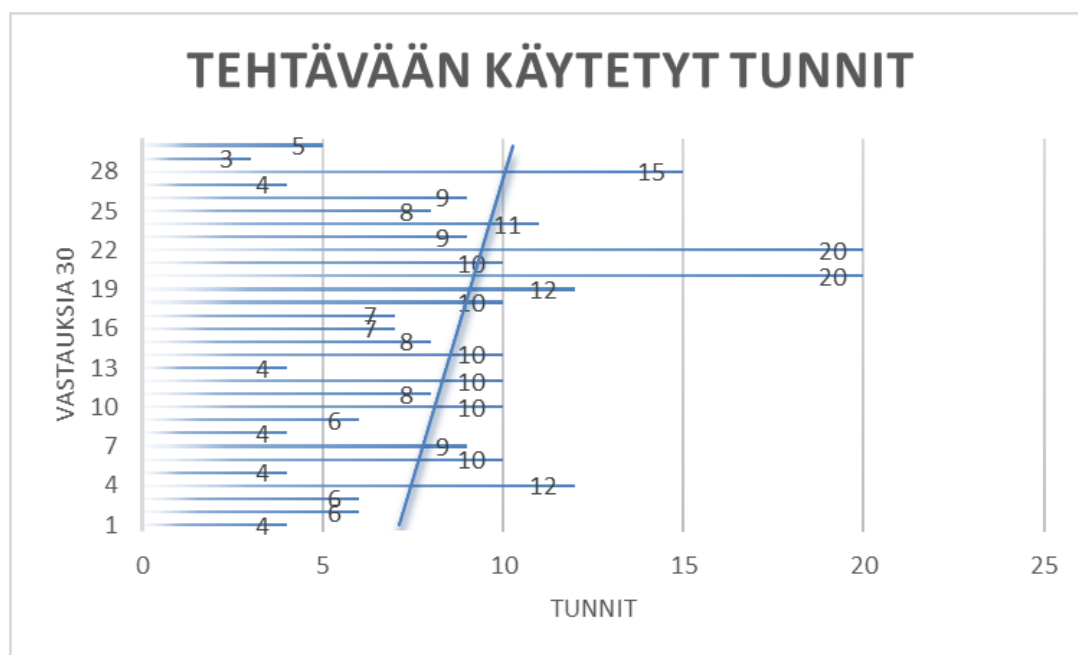
Testin tehtävästä yhdeksän oli mahdollisuus saada pisteitä maksimissaan seitsemän. Ryhmä viisi, joka osallistui tiedonhankinnan opetuskontarktiin vain ensimmäisellä kertalla sai neljän eri ryhmän korkeimmat pisteet prosentuaalisesti mitattuna toisella testikerralla. Molemmilla matkailun ryhmällä arvo oli sama toisella kerralla. Käsitys ammattilehtien artikkeleiden sisällymisestä tietokantaan kasvoi toisella testikerralla kaikilla ryhmillä. Tietokanta sisältää tiedon kirjastoon saapuvista ammattilehdistä, muttei ammattilehtiin sisältyvistä artikkeleista. Virheellisen käsityksen syntyminen tulee korjata tulevissa toteutuksissa. Voidaan päätellä, että MZRD1000-opintojakson toteutus vaikutti lievästi Janet-tietokannan sisällön tuntemukseen, mutta tähän opintojaksoon sisältyvällä kirjastonhoitajan antamalla tiedonhankinnan opetuksella siihen ei liene ollut vaikutusta.

JAMKin kirjasto oli päättänyt luopua PressDisplay:n ja sanomalehti Keskisuomalaisen arkiston tilauksista alkuvuoden 2013 aikana. PressDisplay:stä oli poistunut lukuisia tärkeitä kotimaisia päivälehtiä eikä se enää ollut relevantti kanava opintojakson oppimistehtävässä tarvittavien päivälehtien lukemiselle. Näihin aineistoihin liittyvät testikysymykset eivät enää kevään opintojaksototeutuksissa olleet relevantteja.

Verrokkiryhmältä kysyttiin suullisesti, olivatko he hyödyntäneet Optima-työtilan materiaaleja tehtävien suorittamisessa. Olisi ollut hyvä, jos joku olisi niistä maininnut, opiskelijat kommentoivat. Vaikka opiskelijat tietävät opintojaksoon liittyvien keskeisten asioiden löytyvän Optimasta, he eivät silti osaa hyödyntää palvelua riittävästi. Tiedonhankinnassa he käyttävät aikaisemmin omaksuttuja ja opittuja tapoja ja välineitä. Oppimistehtäviä saadessaan opiskelijat pyrkivät käyttämään niitä lähteitä, joita he ennestään tuntevat; kirjoja, artikkeleita ja verkkosivuja. Pelkkä kirjallinen ohjeistus ei aina riitä vaan jonkun on korostettava ja nostettava tärkeitä asioita esille. He tarvitsevat tiedonhankinnan osiolla ohjaajan, jonka puoleen kääntyä lähteisiin liittyvissä kysymyksissä.

Oppimistehtävän suorittamiseen liittyvä Webropol-kysely kohdistettiin vain ryhmälle neljä, jossa MTA-opiskelijoiden kirjastonhoitajan kaksi kontaktikertaa ja MPA-opiskelijoiden yksi kontaktikerta korvattiin eri sisällöllä.

Ryhmä neljä, johon kuului myös MTA-vertailuryhmän opiskelijat, käyttivät aikaa lehtitehtävän suorittamiseen 3–20 tuntia. Lähes puolet, 12 vastaajaa käytti aikaa kymmenen tuntia tai enemmän. Alle viisi tuntia käyttäneitä oli kuusi. (Kuva 10.)

Kuva 10. Lehtitehtävään käytetyt tunnit

Opiskelija arvioivat tehtävän eri osiin käytettyä aikaa asteikolla yksi, vähän - neljä, paljon (taulukko 2). Ajankäyttö painottuu aineistoon perehtymiseen, sisällön analysointiin ja tehtävän viimeistelyyn. Tiedonhakuun käytetään enemmän aikaa kuin sen suunnitteluun. Verkkotiedon etsimiseen käytetään tietokantahakua enemmän aikaa. Opiskelijat näyttäisivät valitsevan pääasialliseksi tiedonhakukanavaksi Internetin. Se on odotettua, koska osa ryhmästä jäi vaille kirjastonhoitajan antamaa opetusta.

Taulukko 2. Kysymys 3. Käytin aikaa lehtitehtävän ... (vastaajien määrä 30)

	vähän 1	2	3	4 paljon	Yhteensä	Keskiarvo
tiedonhaun suunnitteluun	7	15	6	1	29	2,03
hakusanojen valintaan	11	14	2	2	29	1,83
artikkelitiedon etsimiseen verkosta	1	4	17	8	30	3,07
artikkelitiedon etsimiseen JAMKin kirjaston tietokannoista	9	10	8	2	29	2,1
artikkelitiedon etsimiseen painetuista lehdistä	4	4	11	11	30	2,97
artikkeleiden lukemiseen	0	3	14	13	30	3,33
artikkeleiden referointiin	0	1	18	10	29	3,31
tehtävän viimeistelyyn	0	4	18	7	29	3,1
Yhteensä	32	55	94	54	235	2,72

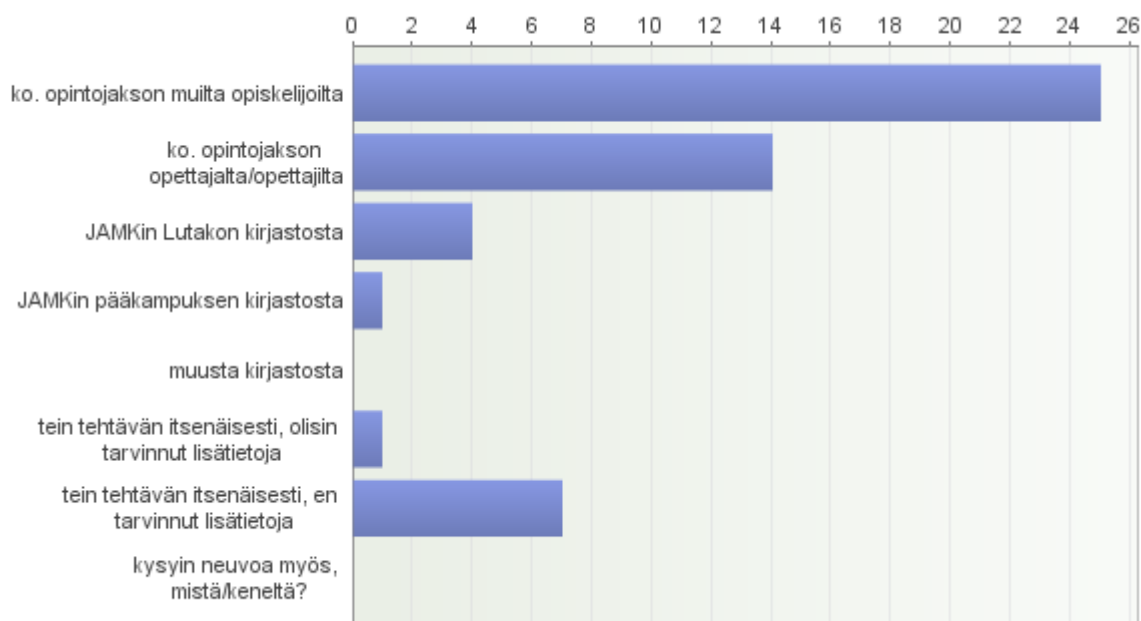
Lutakon kirjaston asiakaspalvelussa tehty opiskelijoiden työskentelyn havainnointi viikoilla 3–10 osoitti, että opiskelijat tarvitsivat eniten kirjastohenkilökunnan ohjausta ja opastusta artikkelimuotoisen aineiston löytämisessä eri tietokannoista (kuva 11). Opiskelijoiden kysymykset Lutakon kirjaston asiakaspalvelussa liittyivät useimmiten artikkelitiedon etsimiseen, (11 kertaa) sekä tietokantoihin ja Nelli-portaaliin (6 kertaa) liittyen. Asiakaspalvelulle esitetyt kysymykset painottuivat viikkoihin 4, 7, 8 ja 9. Kirjastolaiset kuvasivat opiskelijoiden kysymyksiä esimerkiksi: ”matkailunopiskelijat kysyvät opintojaksoon liittyvää materiaalia” tai ”opiskelija kysyi tiettyyn lehteen kohdentuvaa hakua”. Eräs opiskelija kuvasi tehtävän suorittamista toiselle opiskelijalle: ”kaikista vaikeinta oli löytää ne artikkelit tietyistä aiheista”. Opinnäytetöiden etsimiseen liittyviä kysymyksiä ei rekisteröitynyt kirjastossa. Voidaan olettaa, että lehtori Paukun Theseus-tietokantaan liittyvä opastus tehtäväksiannon yhteydessä oli riittävä tehtävän suorittamisen kannalta.

Kuva 11. Havainnointi Lutakon asiakaspalvelussa keväällä 2013, viikot 3-10

Kuvasta 12 voidaan päätellä, että vertaisryhmän vaikutus on merkittävä, 25 opiskelijaa kolmestakymmenestä kysyy neuvoa opintojakson muilta opiskelijoita silloin, kun kirjaston lähiopetuskerta jää pitämättä. Lähes puolet kääntyy opettajien puoleen lisätietoja tarvitessaan. Kirjaston merkitys on vähäisempi.

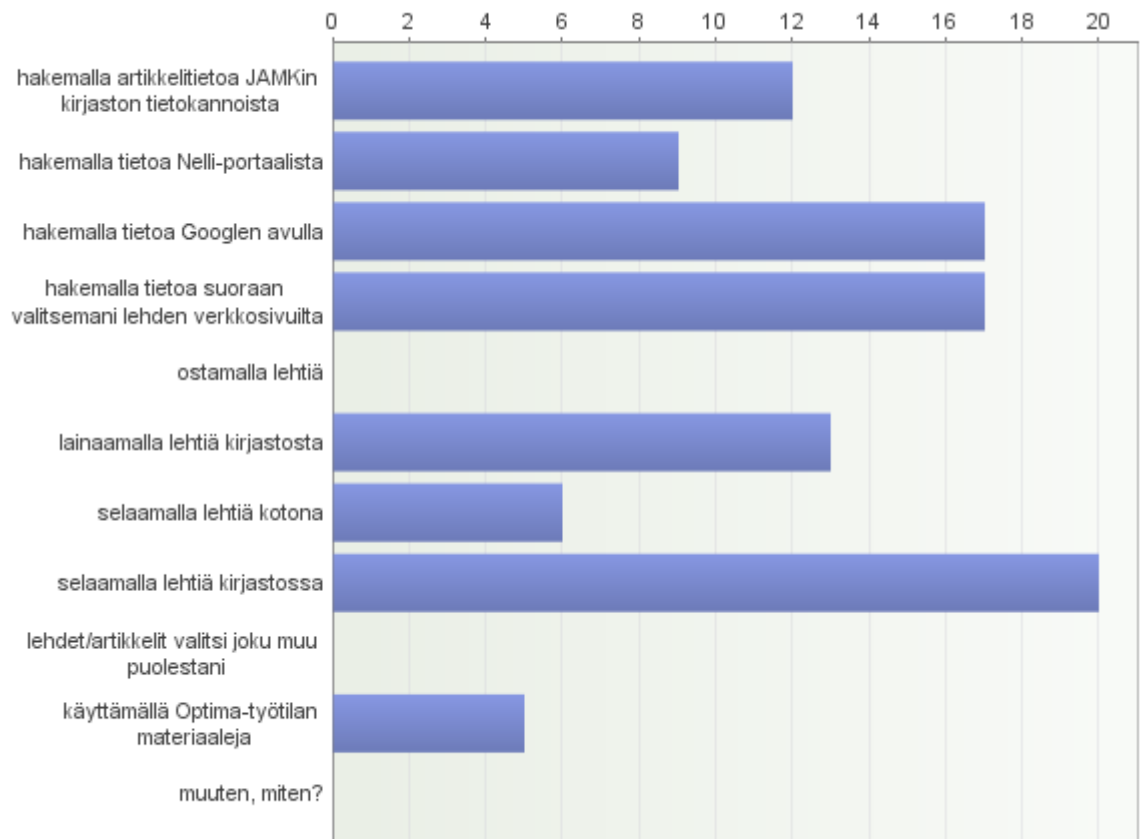
On helpompi kääntyä niiden henkilöiden puoleen, jotka ovat käyneet tutuiksi. Kirjaston osallistuminen lähiopetukseen on tärkeää, jotta kynnys kääntyä kirjaston ja kirjastoammattilaisten puoleen tiedonhankinnan kysymyksissä madaltuu.

Kuva 12. Kysymys 4. Lehtitehtävän tekemiseen kysyin neuvoa (vastaajien määrä 30)

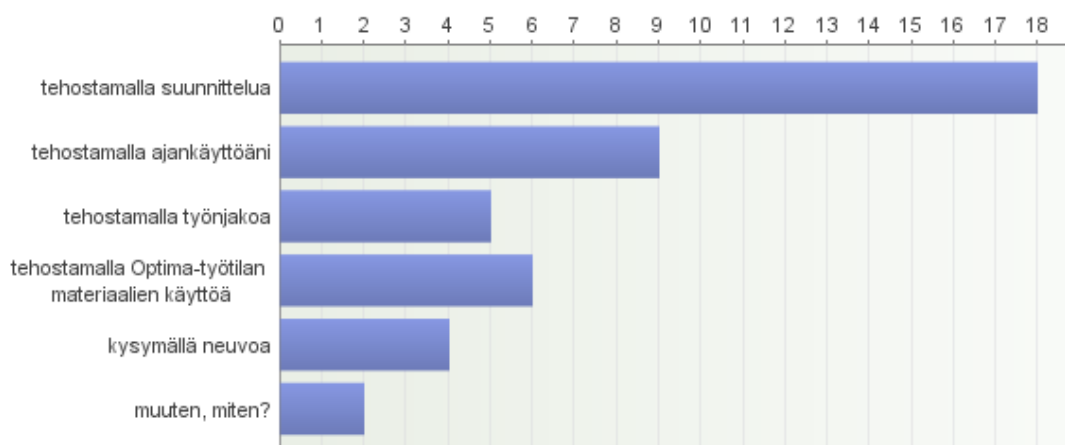
Opiskelijat käyttivät erilaisia lähteitä tehtävän suorittamisessa (kuva 13). Kaksi kolmasosaa vietti aikaa kirjastossa selailemalla lehtiä. Yli puolet (17) opiskelijoista googlasi tietoa tai käytti suoraan lehden verkkosivujen materiaaleja. Vain viisi käytti Optiman materiaaleja. Reilu kolmasosa (12) opiskelijoista käytti kirjaston tarjoamia tietokantoja tiedon etsimiseen.

Kirjaston hankkimien tietokantojen käyttö jäi vähäisemmäksi, koska opiskelijat eivät saaneet siihen ohjausta. Ajankäytön kannalta täsmähaku artikkelitietokannoista voisi olla tehokkaampaa kuin selailu painetuista lehdistä. Toisaalta painettujen ammattilehtien selailu voi tuoda esiin uutta tietoa ja uusia näkökulmia oman alan aiheisiin.

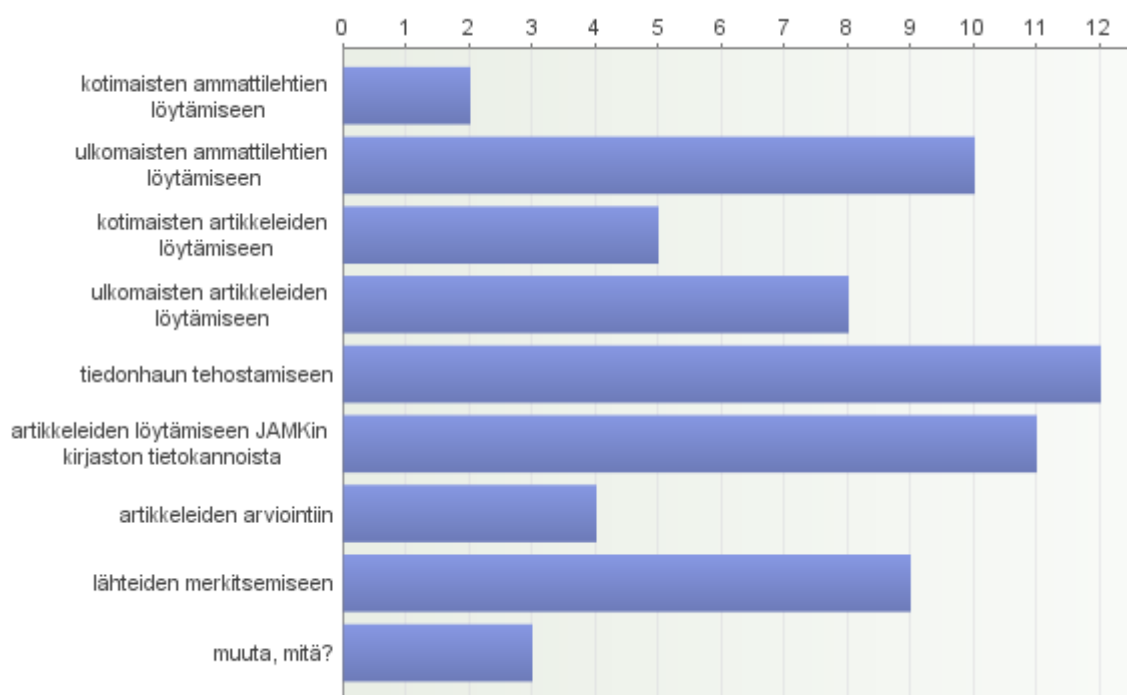
Kuva 13. Kysymys 5. Lehtitehtävän suoritin (vastaajien määrä 30)

Tehokkaalla suunnittelulla (2/3 vastaajista) ja ajankäytöllä (1/3 vastaajista) vaikutetaan tehtävien suorituksiin (kuva 14). Kysymykseen saatiin kaksi avointa vastausta: ”-selkeämpi toimeksianto olisi helpottanut tehtään toteutusta” ja ”Olisi voinut käyttää muitakin tietolähteitä”.

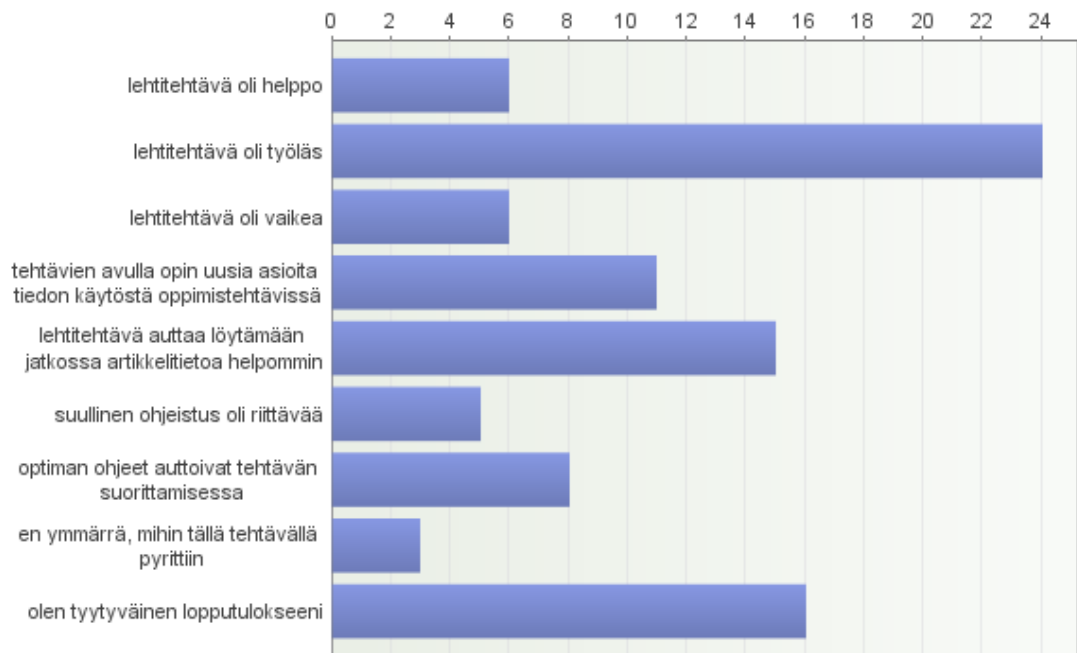
Kuva 14. Kysymys 6. Olisin voinut vaikuttaa suoritukseeni (vastaajien määrä 27)

Opiskelijoita kysyttiin, missä tiedonhakuun liittyvissä asioissa he tarvitsisivat tukea (kuva 15). He kokivat tarvitsevänsä lisätietoja ja ohjeistusta tiedonhaun tehostamiseen ja artikkelitiedon löytämiseen JAMKin tietokannoista sekä ulkomaisten lähteiden löytämiseen. Myös avoimessa vastauksessa (Tarvitsen lisätietoa/lisäohjausta, muuta, mitä?) kommentoitiin ulkomaiseen aineistoon liittyen. ”ulkomaisten artikkelien ymmärtämiseen”. Vastauksesta ei käy ilmi liittykö tarvittava tuki vieraan kielen ymmärtämiseen tai mahdollisesti tutkimustekstin lukutaitoon, tulkinnan vaikeuteen. Yhdessä vastauksessa kommentoitiin Optiman ohjeistusta. ”Todella epäsevt ohet opotiimasssa”. Kolmas kommentti liittyi ohjauksen tarpeen tunnistamiseen. ”Tiedän sitten kun tulee ajankohtaiseksi, hankala keksiä tarvetta kun sitä ei ole”.

Kuva 15. Kysymys 7. Tarvitsen lisätietoa/lisäohjausta (vastaajien määrä 27)

Viimeisessä kysymyksessä opiskelijat arvioivat lehtitehtävää (kuva 16). He pitivät sitä työläänä, mutta auttavan jatkossa artikkelitiedon etsinnässä. Yli puolet oli tyytyväinen omaan suoritukseensa. Kolmelle oli jäänyt epäselväksi tehtävän tarkoitus. Kolmasosa koki oppineensa uusia asioita tiedon käytöstä.

Kuva 16. Kysymys 8. MZRD1000-opintojakson (vastaajien määrä 30)

Tiedonhankinnassa käytetään aiemmin totuttuja tapoja ja kanavia. Vertaisryhmän vaikutus on merkittävä etsittäessä tietoa oppimistehtäviin. Siitä johtuen vastausten ja ohjeiden laatu voi vaihdella vastaajan osaamisesta ja intresseistä riippuen. Tiedonhankinnan opetuksella varmistetaan, että jokainen opiskelija saa saman sisältöisen perehdytyksen, ohjauksen ja vastaukset ovat ammattilaisen osaamisen ja kokemuksen kautta tuotettuja. Tiedonhankinnan opetuksella on myös opiskelijan ajankäyttöön liittyviä vaikutuksia. Tehtävän työläisyys voi joutua kirjastossa tai verkossa tapahtuvan, aikaa vievän tiedon etsimisestä ja selaamisesta. Tiedon analysointiin ja raportointiin vapautuva aika vie oppimistehtävää eteenpäin. Tiedonhankinnan opetus kehittää oppimisen taitoja. Osaamisen varmistamisen kautta taidot jäävät pysyviksi tai pitkäkestoisemmiksi hyödyntäen koko opiskeluaikaa.

8.4 Miten restonomeille annettavaa tiedonhankinnan opetusta voidaan kehittää

Kun tiedonhankinnan opetuksen päätavoite; opiskelijan opiskelutaitojen sekä tutkimus- ja kehittämisosaamisen vahvistaminen, on opettajalle selkeä, opetus kohdistuu oppimisprosessiin yksittäisten tiedonlähteiden opettamisen sijaan.

Tulosten perusteella päädyin seuraaviin opetusta kehittäviin toimenpide-ehdotuksiin. Laadittuja testikysymyksiä käytetään osana opetusta kontrolloimaan ja varmistamaan opitun ymmärtämistä. Testiä tai sen osia voidaan käyttää opintojakson alussa motivointiin tai lähiopetuskertojen välitehtävinä. Testiä voidaan käyttää muokattuna opiskelijan aikaisemmin saadun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa. Kysymyspatteristoon lisätään testikysymyksiä siten, että se mahdollistaa AHOT:n mukaisen käytön. Opiskelijoiden artikkelitehtävän tuotoksia, yhteenvetoja alan tuoreista artikkeleista julkaistaan esimerkiksi JAMKin verkkolehdessä, kirjaston blogissa tai Facebook:ssa. Tällä tavoin tuetaan tiedon tuottamisen prosessia, tiedon julkaisemista sekä tiedon kommentointia ja arviointia. Opiskelijoita kannustetaan käyttämään vapaan verkkoaineiston lisäksi myös tieteellisiä, kansainvälisiä oman alan artikkeleita ja kirjoja. Tähän tarvitaan opetushenkilöstö kumppaniksi. Tutkimustiedon lähteet vaaditaan pakolliseksi esimerkiksi osaksi oppimistehtävää. Lähiopetuskerralla keskitytään tiedonhaun prosessiin ja hakulogiikan ymmärtämiseen. Opittua varmistetaan ja vahvistetaan. Harjoittelua lisätään opintojakson tehtävien mukaisten aiheiden avulla muutamaa keskeistä tietokantaan käyttäen. Ohjataan itseopiskeluun tarjoamalla lisämateriaalia opintojakson Optima-työtilassa tai kirjaston avoimissa oppimateriaaleissa. Lisämateriaali tukee hakulogiikan ymmärtämistä sekä kokonaisuuden hahmottamista aihekohtaisen hakemiston avulla. Restonomeille tarjottavaa Opinnäytesaunaa kehitetään yksilöohjauksesta ryhmäohjaustilanteiksi, joissa keskitytään ohjaamaan yhteisöllistä tiedonhakua tietystä aihekokonaisuudesta.

9 POHDINTA

Kirjasto integroituu korkeakouluyhteisöön ensisijaisesti aineistoillaan ja tiedon käyttöön liittyvällä opetuksella ja ohjauksella. Tiedonhankinnan opetuksen selkärangan muodostaa kansainvälinen informaatiolukutaidon standardi ja sen eri osa-alueet tiedon löytämisessä, sen käytössä ja uuden tiedon tuottamisessa. Opetukselle annetut pedagogiset tavoitteet ja periaatteet linkittävät tiedonhankinnan osaksi opiskelun ja oppimisen kokonaisuutta. Kun osaaminen suhteutetaan tavoitteisiin, voidaan havaita kehittämistarpeet ja sitä kautta voidaan ryhtyä tarpeiden mukaisiin, kehittäviin toimenpiteisiin.

Tiedonhankinnan opetukseen vaikuttavat monet tekijät. Käytettävissä olevien työkalujen ja välineiden sekä ohjaus- ja opetustaitojen lisäksi vuorovaikutusprosessit kirjaston ja ammattikorkeakoulun eri tahojen kanssa ovat tärkeitä. Käyttäjän tiedot, taidot ja valmiudet käyttää tietoa tehostavat yksilön ja yhteisön oppimista ja osaamista.

Nuoren verkostoitumisen taidot ovat aikaisempaa sukupolvea parempia, mutta merkityksellisen tiedon löytämisessä heillä on vielä opittavaa (Kiili 2012). Oppimistehtäviin tarvittava taustatieto löytyy helpommin ja aikaa säästäten valikoituja informaatiolähteitä ja -kanavien käyttäen. Aikaa vievän verkkotiedon etsimisen ja selaamisen sijaan opiskelija voi keskittyä oppimistehtäviin suunnitelmallisen tiedonhaun avulla.

Suurin osa restonomikoulutukseen hakeutuvista tulee suoraan koulunpenkiltä, lukiosta. Työkokemusta on ehkä kertynyt käytännönläheisiltä aloilta, ruoka- ja ravintola-, toimitila- sekä matkailupalveluista. Opiskelijoiden erilainen tausta on pystyttävä huomioimaan kirjastojen palveluissa. Insinööriksi, tekniselle alalle suuntautuvan opiskelijan on helpompi omaksua esimerkiksi tietokantojen haku-logiikkaa kuin palvelualoilta käytännön työkokemusta hankkineen restonomiopiskelijan. Palvelualoilla tietotekniikka ei välttämättä ole koko ajan läsnä työtehtäviä suoritettaessa.

Opiskelijan on tärkeää tunnistaa oma osaamisensa voidakseen arvioida ja suunnitella omia opintojaan. Palvelujen tuottajana kirjasto arvioi toimintaansa suhteessa organisaation toimintaan ja sen tavoitteisiin. Tiedonhankinnan opetuksen onnistumisen mittarina toimii opiskelijoilta ja opettajilta saatu palaute sekä oppimistulokset. Oppimistuloksien arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, esimerkiksi testejä.

Tiedonhankinnan sisällyttäminen opintojakson opetuksen kokonaisuuteen kehittää opiskelijan informaatiolukutaitoa opintoja eteenpäin vievissä tehtävissä. Oppimisprosessissa tieto muuttuu toiminnaksi; ajatuksiksi, ideoiksi, teksteiksi ja käytännön työksi. Kirjaston ohjaus- ja opetustavoitteet liittyvät informaatiolukutaidon osaamisen ja valmiuksien kehittämiseen. Tavoitteet on kirjattu JAMKin kirjaston Pedagogisiksi periaatteiksi (2010). Kirjasto toimii tutkimusopintojen kumppanina opetuksen kanssa. Kirjasto ohjaa ja antaa työkaluja tiedon maailmassa. Yhteisenä tavoitteena on tietoa monipuolisesti etsivä, käyttävä ja soveltava opiskelija ja ammattilainen. Kirjasto palveluineen tuo lisäarvoa koulutukselle ja asiantuntijuuden kehittymiselle.

JAMKin tiedonhankinnan opetus perustuu kansainväliseen informaatiolukutaidon standardiin ja siitä kehitettyihin malleihin. Informaatiolukutaito on tärkeä osa opiskelussa ja työelämässä tarvittavia taitoja. Informaatiolukutaidon standardiin liittyvien tavoitteiden lisäksi kirjaston opetuksen tulee täyttää JAMKin opetukselle ja ohjaukselle asetetut tavoitteet sekä pedagogiset periaatteet. Kirjasto sitoutuu tukemaan opiskelijan oppimisprosessia sekä opettajan työtä. Sitoutuminen näkyy esimerkiksi informaatiolukutaitoon liittyvänä, integroituna opetuksena, jossa huomioidaan muiden muassa opetussuunnitelma, opiskelijan aikaisempi osaaminen, osaamisen kehittäminen sekä sen varmistaminen. Tässä tutkimuksessa kehitettyä testiä voidaan käyttää opetuksen tukena, osaamisen arviointina tai osaamisen vahvistajana. Kehitettyä testiä tulee vielä jatkokehittää kattamaan informaatiolukutaidon puuttuvat osa-alueita.

Opiskelijan ammatillinen informaatiomaisema kehittyy vähitellen ammattiin liittyvien käsitteiden, mallien, teorioiden ja käytäntöjen kautta. Tiedonhankintaan liittyvien tietojen ja taitojen harjoittelu on tärkeää aloittaa heti opintojen alettua,

koska tällöin voidaan muokata ja vaikuttaa opiskelijan ammatillisen tiedon prosessiin.

Tutkimusopintojen ensimmäisessä vaiheessa restonomiopiskelija hahmottaa tutkimusprosessin ja pystyy osallistumaan tutkimukseen ohjatusti aiheen valinnasta valmiiksi raportiksi. Prosessin eri osien onnistunut ketjutus eri opettajien johdolla sulavaksi kokonaisuudeksi vaatii toteutuakseen eri osapuolten kumppanuutta ja opetus- ja tutkimusprosessien ymmärrystä. Opintojakson vastuuopettajan rooli on tärkeä opintojakson yksittäisten osa-alueiden, esimerkiksi tiedon hankinta ja tutkimuksen raportointi, kokonaisuuden hahmottajana, punaisen langan kokoajana. Kukin osuus ja rooli on harkittu ja perusteltu tutkimusprosessin (viitekehys, tiedonkeruu, menetelmät, raportointi) mukaisesti. Opintojakson tehtäviin on integroitu alan seurannan, tulevaisuutta ennakoivan ja pohtivan alan tarkastelun vaatima tiedonhankinta. Kootun tiedon pohjalta opiskelijat tuottavat ja jakavat tietoa yhteisöllisesti vastuuopettajan vetämillä kontakteilla. Näin informaatiolukutaidon tavoitteiden saavuttaminen ja onnistuminen tutkimusopintojen opintojaksolla vaatii kaikkien siihen osallistuvien panosta. Opiskelija sitoutuu kehittämään osaamistaan tehtävien kautta. Kirjastonhoitajan rooli tiedonlähteille ohjaajana ja tiedonhaun taitojen opettajana täydentyy informaatiolukutaidon kokonaisuudeksi opintojakson muiden opettajien työpanoksella. Lähteistä valittu ja rajattu tieto jäsenyy yhteisöllisen keskustelun avulla arvioituiksi tekstiksi. Opiskelija saa tuotoksistaan sekä yksilöllistä että yhteisöllistä palautetta. Tämän kehittämistyön raportissa ja sen liitteissä on kuvattu JAMKin restonomiopiskelijan tutkimusopintojen opintojakson prosessi tiedonhankinnan näkökulmasta.

Tämä tutkimus osoitti, että opiskelija kaipaa ja tarvitsee tiedonhankinnan opetukselle nimetyn henkilön, joka ohjaa ja nostaa esille opittavasta kokonaisuudesta tärkeitä ydinasioita. Hän ohjaa kirjaston aineistojen käytössä sekä hakuun tarvittavien työkalujen hallinnassa.

Tieto ja sen soveltaminen on tärkeä osa menestyvää työtä, johon opiskelija saa valmiudet opintojensa aikana. Tiedonhankinta on prosessi, jossa ajattelu kehittyy prosessin aikana. Kirjasto auttaa yhdessä asiakkaan kanssa käytävän kes-

kustelun avulla suodattamaan ja seulomaan sopivia tietokantoja, kanavia ja lähteitä. Kirjallinen ohjeistus opintojakson materiaaleissa ei yksin riitä, vaan tarvitaan harjoittelua ja keskustelua aidoissa tilanteissa. Jos ohjausta ei saada, opiskelija tukeutuu vahvasti vertaisryhmäänsä ja aikaisempiin omaksuttuihin tapoihin työskennellä. Oppimistehtäviin integroidulla harjoittelulla tulokset ovat konkreettisia ja mielekkäitä. Ajatusten vahvistamiseksi kirjastossa käyty keskustelu voi olla sellaista hyötyä, jonka vaikutuksia ei voida arvioida tai mitata kyseisellä hetkellä. Se voi näkyä vasta esimerkiksi opinnäytetyötä kirjoitettaessa tai tutkittaessa jotain alaan liittyvää ilmiötä. Opiskelijat oppivat käyttämään tietokantoja opintojakson oppimistehtävien suorittamiseen ja tiedonhaun hakulogiikkaan liittyvät asiat. Mielestäni opintojakson keskeinen tiedonhakuun liittyvä oppimistavoite on, että opiskelija oppii etsimään ja löytämään tarvitsemaansa tietoa hakujärjestelmästä riippumatta. Tällöin on tärkeää, että hän soveltaa yleisiä hakuun liittyviä perusasioita kuten esimerkiksi hakusanojen yhdistelyn, haun rajauksen, lajittelun tai käytettyjen hakusanojen muotoilun.

Kirjastoammattilaiset haluavat omalta osaltaan valmentaa JAMKin opiskelijoita tulevaisuuden työtehtäviin. Tämän kehittämistyö on yksi osoitus kirjastolaisten kyvystä innostua ja jakaa ideoitaan keskenään. JAMKin kirjaston opetustiimi ja Lutakon kampuskirjaston henkilöstö jakoivat ideoitaan, ajatuksiaan ja osaamistaan. Kävin antoisia, ymmärrystä kasvattavia keskusteluja aiheesta eri henkilöiden kanssa muiden muassa restonomeille tutkimusopintoja opettavan lehtori Päivi Paukun kanssa. Kansallinen kollegaverkosto on voimavara, jota pitäisi rohkeasti uskaltaa käyttää ideoitaessa uutta.

Opinnäytetyössäni olen tarkastellut restonomiopintoja aloittavan opiskelijan perehtymistä tutkimuksen tekemiseen, tutkimusprosessiin sekä tiedon ja aineiston keruuseen informaatiolukutaidon opetuksen näkökulmasta. Kirjaston antama opetus painottuu etenkin tutkimuksen viitekehyksen rakentamiseen, aikaisemman ammatti- ja tutkimustiedon löytämiseen ja sen arviointiin. Voidakseni olla mukana opetuksessa ja tukemassa oppimisprosessia on minun ymmärrettävä opiskelijan työtä ja sen eri vaiheita. On ymmärrettävä erilaisia oppimiseen liittyviä tekijöitä: oppimistyylit, motivaation merkitys ja arviointi. Kehittämistyöni on

sisältänyt kaikki tutkimustyön prosessin vaiheet tutkimuskohteen valinnasta, kirjallisuuteen perehtymisen, aineiston keruun sekä raportin tuottamiseen asti. Olen käynyt restonomiopiskelijan opintopolun läpi valmistuen restonomiksi vuonna 2009. Olen perehtynyt tutkimuksen tekemiseen kahden ammattikorkeakoulussa tehdyn opinnäytetyön kautta. Kirjasto on tarjonnut työympäristön, jossa olen voinut opettaa ja ohjata eri alojen opiskelijoita tiedonlähteille. Tunnistan oman oppimisen luonteen, joka edellyttää ohjaukselle. Opetus ja oppiminen ovat kiehtoneet minua pitkään. Mielenkiinto opetukseen ja oppimisen ymmärtämiseen vaikuttivat tutkimuskohteen valintaan. Raportointivaiheen työmäärä yllätti. Koottu aineisto ei vielä sellaisenaan ollut valmis vaan data piti jalostaa, suodattaa ja koota uudelleen. Sitä varten jouduin perehtymään tilastotiedon teoriaan ja erilaisiin apuohjelmiin. Tämän kehittämishankkeen aikana olen oppinut paljon opettamisesta ja sen merkityksestä kirjaston palveluprosessissa. Opettaminen, opetuksen ja tiedon rajapinta antaa ideoita muuhun kirjaston arkityöhön. Se helpottaa ohjauksen lisäksi aineiston hankintaa ja käytännön asiakaspalvelua. Opettaminen kehittää ymmärrystä koulutuksesta, opintojaksojen sisällöistä sekä opiskelijan ja opettajan tiedontarpeista.

Työ on antanut perustietoa ammattikorkeakouluopiskelijan opintojaksotyöskentelystä ja sen luonteesta. Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe voisi liittyä ryhmän tiedonhankintataitojen soveltamiseen ja käyttöön opinnäyteprosessissa. Aineistoa ja tuloksia voidaan käyttää tiedonhankinnan opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa seuraamalla ryhmän tiedonhankintakäyttäytymistä koko opintojen ajan ammattitehtäviin asti. Tiedonhankinnan valmiuksia mittaavan testityökalun kehittämisen avulla voidaan tiedonhankinnan valmiuksia verrata eri korkeakouluissa opiskelevien välillä.

LÄHTEET

AHOT-käsitteistöä. 2010. Turku: Turun yliopisto, AHOT-hanke. Viitattu 21.8.2013. <http://www.ahot.utu.fi/kasitteisto/>.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT). 2012. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.5.2013. <http://www.jamk.fi/aokk/tutkimus/ahot>.

Ammattikorkeakoulujen uudet opiskelijat ja opiskelijat ammattikorkeakouluittain 2012. 2012. Suomen virallinen tilasto, Ammattikorkeakoulukoulutus, ammattikorkeakouluopiskelijat 2012, Liitetaulukko 1. Helsinki: Tilastokeskus. Sivun päivitetty 15.11.2012. Viitattu 16.2.2013. http://www.tilastokeskus.fi/til/akop/2012/01/akop_2012_01_2012-11-15_tau_001_fi.html

Bent, M. & Stubbings, R. 2011. The SCONUL Seven Pillars of Information Literacy. Esitys IL uusiksi - korkeakouluille yhteinen suositus? -seminaarissa, Tieteiden talo, 21.11.2011. Helsinki: Suomen Tieteellinen Kirjastoseura. Viitattu 21.8.2013. http://www.stks.fi/files/koulutukset/informaatiolukutaito/Bent_Stubbings111122.pdf.

Big6 Skills Overview. 2013. Big6. Viitattu 30.6.2013. <http://big6.com/pages/about/big6-skills-overview.php>.

Cameron, L., Wise, S. L. & Lottridge, S. M. 2007. The development and validation of the information literacy test. *College & Research Libraries* 68, 3, 229–236. Viitattu 19.9.2013. <http://www.jamk.fi/kirjasto>, Nelli-portaali, Ebsco Academic Search Elite.

Engeström, Y. 1991. Perustietoa opetuksesta. 7. painos. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Gaunt, J., Morgan, N., Somers, R., Soper, R. & Swan, E. 2009. Opas informaatiolukutaidon opetukseen. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Hakkarainen, P. 2010. PBL informaatiolukutaidon yhteisöllisenä tukena ja näkyväksi tekijänä. Teoksessa: Ote informaatiosta. Johdatus informaatiotutkimukseen ja interaktiiviseen mediaan. Toim. S. Serola, Helsinki: BTJ Kustannus, 134–160.

Halu, hinku ja himo: informaatiolukutaito ammattikorkeakoulussa. 2007. Helsinki: AMKIT-konsortio, IL-ECTS-työryhmä. Viitattu 20.8.2013. <http://www.amkit.fi/download.php?30d825001243c898ddc742ebee289c19>.

Helakorpi, S. N.d. Työ ja ammattitaito. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, AOKK. Viitattu 11.5.2013.

<http://openetti.aokk.hamk.fi/seppoh/osaamismittarit/Tyo%20ja%20ammattitaito.pdf>.

Hopeavuori, T. 2012. Ammattikorkeakoulun opettaja yhdistää tutkimustiedon ja käytännön. ePooki. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 7. Viitattu 26.6.2013. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201204133217>.

livonen, M. Tevaniemi, J. & Toivonen, L. 2007. Informaatiolukutaidon opetus – kumppanuutta käytännössä. Teoksessa Informaatiolukutaito yliopisto-opetuksessa. Toim. A. Nevgi. Helsinki: Palmenia, 147–165.

Ijäs. E. 2007. Paikallisesta kirjastoyhteistyöstä globaaleihin tietoverkkoihin. Teoksessa Kokeilua, kehitystä, tuloksia. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 81, 263–280.

IL:n osaamisalueet ja ydinaines ammattikorkeakoulussa. 2007. Helsinki: AM-KIT-konsortio, IL-ECTS-työryhmä. Viitattu 20.8.2013.

<http://www.amkit.fi/download.php?5bc99e3527cf6994eb9542f6000e09e9>.

Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa 2001. Helsinki: Helsingin yliopiston opiskelijakirjasto. Tarkistettu 12.6.2001 Eija Suikkanen ja 25.7.2006 Anne Lehto. Viitattu 25.8.2013.

<http://www.helsinki.fi/infolukutaito/ILopetus/osaamistavoitteet.htm#o1>.

Isohanni, T. 2013. AHOT-käytänteitä selvitettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Hyväksilukeminen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Kiihdytyskaista-verkkolehti 6.5.2013. Viitattu 11.5.2013. <http://verkkolehdet.jamk.fi/kiihdytyskaista/>.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston historia. 2013. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto. Viitattu 26.6.2013.

<http://www.jamk.fi/kirjasto/tietoakirjastosta/historia>.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 134.

Karjalainen, L. 2010. Tilastotieteen perusteet. Ristiina: Pii-kirjat.

Kiili, C. 2012. Online reading as an individual and social practice. Jyväskylä: University of Jyväskylä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteen tiedekunta. Viitattu 23.6.2013. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4795-8>.

Kokeellinen tutkimus. N.d. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopiston Koppa -kurssi ja oppimateriaalisivusto. Viitattu 26.6.2013. <https://koppa.jyu.fi/>, Avoimet, Humanistinen tiedekunta, Menetelmäpolkuja humanisteille, Menetelmäpolku, Tutkimusstrategiat, Kokeellinen tutkimus.

Koulutusohjelmaprojekti 2009–2010. 2010. Ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuutta kartoittamassa. Helsinki: Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry. Viitattu 12.5.2013. [Http://www.arene.fi/data/dokumentit/04443e8d-1dd4-4d21-9448-802b9100f023_LOPPURAPORTTI.pdf](http://www.arene.fi/data/dokumentit/04443e8d-1dd4-4d21-9448-802b9100f023_LOPPURAPORTTI.pdf).

Kuhlthau, C. C. 2013. Information Search Process. Sivusto päivitetty helmikuussa 2013. Viitattu 15.6.2013. [Http://cominfo.rutgers.edu/~kuhlthau/information_search_process.htm](http://cominfo.rutgers.edu/~kuhlthau/information_search_process.htm).

Kulmala, R. 2012. Osaamisen johtaminen. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Luentomateriaali Osaamisen johtaminen -opintojaksolla. Viitattu 12.5.2013. [Https://optima.turkuamk.fi](https://optima.turkuamk.fi), Osaamisen johtaminen.

Kunnela, A. 2013. VS: Kysymys tiedonhankinnan opettajille. S-postiviesti B. Kurviselle 8.3.2013.

Laasasenaho, K. 2013. VS: Kysymys tiedonhankinnan opettajille. S-postiviesti B. Kurviselle 19.2.2013.

Lahtinen, J. 2013. Tietoasiantuntijan rooli ja osaaminen hankkeessa - tapaus-tutkimus korkeakoulukirjaston asiantuntijuudesta tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Informaatiotutkimus 32, 1. Viitattu 18.8.2013. [Http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/8274](http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/8274).

Lievonen, H. 2012. Omien sanojen metsästys. Opettaja 5, 24. Viitattu 6.6.2013. [Http://www.opettaja.fi/pls/portal/docs/PAGE/OPETTAJALEHTI_EPAPER_PG/2012_05/166590.htm](http://www.opettaja.fi/pls/portal/docs/PAGE/OPETTAJALEHTI_EPAPER_PG/2012_05/166590.htm).

Lupton, M. & Bruce, C. 2013. Windows on information literacy worlds: Generic, situated and transformative perspectives. Teoksessa Practising information literacy. Eds. A.Lloyd & S. Talja. Wagga Wagga : Centre for Information Studies, 3–27.

Lyhenneluettelo. 2013. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Viitattu 2.10.2013. [Http://www.kotus.fi/index.phtml](http://www.kotus.fi/index.phtml), Kielenhuolto, Suomen kielen huolto, Ohjeita ja suosituksia, Lyhenneluettelo.

Metsämuuronen, J. 2005. Kokeellisen tutkimuksen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: Methelp. Metodologia-sarja 10.

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala. 2013. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.10.2013. [Http://www.jamk.fi/](http://www.jamk.fi/), Koulutus AMK-tutkinnot, nuorten koulutus Matkailu-, ravitsemis- ja talousala.

Mikkonen, A. 2013. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammattikorkeakoulutuksen vaikuttavuus työelämän näkökulmasta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 130.

Mitä AHOT on? n.d. AHOT korkeakouluissa -hanke. Viitattu 11.5.2013.
[Http://www.tunnistaosaaminen.fi/node/23](http://www.tunnistaosaaminen.fi/node/23).

Mäkinen, I. 2010. Informaatiotutkimuksen tie. Teoksessa: Ote informaatiosta. Johdatus informaatiotutkimukseen ja interaktiiviseen mediaan. Toim. S. Serola, Helsinki: BTJ Kustannus, 11–74.

Mäkinen, O. 2013. Tehokas informaatiolukutaidon opetus voi ehkäistä plagiointia. Tietoasiantuntija 2–3, 13–14.

Niskanen, A. 2012. Osaamisen tunnistaminen osana oppijan polkua. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Diaesitys Slideshare-palvelussa. Viitattu 11.5.2013. [Http://www.slideshare.net/otavanopisto/osaamisen-tunnistaminen-ja-tunnustaminen-annu-niskanen](http://www.slideshare.net/otavanopisto/osaamisen-tunnistaminen-ja-tunnustaminen-annu-niskanen).

Ohjaus 2013. 2013. Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjausjärjestelmä. Toim. Jukka Lerkanen ja Hannu Ikonen. Hyväksytty Jyväskylän ammattikorkeakoulun hallituksessa 13.5.2013. Viitattu 28.6.2013.
[Https://intra.jamk.fi/kouke/Documents/JAMKin_ohjausjarjestelmä_2013.pdf](https://intra.jamk.fi/kouke/Documents/JAMKin_ohjausjarjestelmä_2013.pdf).

Ojaranta, A. 2011. Opettajien ja kirjastonhoitajien käsitykset informaatiolukutaidosta ja tiedonhaun opetuksesta koulussa. Informaatiotutkimus 30, 3–4. Viitattu 21.6.2013. [Http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/4702/4417](http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/4702/4417).

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WsoyPro.

Opetussuunnitelmat ja suomenkielisten koulutusohjelmien kuvaukset. 2013. Jyväskylä : Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.6.2013.
[Http://www.jamk.fi/opiskelijoille/opinto-opas/koulutusohjelmat/suomenkielisetkoulutusohjelmat](http://www.jamk.fi/opiskelijoille/opinto-opas/koulutusohjelmat/suomenkielisetkoulutusohjelmat).

Opintotarjonnan tulkintaohjeet. 2013. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.10.2013. [Http://www.jamk.fi/opiskelijoille/opinto-opas/opintotarjonta/jaksotustaulukontulkinta](http://www.jamk.fi/opiskelijoille/opinto-opas/opintotarjonta/jaksotustaulukontulkinta).

Opiskelu ja tutkinnot ammattikorkeakouluissa. 2013. Helsinki: Opetusministeriö. 2013. Viitattu 1.6.2013.
[Http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/opiskelu_ ja_tutkinnot/?lang=fi](http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/opiskelu_ ja_tutkinnot/?lang=fi).

Osaajana kehittyminen. 2013. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opintojaksokuvaus. Viitattu 26.6.2013.
[Https://asio.jamk.fi/pls/asio/asio_ects kuv1.kurssin_ks?ktun=ZZPP0500&knro=&noclose=%20&lan=f](https://asio.jamk.fi/pls/asio/asio_ects kuv1.kurssin_ks?ktun=ZZPP0500&knro=&noclose=%20&lan=f).

Osaajana kehittyminen – Kirjasto oppimisen tukena. 2013. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto. Viitattu 18.9.2013.
[Http://oppimateriaalit.jamk.fi/kirjasto/kirjastoesittelyt/kirjasto-oppimisen-tuena-osaajana-kehittyminen/](http://oppimateriaalit.jamk.fi/kirjasto/kirjastoesittelyt/kirjasto-oppimisen-tuena-osaajana-kehittyminen/).

Osaamiskoe. 2013. Lahti: Päijät-Hämeen koulutus konserni, Kirjasto ja tietopalvelut. Viitattu 19.9.2013. <http://www.phkk.fi/palvelut/tieto-ja-kirjastopalvelut/tiedonhankinta/osaamiskoe/Sivut/default.aspx>.

Paukku, P. 2013. Lehtori Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Haastattelu 28.5.2013 Lutakon kampuskirjastossa.

Perttula, S. 1999. Tietotöitä opiskelemassa. Kreodi 4. Viitattu 20.6.2013. <http://www.kreodi.fi/arkisto/artview44.html>.

Perttula, S. 2013. Informaatikko. Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto. Suullinen tiedonanto Jyväskylän ammattikorkeakoulun opetustiimin kokous 17.4.2013.

Pirttimäki, S. & Roos, S. 2012. Oman osaamisen tunnistamisen menetelmät ja siinä käytettävät työkalut sekä osaamisen hyödyntäminen koulutukseen hakeutumisessa. Tunnista piilevä osaaminen -seminaari 27.3.2012. http://www.uef.fi/documents/1040266/1040275/SatuRoos_SadePirttimaki.pdf/44544c15-b16e-4007-89ed-876eb4fcc87d

Pohjolainen, P. 2013. VS: Kysymys tiedonhankinnan opettajille. S-postiviesti B. Kurviselle 12.3.2013.

Poikela, E & Poikela, S. 2010. Ongelmaperustainen pedagogiikka eilen, tänään ja huomenna. Kasvatus & Aika 4, 4, 91–120. Viitattu 28.6.2013. http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/katsaus_poikelat_0712101153.pdf.

Portimojärvi, T., Kärnä, M. & Vuoskoski, P. 2008. Kohti yhteisöllistä tiedonhankintaa - ongelmaperustainen oppiminen tiedonhankinnan ympäristönä. Teoksessa: Toim. E. Sormunen & E. Poikela. Informaatio, informaatiolukutaito ja oppiminen. Tampere: Tampere University Press. 103–133.

Puttonen, K. & Huovila, E. 2011. Collaborative IL – learning with users. Signum 3. Viitattu 10.8.2013. <http://ojs.tsv.fi/index.php/signum/article/view/4395/4105%E2%80%8E>

Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinto-opas 2012–2013. 2013. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.6.2013. <http://www.jamk.fi/opiskelijoille/opinto-opas/opintotarjonta>.

Saarikoski, S. 2013. Informaatikko. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto. Suullinen tiedoksiänto Helsingissä 20.9.2013.

Saarti, J. 2003. Informaatioyhteiskunnan kansalaistaidot. Informaatiotutkimus 22, 2. Viitattu 21.6.2013. <http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/2192/2030>.

Savolainen, R. 2010. Tiedonhankintatutkimuksen lähtökohtia. Teoksessa: Ote informaatiosta. Johdatus informaatiotutkimukseen ja interaktiiviseen mediaan. Toim. S. Serola, Helsinki: BTJ Kustannus, 75–115.

SCONUL Seven Pillars of Information Literacy. 2011. London: SCONUL. Viitattu 23.6.2013.

<http://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/coremodel.pdf>.

Sinikara, K. 2007. Informaatiolukutaidon historia ja kansainväliset kehittäjäverkostot. Teoksessa Informaatiolukutaito yliopisto-opetuksessa. Toim. Anne Nevgi. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press. 19–31.

Suomi (o)saa lukea. 2000. Tietoyhteiskunnan lukutaidot -työryhmän linjaukset. Helsinki: Opetusministeriö.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2000/liitteet/opm_561_lukutaidot.pdf?lang=fi.

Sormunen, E. & Poikela, E. 2008. Informaatiolukutaito ja oppiminen. Teoksessa Informaatio, informaatiolukutaito ja oppiminen. Toim. E. Sormunen & E. Poikela. Tampere: Tampere University Press, 9–30.

Suositus Suomen korkeakouluille - Informaatiolukutaito korkeakouluopinnoissa. 2013. Helsinki: Suomen yliopistokirjastojen neuvosto. Viitattu 21.8.2013.

http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/neuvosto/verkostot/informaatiolukutaito/verkosto/Files/liitetiedosto2/Yhteinen_suositus_SYN-logo.pdf.

Sulkunen, S. 2012. Suomalaisnuorten lukutaidon ja lukuharrastuksen muuttuminen vuodesta 2000. Teoksessa. Kestääkö osaamisen pohja? PISA09. Toim. S. Sulkunen & J. Välijärvi. Helsinki: Opetusministeriö.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm12.pdf?lang=fi>.

Talja, S. & Lloyd, A. 2010. Integrating theories of learning, literacies and information practices. Teoksessa Practising information literacy. Eds. A.Lloyd & S. Talja. Wagga Wagga : Centre for Information Studies, ix–xx.

Tiedonhankinnan opetus. 2012. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto. Viitattu 15.6.2013.

http://www.jamk.fi/kirjasto/palvelut/tiedonhankinnan_opetus.

Tiedonhankintataidot I, R (1 op) – ayOPIS0002. 2013. Vaasa: Vaasan yliopisto. Opintojaksokuvaus Avoinyliopisto.fi-sivulla. Viitattu 19.9.2013.

<http://www.avoinyliopisto.fi/fi-FI/Opetustarjonta/StudyUnit.aspx?StudyUnitId=1d8802f1-07b3-4d8f-a20d-08bd0727fb9c>

Tietoyhteiskunnassa tarvittavat taidot määritelty. 2009. Helsinki: TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry. Viitattu 12.5.2013.

<http://www.tieke.fi/pages/viewpage.action?pageId=15110422>.

Tuominen, K. 2011. Informaatiolukutaidon ulottuvuuksia. Esitys IL uusiksi - korkeakouluille yhteinen suositus? -seminaarissa, Tieteiden talo, 21.11.2011. Helsinki: Suomen Tieteellinen Kirjastoseura. Viitattu 21.8.2013.

<http://www.stks.fi/files/koulutukset/informaatiolukutaito/Tuominen111121.pdf>.

Tärkeitä käsitteitä. 2012. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sivusto päivitetty 16.5.2012. Viitattu 28.6.2013. <http://www.jamk.fi/opiskelijoille/opinto-opas/opiskelijana/kasitteita>

Valkonen, N. N.d. The Big6 in Finnish. Viitattu 30.6.2013.

<http://big6.com/pages/about/translations/finnish.php>.

Vilkkä, H. 2007. Tutki ja kehitä. 2. p. Helsinki: Tammi.

Virrankoski, A. & Kakkonen, A. 2012. Tieteellisen tiedon lähteillä. Kirjaston ja ainelaitoksen opetusyhteistyö opiskelijoiden tutkimus- ja työelämävalmiuksien parantamiseksi. Terra 124, 3, 199–203. Viitattu 30.6.2013.

<http://www.jamk.fi/kirjasto>, Nelli-portaali, Elektra-aineisto.

Liite 1. Opintojakson kontaktit ja sisältö

MZRD1000 Syyslukukausi 2012, 2. jakso MTA12S1

Tutkimus- ja kehittämistyön lähtökohdat, **opintojakso päättyy 15.1.2013**

5 op, Päivi Paukku, Mikael Viitasaari, Birgitta Kurvinen ja Anne Nurminen

Kontaktitunnit: ke 14.15-17 D307

pe 11.30-14 D307

ke 31.10.	Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet tehtävä 1: kiinnostavan opinnäytetyön arviointi, purku ja palautus 7.11. optimaan	Päivi Paukku
pe 2.11.	Palvelualojen keskeisiä tiedonlähteitä Opinnäytteet lähteenä Yleisimmät tiedonhakulogiikat	Birgitta Kurvinen
ke 7.11.	Opinnäytetyö tutkimus- ja kehittämistoiminnan muotona 1 tehtävän purku. Synkroninen raportointi. 2. tehtävän ohjeet. Palautus (optimaan) ja käsittely 21.11.2012	Päivi Paukku & Birgitta Kurvinen
pe 9.11.	Palvelualojen tiedonlähteet Artikkelit lähteenä	Birgitta Kurvinen & Päivi Paukku
ke 14.11.	Tutkimusaineiston keräämisen suunnittelu	Mikael Viitasaari
pe 16.11.	Tiedon eettinen käyttö ja lähdekritiikki	Suvi Perttula
ke 21.11.	2. tehtävän esittely ja analysointi	Päivi Paukku & Birgitta Kurvinen
pe 23.11.	Tutkimusaineiston kerääminen	Mikael Viitasaari
ke 28.11.	EI KONTAKTITUNTEJA , etätehtävien tekeminen	
pe 30.11.	EI KONTAKTITUNTEJA , etätehtävien tekeminen	
ke 5.12.	Tutkimusaineiston kerääminen ja käsittely	Mikael Viitasaari
pe 7.12.	TUNNIT siirretään viikolle 50	Mikael Viitasaari
ke 12.12.	Kohdeilmiöanalyysi, tutkimuksen rakentaminen	Päivi Paukku
pe 14.12.	Työelämälähtöinen raportointi	Anne Nurminen
ke 19.12.	Työelämälähtöinen raportointi Raportin palautus optimaan 15.1.2013 mennessä	Anne Nurminen
pe 21.12.	T&K&I- toiminnan esittely Opintojakson palaute	Antero Kivelä Mikael Viitasaari

MZRD1000 Kevätlukukausi 2013, 3. jakso MTA12S1

Tutkimus- ja kehittämistyön lähtökohdat, **opintojakso päättyy 5.4.2013**

5 op, Päivi Paukku, Mikael Viitasaari, Birgitta Kurvinen, Anne Nurminen ja Suvi Perttula

Kontaktitunnit: ma 11.30–14.00 D307

ke 8.00–11.00 D307

ma 14.1.	Opintojakson orientaatio tehtävä 1: kiinnostavan opinnäytetyön arviointi. Esittely 23.1. Tiedonhankintataitojen testi	Päivi Paukku ja muut opintojakson opettajat
ke 16.1.	Opinnäytetyöt matkailualan tutkimuksina	Päivi Paukku
ma 21.1.	Tiedon eettinen käyttö ja lähdekritiikki	Suvi Perttula
ke 23.1.	Opinnäytetyö tutkimus- ja kehittämistoiminnan muotona 1. tehtävän purku, raportti optimaan 25.1. mennessä	Päivi Paukku
ma 28.1.	Tutkimusprosessin tietoperusta. 2.tehtävän, artikkelitehtävä, ohjeet. Synkroninen raportointi. Tehtävän purku 4.3. Raportti optimaan 10.3.2013 mennessä.	Päivi Paukku
ke 30.1.	Tutkimusaineiston keräämisen suunnittelu	Mikael Viitasaari
ma 4.2.	Tutkimusaineiston kerääminen	Mikael Viitasaari
ke 6.2.	2. tehtävän ohjeet. Kohdeilmiöanalyysi, tutkimuksen rakentaminen	Päivi Paukku
ma 11.2.	Tutkimusaineiston kerääminen ja käsittely	Mikael Viitasaari
ke 13.2.	Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan innovaatiotoiminta	Jouni Hynynen
ma 18.2.	Tutkimusaineiston kerääminen ja käsittely	Mikael Viitasaari
ke 20.2.	Työelämälähtöinen raportointi	Anne Nurminen
ma 4.3.	2. tehtävän purku. Raportti optimaan 10.3.2013. Tiedon intressi, tutkimusstrategit ja tutkimustyyppit	Päivi Paukku
ke 6.3.	Työelämälähtöinen raportointi. Opintojakson palaute asiaan. Raportin palautus optimaan 14.3.2013 mennessä	Anne Nurminen

Opintojakson kokonaistuntimäärä on 135 h

Kontaktitunteja 42 h, osallistumisaktiivisuus on yksi neljästä arviointikohteesta
Itsenäistä/ryhmätyöskentelyä 93 h

Tehtävät: 1 Opinnäytetyön arviointi yksilötyönä kriteereiden mukaisesti
2 Lehtiartikkelitehtävä (hyvinvointimatkailu) parityönä
3 Tutkimusaineiston kerääminen, analysointi ja työelämälähtöinen
raportti

Liite 2. Opintojakson tehtävät

TEHTÄVÄ 1

Opinnäytetyön arviointi, yksilötyönä

- 1 Valitse Sinua kiinnostava matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opinnäytetyö.
- 2 Tutustu Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön arviointikriteereihin huolellisesti (E-opas/opintojen vaiheet/opinnäytetyö/arviointikriteerit)
- 3 Tutustu valitsemaasi opinnäytetyöhön ja arvioi se arviointikriteereiden mukaisesti.
- 4 Älä referoi koko opinnäytetyötä, vaan raportoi pelkästään oma arviosi.
- 5 Älä unohda opinnäytetyön lähdeviitettä tehtävästä.
- 6 Tehtävä esitellään 23.1.2013 kontaktilla.
- 7 Palauta raportti optiman palautuslaatikkoon 25.1.2013 mennessä.

TEHTÄVÄ 2

Lehtiartikkelitehtävä, parityönä

TEEMA: Hyvinvointimatkailu

1 Tutustu

1.1 kotimaisiin matkailu- ja talousalan lehtiin. Etsi niistä **5** hyvinvointimatkailuun liittyvää artikkelia ja referoi ne (muista lähdeviittaus).

- *Matkailusilmä
- *Muuttuva matkailu
- *Maaseutu ja matkailu
- *Liikunta ja tiede (osittain verkkojulkaisu)
- *Talouselämä
- *Fakta
- *Vitriini

1.2 päivälehtien elektronisiin ja/tai painettuihin artikkeleihin. Etsi niistä **5** hyvinvointimatkailuun liittyvää artikkelia ja referoi ne.

2 Laadi referaattien keskeisistä sisällöistä synkroninen raportti 6.2. annettujen ohjeiden mukaisesti **joko** 1.1 tai 1.2 kohtien artikkeleista.

3 Valitse lehti (alla olevista), johon tutustut. Etsi hyvinvointimatkailuun liittyvä artikkeli ja tee keskeisestä sisällöstä napakka referaatti. (Muista lähdeviittaus!) Esitä myös omat näkemyksesi lopuksi.

- *Tourism Review (Emerald-tietokanta)
- *Journal of Tourism Challenges & Trends (EBSCOhost Hospitality & Tourism Complete -tietokanta)

Tehtävän tulee olla valmis 4.3.2013. Palautus optiman palautuslaatikkoon 10.3.2013 mennessä.

Liite 3. Lehtori Päivi Paukun haastattelu 28.5.2013

Lehtori Päivi Pauku, haastattelu 28.5.2013, Lutakon kampuskirjasto

Yhteistyösi kirjaston kanssa on alkanut 1990-luvulta. Olet toiminut mm. matkailu-, ravitsemis- ja talousalan kirjastotoimikunnan puheenjohtajana, käynnistänyt julkaisutoimintaa ja opinnäytetöiden verkkojulkaisemista. Näet kirjaston myös tärkeänä opetuksen kumppanina; tutkimusopintojen toteutuksessa tiedonhankinta on integroitu oppimistehtäviin jo paljon ennen kuin tiedonhankinta otettiin osaksi kaikkien JAMKin opiskelijoiden opintoja. Ohjaat myös lähdeaineistoja vaikeasti löytyviä opinnäytevaiheen opiskelijoita kirjaston Opparisaunoihin.

Mikä on mielestäsi tutkimusopintoihin liittyvän opintojakson vastuupettajan rooli tiedonhankinnan osion toteutuksessa? Entä tiedonhankintaa opettavan kirjastolaisen rooli opintojakson toteutuksessa?

Kirjasto osallistuu opintojakson toteutussuunnitteluun, oppimistehtävien suunnitteluun sekä tehtävien arviointiin. Opintojakson toteutuksen tiedonhankinnan osiossa teemat ja esimerkit valitaan opiskelijan pääaineen suuntautumisen mukaan, esimerkiksi Ohjelmapalvelutuotteet tulevaisuudessa (matkailu), Hotelli- ja ravintolabisneksen trendit (ruoka- ja ravintolapalvelut) tai Kulutustottumusten muutokset tulevaisuudessa (kuluttaja-ala). Aiemmin tiedonhankinnan opetuksen esimerkkitaupaukset käsittelivät alan teemoja yleensä. Ne eivät liittyneet näin suoraan oppimistehtäviin. Viimeisimmässä toteutuksessa jokainen opiskelija kokeili/testasi välittömästi tiedonhaun onnistumista eri lähteistä oman intressin mukaisen aiheen hakusanoilla. Opintojakson vastuupettajana olen tiedonhankinnan opetuksen kontakteilla paikalla. Havainnoimalla voin nähdä opiskelijoiden sitoutuneisuuden ja osallistumisaktiivisuuden seuraamalla opiskelijan koneilla työskentelyä.

Voitko kuvata muutamalla adjektiivilla opettajan ja kirjastolaisen vuorovaikutusta opettamillasi opintojaksolla ja/tai opinnäyteyön ohjauksessa.

Vuorovaikutus on tehokasta ja opettavaista.

Miten mielestäsi tiedonhankinnan osio tukee opintojakson muuta toteutusta? Onko sillä vaikutusta oppimistuloksiin ja/tai opiskelijan saamiin arvosanoihin?

Tieto on olennainen osa tutkimusprosessia ja se liittyy sen jokaiseen vaiheeseen; aiheesta valmiiseen tutkimusraporttiin asti. Systemaattinen tiedonhaku syventää opiskelijan henkilökohtaista tiedon rakentumista. Aiheeseenmukainen tiedonhaku auttaa tietoa-ineksen jäsentämisessä, linkittää aiheeseen liittyvät eri juonteet ja näkökulmat. Tiedonhankinnalla on selkeä vaikutus oppimistuloksiin, toteutuksella ei ole merkitystä, ellei opiskelija ole läsnä. Kontakteihin osallistumisella ja läsnäololla on selkeästi vaikutus opintojaksosta saatuihin arvosanoihin.

Miten opintojakson *toteutus* on mielestäsi kehittynyt vuosien aikana? Miten opintojaksolle osallistuvat opiskelijat ovat muuttuneet?

Opintojakson toteutus on todella paljon kehittynyt vuodesta 1995. Aiemmin toteutus perustui ajatukseen, että opettajan jakaa tietoa opiskelijoille. Opiskelijan rooli oli passiivisempi. Opetuksen perusidea on muuttunut. Nykyisin toteutus sisältää opiskelijan tiedon reflektointia, on vuorovaikutuksellista sekä kontrolloi ymmärrystä. Opettaja-opiskelijasuhte on yhteistoiminnallinen, oppimisen ja ymmärtämisen varmistamista. Tenttejä ei ole pidetty kahdeksaan vuoteen. Mielestäni tehtävät kontrolloivat/ilmentävät osaamista paremmin kuin ulkolukutentti.

Aika on muuttanut myös opiskelijaa. Nettimaailma on tehnyt opiskelijoista levottomampia, pirstaloisen ja pintapuolisen tiedon käyttäjiä. Kysymyksiin voi saada yllättäviä vastauksia: ”kysyn mitä vaan, vastaan mitä vaan”. Opettajan on saatava opiskelijat ”pureskelemaan” tietoa ymmärryksen saavuttamiseksi. Nykyopiskelijoiden kanssa opettajalla on keskeinen rooli ymmärryksen löytämisessä.

Miten *kehittäisit* nykyistä opintojakson toteutusta opiskelijan tiedonhankinnan valmiuksien kehittämisen näkökulmasta?

Painottaisin nykyistä enemmän osaamisen varmistamista. Se voidaan saavuttaa pilkkomalla opetuskontaktin kulkua esimerkiksi vuorottelemalla tiedonhankinnan taitojen opettelua tutkimusprosessin sisältöjen kanssa. Työskentelytapaa on kokeiltu viimeisen vuoden aikana aikuisten sekä Hamara-ryhmän kontakteilla. Opetus muuttuu teknisestä, yhden esimerkin avulla opettamista yhteiseksi harjoitteluksi.

Lukuvuoden 2013–2014 opinnäytetyöprosessin opetussuunnitelmaan lähdetään ”3 kärjen” -strategialla. Opinnäytetöiden aiheet valitaan näistä 3 kärjen alueen teemoista. Teemakohtainen ohjausryhmä vastaa teemaan sisältyvien opinnäytetöiden ohjaamisesta. Opiskelijan ohjaus tapahtuu ohjausryhmässä ja yksittäisen ohjaajan antaman. (Ryhmä)ohjaukseen sisällytetään aihekohtaista tiedonhakua ja aineiston löytämistä.

Miten mielestäsi oppimista tukevat *ympäristöt* (optima-työtila) ja uudet *tiedonlähteet* (esim. kirjaston hankkimat tietokannat) ovat vaikuttaneet opintojakson toteutukseen?

Optima on tehostanut henkilökohtaisen palautteen vastaanottamista. Opiskelijat lukevat tehtävistä saadun palautteen kontaktiopetukseni aikana. Näin varmistetaan, että he ovat tietoisia saadusta palautteesta. Optima helpottaa tehtävien palautukseen liittyvää aikataulutusta. Opiskelumateriaali ja tehtävien palautus ovat opiskelijan käytettävissä ajasta ja paikasta riippumatta.

Tietokantojen etäkäyttö mahdollistaa tiedonlähteiden käytön missä tahansa. OmaNelli-palvelut ja alan täsmätietokannat ovat erinomaisia ja merkityksellisiä tehokkaan aiheenmukaiseen tietoainekseen pääsyssä. Olen havainnut, että tehtävät ovat parempitasoisia; lähteet laadukkaampia ja relevantimpia.

Opintojakson *ajoitus* jakaa opiskelijoiden ja opetushenkilöstön mielipiteitä. Kirjaston tarjoama tiedonhankinnan opetus ja ohjaus painottuu restonomiopiskeli-

joille ensimmäiseen vuoteen. Mihin asioihin tai mihin opiskelijan valmiuksiin opintojakson ajoituksella mielestäsi vaikutetaan?

Ensimmäisen vuoden aikana ammattikorkeakouluopiskelijan tulee saada kokonaiskuva tutkimuksen työvaiheista ohjatusti ja perehtyä kokonaisvaltaisesti tutkimusprosessiin aiheenvalinnasta raportointiin asti. Se on edellytys sille, että opiskelijat voidaan ottaa mukaan ammattikorkeakoulun hankkeisiin ja TKI-toimintaan. Näin vaikutetaan valmiuksiin osallistua tutkimushankkeisiin tai projekteihin ainakin aineistonkeruuseen edellyttäen, että lisäopetuksella varmistetaan ko. tutkimusprosessien osien hallinta. Heillä on valmius olla mukana tutkimuksessa ohjatusti. Opiskelijoilla on myös huomattavasti helpompi tarttua omiin vaativampiin projekteihin, muiden muassa opinnäytetyöhön, kun heillä on kokonaiskuva tutkimus- ja kehittämisprosessista esimerkkeineen. Myöhemässä tutkimusopintojen vaiheessa opiskelijat keskittyvät omaan opinnäytetyöhönsä, ja muuhun kuin omaa työhön keskittyvä aineistonkeruu ei ole enää relevanttia. vaiheituksella on henkinen merkitys. Se kasvattaa opinnäytetyöstä selviämisen ja osaamisen tunnetta. Tällöin opiskelijan omassa opinnäytetyöprojektissa stressi vähenee.

Liite 5. Testin taulukot

Alle on koottu testin kysymykset ja niihin saadut vastaukset. Kysymysten vastausvaihtoehdot ovat satunnaisessa järjestyksessä samalla tavalla kuin ne tulostuivat opiskelijalle testivaiheessa. Kysymyskohtaisessa yhteenvetotaulukossa eri vastausvaihtoehdot ovat laadintajärjestyksessä. Luvut ovat prosentteina. Vastaajan taustatiedot eivät ole näkyvissä. Taulukon ryhmät on muodostettu testiryhmittäin: ryhmä 1 = mta; ryhmä 2 = mpa; ryhmä 3 = mta, verrokki; ryhmä 5 = mpa, verrokkiin siirtynyt ryhmä. Ryhmän jälkeen mainittu a tai b kuvaavat testikertaa, a = ensimmäinen, b = toinen testikerta.

Testikysymykset. Tietokannat

7. Alani tärkeimpiä tietokantoja ovat *

Otto Optima Theseus MOT Talentum Linda Martta Thesis HeleconMIX Google
 Kultu Arto PressDisplay Wikipedia Aleks Vesa

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = Linda	18,75	6,25	0,00	0,00	6,67	20,00	9,09	18,18
2 = Martta	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00
3 = MOT	18,75	6,25	25,00	50,00	20,00	33,33	36,36	27,27
4 = Thesis	12,50	6,25	0,00	12,50	13,33	26,67	0,00	9,09
5 = Vesa	0,00	6,25	0,00	12,50	0,00	20,00	0,00	9,09
6 = Arto	12,50	43,75	0,00	37,50	0,00	20,00	0,00	18,18
7 = HeleconMIX	6,25	12,50	12,50	0,00	0,00	6,67	18,18	9,09
8 = Wikipedia	6,25	12,50	37,50	12,50	6,67	6,67	18,18	9,09
9 = Talentum	0,00	25,00	0,00	0,00	33,33	6,67	0,00	18,18
10 = Optima	75,00	62,50	62,50	87,50	60,00	26,67	81,82	36,36
11 = Aleks	12,50	62,50	0,00	0,00	6,67	46,67	18,18	45,45
12 = Kultu	0,00	0,00	0,00	0,00	13,33	6,67	0,00	18,18
13 = Otto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
14 = Theseus	18,75	81,25	12,50	87,50	53,33	80,00	36,36	81,82
15 = PressDisplay	12,50	75,00	0,00	0,00	13,33	0,00	0,00	0,00
16 = Google	31,25	37,50	50,00	37,50	33,33	26,67	63,64	45,45
Tehtävän pisteet: 23	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
Ryhmän yht. pist.	42	146	14	35	63	86	37	71
%	11,41	39,67	7,61	19,02	18,26	24,93	14,62	28,06
pist./hklö/ka.	2,63/ 23	9,13/ 23	1,75/ 23	4,38/ 23	4,20/ 23	5,73/ 23	3,36/ 23	6,45/ 23
ryhmän max. pist.	368	368	184	184	345	345	253	253

8. Janet on *

- Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijaportaali
- Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston blogi
- Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinto-opas
- Jyväskylän ammattikorkeakoulun henkilöstöluettelo
- Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston tietokanta
- En tiedä, mikä Janet on

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijaportaali	0,00	0,00	25,00	0,00	13,33	0,00	0,00	0,00
2 = Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinto-opas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3 = Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston blogi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4 = Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston tietokanta	75,00	93,75	50,00	100,00	80,00	100,00	81,82	100,00
5 = Jyväskylän ammattikorkeakoulun henkilöstöluettelo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6 = En tiedä, mikä Janet on	25,00	6,25	25,00	0,00	13,33	0,00	18,18	0,00

yht. pist.	36	45	12	24	36	45	27	33
%	75	93,75	50	100	80	100	81,81818	100
pist./hklö	2,25	2,8125	1,5	3	2,4	3	2,454545	3
ryhmän max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

9. Janetista löydän *

- Jyväskylän alueen kirjastoihin hankitut kirjat
- opettajien puhelinnumerot
- Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt
- tiedot kirjastoon saapuvista ammattilehdistä
- ammattilehtien artikkelit
- opintojaksoilla tarvittavat kurssikirjat opintojakson mukaan
- opintojaksoilla tarvittavien kurssikirjojen lainatilanteen
- tiedot lainassani olevista Jyväskylän kaupunginkirjaston kirjoista
- en osaa sanoa

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = Jyväskylän alueen kirjastoihin hankitut kirjat	12,50	18,75	0,00	12,50	13,33	20,00	18,18	36,36
2 = opintojaksoilla tarvittavat kurssikirjat opintojakson mukaan	37,50	12,50	12,50	0,00	20,00	26,67	9,09	9,09
3 = opintojaksoilla tarvittavien kurssikirjojen lainatilanteen	50,00	62,50	62,50	75,00	66,67	53,33	54,55	72,73
4 = ammattilehtien artikkelit	12,50	37,50	0,00	37,50	20,00	26,67	9,09	36,36
5 = Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt	37,50	37,50	50,00	12,50	53,33	66,67	36,36	63,64
6 = tiedot lainassani olevista Jyväskylän kaupunginkirjaston kirjoista	6,25	6,25	12,50	25,00	6,67	13,33	9,09	27,27
7 = opettajien puhelinnumerot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8 = tiedot kirjastoon saapuvista ammattilehdistä	31,25	43,75	12,50	50,00	20,00	40,00	9,09	45,45
9 = en osaa sanoa	31,25	6,25	25,00	0,00	13,33	0,00	27,27	0,00

yht. pist.	46	56	25	28	52	56	28	48
%	41,07	50,00	44,64	50,00	49,52	53,33	36,36	62,34
pist./hklö	2,88	3,50	3,13	3,50	3,47	3,73	2,55	4,36
max. pist.	112	112	56	56	105	105	77	77

10. Kirjaston tietokannat löytyvät *

- Googlesta
 Janetista
 YSAsta/Vesasta
 Nellistä
 En tiedä, mistä kirjaston tietokannat löytyvät

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = Googlesta	6,25	12,50	0,00	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00
2 = Nellistä	81,25	81,25	50,00	50,00	73,33	66,67	45,45	81,82
3 = YSAsta/Vesasta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4 = Janetista	43,75	56,25	50,00	50,00	46,67	66,67	45,45	54,55

5 = En tiedä, mistä kirjaston tietokannat löytyvät	18,75	0,00	25,00	12,50	6,67	0,00	18,18	0,00
--	-------	------	-------	-------	------	------	-------	------

yht. pist.	39	39	12	12	33	30	15	27
%	81,25	81,25	50,00	50,00	73,33	66,67	45,45	81,82
pist./hklö	2,44	2,44	1,50	1,50	2,20	2,00	1,36	2,45
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

11. Viitetietokanta tarkoittaa *

- tietokantaa, josta voit lukea artikkeleita ja kirjoja
 tietokanta, josta löytyy tiedot julkaisusta, mutta alkuperäinen julkaisu löytyy jostain muualta
 tietokanta, josta löytyy tietoa siitä, kuinka monta kertaa tiettyyn julkaisuun on viitattu
 tietokantaa, jossa on e-kirjoja
 En tiedä, mitä viitetietokanta tarkoittaa

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = tietokantaa, jossa on e-kirjoja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13,33	0,00	0,00
2 = tietokantaa, josta voit lukea artikkeleita ja kirjoja	0,00	6,25	0,00	0,00	6,67	20,00	18,18	0,00
3 = tietokanta, josta löytyy tiedot julkaisusta, mutta alkuperäinen julkaisu löytyy jostain muualta	50,00	56,25	25,00	50,00	53,33	66,67	45,45	72,73
4 = tietokanta, josta löytyy tietoa siitä, kuinka monta kertaa tiettyyn julkaisuun on viitattu	12,50	31,25	12,50	25,00	13,33	20,00	9,09	9,09
5 = En tiedä, mitä viitetietokanta tarkoittaa	43,75	12,50	62,50	25,00	26,67	13,33	27,27	18,18

Ryhmän yht. pist.	24	27	6	12	24	30	15	24
%	50,00	56,25	25,00	50,00	53,33	66,67	45,45	72,73
pist./hklö/ka.	1,50	1,69	0,75	1,50	1,60	2,00	1,36	2,18
tehtävän max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

12. Alekski sisältää *

- kotimaiset artikkeliviitteet
 ammattikorkeakoulujen sähköiset opinnäytetyöt
 Jyväskylän alueen kirjastojen kirjat ja lehdet
 ammattilehtien kokotekstiartikkelit
 En tiedä, mitä Alekski sisältää

Vaihtoehdot	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = ammattilehtien kokotekstiartikkelit	6,25	37,50	0,00	25,00	20,00	26,67	18,18	18,18
2 = kotimaiset artikkeliviitteet	12,50	37,50	0,00	0,00	20,00	40,00	9,09	9,09
3 = ammattikorkeakoulujen sähköiset opinnäytetyöt	0,00	12,50	25,00	12,50	6,67	13,33	18,18	0,00
4 = Jyväskylän alueen kirjastojen kirjat ja lehdet	0,00	6,25	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	18,18
5 = En tiedä, mitä Alekski sisältää	81,25	12,50	75,00	62,50	66,67	20,00	63,64	54,55

Ryhmän yht. pist.	6	18	0	0	9	18	3	3
%	12,50	37,50	0,00	0,00	20,00	40,00	9,09	9,09
pist./hklö/ka.	0,38	1,13	0,00	0,00	0,60	1,20	0,27	0,27
Ryhmän max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

13. HeleconMIX on *

- asiasanasto, josta voin tarkistaa liiketalouden termejä suomeksi ja englanniksi
 tiedot Kauppakorkeakoulun kirjaston opinnäytetöistä, kirjoista ja artikkeleista
 kotimainen liiketaloustieteen portaali
 Kauppalehden arkisto
 En tiedä, mikä HeleconMIX on

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = Kauppalehden arkisto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2 = asiasanasto, josta voin tarkistaa liiketalouden termejä suomeksi ja englanniksi	0,00	6,25	0,00	12,50	0,00	6,67	9,09	9,09
3 = tiedot Kauppakorkeakoulun kirjaston opinnäytetöistä, kirjoista ja artikkeleista	0,00	12,50	25,00	0,00	13,33	20,00	9,09	0,00

4 = kotimainen liiketaloustieteen portaali	0,00	18,75	0,00	25,00	0,00	13,33	0,00	9,09
5 = En tiedä, mikä HeleconMIX on	100,00	62,50	75,00	62,50	73,33	60,00	81,82	81,82

yht. pist.	0	5	4	1	4	7	3	1
%	0,00	10,42	16,67	4,17	8,89	15,56	9,09	3,03
pist./hklö	0,00	0,31	0,50	0,13	0,27	0,47	0,27	0,09
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

14. MOT sisältää *

- kielten oppimateriaaleja
- tietyn opintojakson tehtävät
- sähköisiä sanakirjoja
- tv-ohjelman arkiston
- suomen kielen termejä
- en tiedä, mitä MOT sisältää

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = tv-ohjelman arkiston	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2 = suomen kielen termejä	6,25	12,50	0,00	37,50	0,00	33,33	0,00	18,18
3 = kielten oppimateriaaleja	12,50	12,50	12,50	12,50	6,67	20,00	27,27	18,18
4 = tietyn opintojakson tehtävät	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5 = sähköisiä sanakirjoja	43,75	56,25	25,00	62,50	53,33	53,33	36,36	63,64
6 = en tiedä, mitä MOT sisältää	50,00	25,00	62,50	37,50	40,00	20,00	45,45	27,27

yht. pist.	26	35	7	25	25	42	15	29
%	23,21	31,25	12,50	44,64	23,81	40,00	19,48	37,66
pist./hklö	1,63	2,19	0,88	3,13	1,67	2,80	1,36	2,64
max. pist.	112	112	56	56	105	105	77	77

15. Voin uusia JAMK-kirjastosta lainattua aineistoa ja tehdä varauksia *

- Janetissa
 Aalto-kirjastossa
 Asioassa
 Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston asiakaspalvelussa
 JAMKin kirjastokortilla
 Nellissä
 en tiedä, miten voin uusia lainoja ja/tai tehdä varauksia JAMKin kirjastossa

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston asiakaspalvelussa	87,50	87,50	87,50	75,00	80,00	73,33	63,64	72,73
2 = Nellissä	31,25	31,25	0,00	0,00	26,67	20,00	9,09	9,09
3 = Janetissa	31,25	56,25	37,50	75,00	40,00	73,33	90,91	100,00
4 = Aalto-kirjastossa	12,50	18,75	0,00	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00
5 = JAMKin kirjastokortilla	62,50	75,00	50,00	87,50	73,33	60,00	45,45	54,55
6 = Asioassa	0,00	0,00	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7 = en tiedä, miten voin uusia lainoja ja/tai tehdä varauksia JAMKin kirjastossa	0,00	0,00	0,00	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00

yht. pist.	82	98	38	50	80	87	62	70
%	56,94	68,06	52,78	69,44	59,26	64,44	62,63	70,71
pist./hklö	5,13	6,13	4,75	6,25	5,33	5,80	5,64	6,36
max. pist.	144	144	72	72	135	135	99	99

16. Keskiuomalaisen sähköinen arkisto *

- on vapaasti käytettävissä Googlessa
 sisältää painetun lehden artikkelit tekstimuodossa
 sisältää maksuttoman verkkolehden artikkelit tekstimuodossa
 sisältää kaikki painetussa lehdessä olevat tiedot
 sisältää kokotekstejä, joita voin lukea vain JAMKin verkossa
 en tiedä, mitä Keskiuomalaisen sähköinen arkisto

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = sisältää kaikki painetussa lehdessä olevat tiedot	18,75	6,25	0,00	12,50	20,00	6,67	0,00	0,00
2 = sisältää kokotekstejä, joita voin lukea vain JAMKin verkossa	6,25	31,25	0,00	25,00	6,67	20,00	0,00	0,00

3 = on vapaasti käytettävissä Googlessa	0,00	6,25	0,00	12,50	6,67	6,67	9,09	9,09
4 = sisältää painetun lehden artikkelit tekstimuodossa	43,75	56,25	50,00	50,00	26,67	60,00	45,45	72,73
5 = sisältää maksuttoman verkkolehden artikkelit tekstimuodossa	43,75	43,75	0,00	37,50	40,00	20,00	45,45	45,45
6 = en tiedä, mitä Keski-suomalaisen sähköinen arkisto	18,75	12,50	50,00	12,50	20,00	13,33	18,18	0,00

yht. pist.	31	49	12	21	21	39	20	29
%	24,22	38,28	18,75	32,81	17,50	32,50	22,73	32,95
pist./hklö	1,94	3,06	1,50	2,63	1,40	2,60	1,82	2,64
max. pist.	128	128	64	64	120	120	88	88

17. Boolean haku tarkoittaa *

- hakusanojen yhdistelyä
- haun rajaamista ajalla tai kielellä
- hakusanojen katkaisua
- en tiedä, mitä boolean haku tarkoittaa

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = haun rajaamista ajalla tai kielellä	18,75	0,00	12,50	0,00	0,00	0,00	9,09	0,00
2 = hakusanojen katkaisua	6,25	56,25	0,00	37,50	13,33	46,67	9,09	54,55
3 = hakusanojen yhdistelyä	18,75	43,75	25,00	37,50	40,00	46,67	9,09	27,27
4 = en tiedä, mitä boolean haku tarkoittaa	56,25	12,50	75,00	37,50	46,67	20,00	72,73	27,27

yht. pist.	9	21	6	9	18	21	3	9
%	18,75	43,75	25,00	37,50	40,00	46,67	9,09	27,27
pist./hklö	0,56	1,31	0,75	1,13	1,20	1,40	0,27	0,82
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

18. Hakusanat kannattaa kirjoittaa *

- perusmuodossa
 ei ole merkitystä, missä muodossa hakusana kirjoitetaan
 katkaistuna
 en tiedä, miten hakusanat kannattaa kirjoittaa

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = katkaistuna	37,50	68,75	25,00	50,00	20,00	66,67	9,09	72,73
2 = perusmuodossa	75,00	43,75	75,00	75,00	86,67	66,67	90,91	36,36
3 = ei ole merkitystä, missä muodossa hakusana kirjoitetaan	0,00	6,25	12,50	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00
4 = en tiedä, miten hakusanat kannattaa kirjoittaa	0,00	0,00	0,00	12,50	0,00	0,00	9,09	0,00

yht. pist.	30	40	12	18	22	40	13	28
%	46,88	62,50	37,50	56,25	36,67	66,67	29,55	63,64
pist./hklö	1,88	2,50	1,50	2,25	1,47	2,67	1,18	2,55
max. pist.	64	64	32	32	60	60	44	44

19. Etsit kirjoja, jotka käsittelevät nuorten ajankäyttöä. Haet *

- nuoret NEAR ajankäyttö
 nuoret NOT ajankäyttö
 nuoret AND ajankäyttö
 nuoret OR ajankäyttö
 en tiedä, miten hakea

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
1 = nuoret OR ajankäyttö	0,00	0,00	0,00	12,50	6,67	13,33	0,00	0,00
2 = nuoret NEAR ajankäyttö	12,50	0,00	12,50	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00
3 = nuoret AND ajankäyttö	81,25	100,00	62,50	75,00	66,67	86,67	81,82	100,00
4 = nuoret NOT ajankäyttö	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5 = en tiedä, miten hakea	18,75	0,00	25,00	12,50	20,00	6,67	18,18	0,00

yht. pist.	39	48	15	18	30	39	27	33
%	81,25	100,00	62,50	75,00	66,67	86,67	81,82	100,00
pist./hklö	2,44	3,00	1,88	2,25	2,00	2,60	2,45	3,00
max.pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

20. Kirjoitat Janetiin hakulauseen: ruokapalvelu or ateriapalvelu, saat viitelistan, jonka *

- yhdessä viitteessä on molemmat sanat
 yhdessä viitteessä sanat esiintyvät peräkkäin ja juuri tässä järjestyksessä
 yhdessä viitteessä on jompi kumpi sanoista
 en tiedä hakutulosta

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = yhdessä viitteessä on jompi kumpi sanoista	56,25	75,00	12,50	75,00	73,33	93,33	72,73	90,91
2 = yhdessä viitteessä on molemmat sanat	12,50	12,50	0,00	12,50	6,67	0,00	9,09	0,00
3 = yhdessä viitteessä sanat esiintyvät peräkkäin ja juuri tässä järjestyksessä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,09	0,00
4 = en tiedä hakutulosta	31,25	12,50	37,50	12,50	20,00	6,67	9,09	9,09

yht. pist.	27	36	3	18	33	42	24	30
%	56,25	75,00	12,50	75,00	73,33	93,33	72,73	90,91
pist./hklö	1,69	2,25	0,38	2,25	2,20	2,80	2,18	2,73
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

21. Mikä on paras tapa hakea Janetista ravintolan asiakaspalvelusta? *

- "ravintolan asiakaspalvelu"
 ravintola OR asiakas OR palvelu
 ravintola AND asiakas AND palvelu
 ravintola? AND asiakaspalvelu?
 En tiedä parasta tapaa.

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = ravintola? AND asiakaspalvelu?	31,25	81,25	0,00	25,00	33,33	73,33	36,36	81,82
2 = "ravintolan asiakaspalvelu"	12,50	12,50	50,00	12,50	20,00	0,00	27,27	0,00
3 = ravintola AND asiakas AND palvelu	25,00	6,25	37,50	37,50	13,33	6,67	9,09	9,09
4 = ravintola OR asiakas OR palvelu	6,25	0,00	0,00	12,50	0,00	0,00	9,09	9,09
5 = En tiedä parasta tapaa.	25,00	0,00	12,50	12,50	33,33	20,00	18,18	0,00

yht. pist.	19	40	3	9	17	34	13	28
%	29,69	62,50	9,38	28,13	28,33	56,67	29,55	63,64
pist./hklö	1,19	2,50	0,38	1,13	1,13	2,27	1,18	2,55
max. pist.	64	64	32	32	60	60	44	44

22. Etsit artikkeleita Arto-tietokannasta service design -aiheesta, mutta et löydä aiheesta. Mitä teet? *

- haet VESASTa aiheeseen liittyviä asiasanoja, jolla kokeilet uudelleen
 ideoit ja etsit aiheesta muita hakusanoja
 käytät katkaisua ja haet: service? design?
 yhdistän sanat and-operaattorilla: service AND design

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = käytät katkaisua ja haet: service? design?	31,25	31,25	12,50	25,00	40,00	26,67	9,09	63,64
2 = haet VESASTa aiheeseen liittyviä asiasanoja, jolla kokeilet uudelleen	12,50	25,00	37,50	12,50	13,33	40,00	9,09	36,36
3 = yhdistän sanat and-operaattorilla: service AND design	37,50	43,75	37,50	62,50	33,33	33,33	63,64	36,36
4 = ideoit ja etsit aiheesta muita hakusanoja	50,00	43,75	25,00	50,00	26,67	13,33	36,36	36,36

yht. pist.	35	38	16	17	24	28	16	31
%	15,63	16,96	14,29	15,18	11,43	13,33	10,39	20,13
pist./hklö	2,19	2,38	2,00	2,13	1,60	1,87	1,45	2,82
max. pist.	224	224	112	112	210	210	154	154

23. Asiasanahaussa voit käyttää *

- nimessä esiintyvää sanaa
 tiivistelmässä käytettyä sanaa
 erityisen sanaston sanoja
 mitä tahansa sanaa
 en tiedä, mitä sanaa asiasanahaussa käytetään

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = mitä tahansa sanaa	37,50	37,50	62,50	62,50	20,00	6,67	45,45	36,36
2 = nimessä esiintyvää sanaa	25,00	43,75	12,50	25,00	26,67	46,67	45,45	45,45
3 = erityisen sanaston sanoja	12,50	31,25	12,50	0,00	6,67	33,33	0,00	18,18
4 = tiivistelmässä käytettyä sanaa	12,50	25,00	0,00	0,00	33,33	26,67	0,00	18,18
5 = en tiedä, mitä sanaa asiasana- haussa käytetään	31,25	12,50	12,50	25,00	33,33	13,33	9,09	9,09

yht. pist.	6	15	3	0	3	15	0	6
%	12,50	31,25	12,50	0,00	6,67	33,33	0,00	18,18
pist./hklö	0,38	0,94	0,38	0,00	0,20	1,00	0,00	0,55
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

24. Hakusanojen katkaisulla pyritään *

- etsimään hakusanan kaikilla eri taivutusmuodoilla
- saamaan lisää hakutuloksia
- nopeuttamaan hakuohjelman työtä
- rajaamaan hakua
- vähentämään kirjoitusvirheiden mahdollisuutta

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = rajaamaan hakua	37,50	31,25	12,50	12,50	26,67	46,67	18,18	36,36
2 = etsimään hakusanan kaikilla eri taivutusmuodoilla	43,75	56,25	50,00	87,50	40,00	60,00	63,64	63,64
3 = nopeuttamaan hakuohjelman työtä	25,00	18,75	12,50	0,00	13,33	13,33	18,18	18,18
4 = saamaan lisää hakutuloksia	37,50	56,25	37,50	50,00	46,67	40,00	45,45	63,64
5 = vähentämään kirjoitusvirheiden mahdollisuutta	0,00	12,50	0,00	0,00	26,67	6,67	0,00	18,18

yht. pist.	39	58	21	33	47	47	36	46
%	30,47	45,31	32,81	51,56	39,17	39,17	40,91	52,27
pist./hklö	2,44	3,63	2,63	4,13	3,13	3,13	3,27	4,18
max. pist.	128	128	64	64	120	120	88	88

25. Etsit artikkeleita ja saat suuren viitemäärän. Miten käsittelet hakutulosta? *

- tarkennat hakua asiasanoilla
- lisäät hakulauseeseen AND-operaattori
- lajittelet kielen tai ilmestymisvuoden mukaan
- selaat muutaman viitteen listan alusta, parhaat viitteet ovat ensin
- tallennat tuloslistan ja käyt sen läpi vähitellen myöhemmin, pienemmissä osissa
- lisäät hakulauseeseen OR-operaattori
- en tiedä, miten hakutulosta kannattaa käsitellä

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = selaat muutaman viitteen listan alusta, parhaat viitteet ovat ensin	18,75	18,75	25,00	25,00	13,33	20,00	9,09	0,00
2 = tallennat tuloslistan ja käyt sen läpi vähitellen myöhemmin, pienemmissä osissa	6,25	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00
3 = tarkennat hakua asiasanoilla	50,00	68,75	50,00	75,00	80,00	60,00	72,73	90,91
4 = lajittelet kielen tai ilmestymisvuoden mukaan	25,00	25,00	12,50	37,50	26,67	20,00	27,27	45,45
5 = lisäät hakulauseeseen OR-operaattori	6,25	25,00	0,00	12,50	13,33	13,33	0,00	18,18
6 = lisäät hakulauseeseen AND-operaattori	12,50	37,50	25,00	25,00	13,33	20,00	9,09	36,36
7 = en tiedä, miten hakutulosta kannattaa käsitellä	31,25	0,00	37,50	0,00	6,67	6,67	0,00	0,00

yht. pist.	41	62	22	32	52	45	34	52
%	28,47	43,06	30,56	44,44	38,52	33,33	34,34	52,53
pist./hklö	2,56	3,88	2,75	4,00	3,47	3,00	3,09	4,73
max. pist.	144	144	72	72	135	135	99	99

26. Kirjoitat Google-hakuun: kuntosalit jyväskylä. Mikä Boolean operaattori on käytössä? *

- NOT
- AND
- OR
- fraasi
- Boolean operaattori ei ole käytössä

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = fraasi	12,50	12,50	25,00	0,00	6,67	20,00	0,00	0,00
2 = NOT	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3 = OR	0,00	0,00	12,50	0,00	6,67	0,00	9,09	0,00
4 = AND	50,00	62,50	25,00	25,00	60,00	53,33	36,36	54,55
5 = Boolean operaati- tori ei ole käytössä	37,50	25,00	37,50	75,00	33,33	33,33	54,55	45,45

yht. pist.	24	30	6	6	27	24	12	18
%	50,00	62,50	25,00	25,00	60,00	53,33	36,36	54,55
pist./hklö	1,50	1,88	0,75	0,75	1,80	1,60	1,09	1,64
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

27. Lähdeluettelon tarkoitus on *

- antaa uskottava kuva esseeseen/raporttiin käytetystä ajasta
- vähentää plagiointiepäilyä
- antaa opettajalle mahdollisimman pitkä lista kirjoista
- antaa riittävästi tietoa, miten lähteet löytyvät
- kertoo lukijalle, mitä lähteitä on käytetty
- en tiedä, miksi lähdeluettelo tehdään

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = antaa opettajalle mahdollisimman pitkä lista kirjoista	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2 = kertoa lukijalle, mitä lähteitä on käytet- ty	93,75	93,75	100,0 0	87,50	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0
3 = antaa riittävästi tietoa, miten lähteet löytyvät	50,00	62,50	50,00	62,50	60,00	80,00	54,55	54,55
4 = antaa uskottava kuva esseeseen/raporttiin käy- tetyistä ajasta	6,25	12,50	0,00	12,50	6,67	6,67	9,09	27,27
5 = vähentää plagioin- tiepäilyä	56,25	56,25	37,50	37,50	46,67	33,33	18,18	36,36
6 = en tiedä, miksi lähdeluettelo tehdään	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

yht. pist.	87	93	42	42	86	91	55	59
%	67,97	72,66	65,63	65,63	71,67	75,83	62,50	67,05
pist./hklö	5,44	5,81	5,25	5,25	5,73	6,07	5,00	5,36
max. pist.	128	128	64	64	120	120	88	88

28. Valitse mielestäsi oikea vaihtoehto *

Käytät lähteenä kirjan elektronista versiota. Lähdeviite lähdeluettelossa poikkeaa painetun kirjan lähdemerkinnästä seuraavasti:

- Janet-tietokannasta löytyvät kirjan tiedot
- päivämäärän, jolloin käytin kirjasta saatua tietoa
- e-kirjassa on linkki kirjaston kotisivulle
- kirjan internet-osoitteen ja linkin avauspäivämäärän
- ei mitenkään, viite sisältää samat tiedot e- ja p-kirjassa
- samat tiedot kuin painetusta kirjasta, mutta lisäksi sanan e-kirja
- en tiedä, miten tieto merkitään

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = e-kirjassa on linkki kirjaston kotisivulle	0,00	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,09
2 = ei mitenkään, viite sisältää samat tiedot e- ja p-kirjassa	6,25	12,50	0,00	12,50	6,67	0,00	0,00	0,00
3 = samat tiedot kuin painetusta kirjasta, mutta lisäksi sanan e-kirja	25,00	25,00	25,00	12,50	33,33	40,00	27,27	18,18
4 = Janet-tietokannasta löytyvät kirjan tiedot	6,25	12,50	0,00	12,50	6,67	6,67	9,09	9,09
5 = päivämäärän, jolloin käytin kirjasta saatua tietoa	25,00	31,25	0,00	12,50	26,67	33,33	45,45	27,27
6 = kirjan internet-osoitteen ja linkin avauspäivämäärän	43,75	62,50	50,00	62,50	13,33	33,33	54,55	72,73
7 = en tiedä, miten tieto merkitään	25,00	0,00	37,50	12,50	26,67	20,00	9,09	0,00

yht. pist.	27	41	12	18	12	22	25	30
%	24,11	36,61	21,43	32,14	11,43	20,95	32,47	38,96
pist./hklö	1,69	2,56	1,50	2,25	0,80	1,47	2,27	2,73
max. pist.	112	112	56	56	105	105	77	77

29. Valitse sopivin vaihtoehto *

Lehtonen, S. 2011. Hevosmatkailun kysyntä maailmalla kasvaa kohisten Maaseudun tulevaisuus 18.5.2011, 6. Viitattu 23.10.2012. <http://www.jamk.fi/kirjasto>, Nelli-portaali, Maaseudun tulevaisuuden arkisto.

- artikkeli ammattilehdessä
- artikkeli tieteellisessä lehdessä
- artikkeli päivälehdessä
- artikkeli kokoomajulkaisussa
- artikkeli verkkajulkaisussa
- en osaa sanoa

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = artikkeli ammat- tilehdessä	6,25	25,00	25,00	0,00	20,00	26,67	9,09	9,09
2 = artikkeli tieteel- lisessä lehdessä	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	6,67	9,09	9,09
3 = artikkeli päivä- lehdessä	37,50	43,75	12,50	12,50	33,33	33,33	36,36	54,55
4 = artikkeli ko- koomajulkaisussa	18,75	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00	18,18	0,00
5 = artikkeli verkko- julkaisussa	50,00	50,00	50,00	87,50	46,67	66,67	63,64	54,55
6 = en osaa sanoa	0,00	0,00	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

yht. pist.	26	29	7	10	22	25	19	24
%	40,63	45,31	21,88	31,25	36,67	41,67	43,18	54,55
pist./hklö	1,63	1,81	0,88	1,25	1,47	1,67	1,73	2,18
max. pist.	64	64	32	32	60	60	44	44

30. Valitse sopin vaihtoehto *

Mertanen, E. 2012. Palvelujen kehittämisestä asiakaslähtöiseen palvelujärjestelmien kehittämiseen. Teoksessa Kohti laadukasta palveluliiketoimintaosaamista. Toim. Asta Wahlgrén ja Anne Kitunen. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 100 - 111.

- artikkeli ammattilehdessä
- artikkeli tieteellisessä lehdessä
- artikkeli päivälehdessä
- artikkeli kokoomajulkaisussa
- artikkeli verkkajulkaisussa

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = artikkeli ammat- tilehdessä	25,00	18,75	37,50	37,50	26,67	20,00	27,27	18,18
2 = artikkeli tieteel- lisessä lehdessä	18,75	12,50	12,50	0,00	13,33	20,00	18,18	18,18
3 = artikkeli päivä- lehdessä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,09	0,00
4 = artikkeli ko- koomajulkaisussa	62,50	68,75	37,50	62,50	46,67	53,33	63,64	54,55

5 = artikkeli verkkojulkaisussa	0,00	0,00	12,50	0,00	13,33	20,00	9,09	18,18
---------------------------------	------	------	-------	------	-------	-------	------	-------

yht. pist.	30	33	9	15	21	24	21	18
%	62,50	68,75	37,50	62,50	46,67	53,33	63,64	54,55
pist./hklö	1,88	2,06	1,13	1,88	1,40	1,60	1,91	1,64
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

31. Valitse sopivin vaihtoehto *

Nelimarkka, M. 2012. Ruokakulttuurin puolestapuhujat visioivat viherkattoja ja syötäviä puistoja. Helsinki: Ruokatieto Yhdistys ry. Viitattu 23.10.2012. http://uutiset.ruokatieto.fi/WebRoot/1043198/X_Uutistenhallinta-2-1-palsta_uusi.aspx?id=1239254.

- artikkeli ammattilehdessä
- artikkeli tieteellisessä lehdessä
- artikkeli päivälehdessä
- artikkeli kokoomajulkaisussa
- artikkeli verkkojulkaisussa

	Ryh-mä 1a	Ryh-mä 1b	Ryh-mä 2a	Ryh-mä 2b	Ryh-mä 3a	Ryh-mä 3b	Ryh-mä 5a	Ryh-mä 5b
1 = artikkeli ammattilehdessä	12,50	6,25	25,00	0,00	6,67	13,33	18,18	9,09
2 = artikkeli tieteellisessä lehdessä	0,00	6,25	12,50	0,00	0,00	0,00	9,09	9,09
3 = artikkeli päivälehdessä	6,25	6,25	12,50	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00
4 = artikkeli kokoomajulkaisussa	12,50	6,25	0,00	0,00	6,67	6,67	9,09	0,00
5 = artikkeli verkkojulkaisussa	75,00	87,50	62,50	87,50	86,67	93,33	72,73	100,00

yht. pist.	38	43	17	21	40	44	26	34
%	59,38	67,19	53,13	65,63	66,67	73,33	59,09	77,27
pist./hklö	2,38	2,69	2,13	2,63	2,67	2,93	2,36	3,09
max. pist.	64	64	32	32	60	60	44	44

32. Valitse sopivin vaihtoehto *

Sánchez-Cañizares, S. & López-Guzmán, T. 2012. Gastronomy as a tourism resource: profile of the culinary tourist. Current Issues In Tourism, 15, 3, 229 - 245. Viitattu 23.10.2012. <http://www.jamk.fi/kirjasto, Nelli-portaali, Ebsco-tietokanta>.

- artikkeli ammattilehdessä
- artikkeli tieteellisessä lehdessä
- artikkeli päivälehdessä
- artikkeli kokoomajulkaisussa
- artikkeli verkkojulkaisussa

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = artikkeli ammat- tilehdessä	12,50	31,25	25,00	37,50	40,00	33,33	9,09	45,45
2 = artikkeli tieteel- lisessä lehdessä	18,75	6,25	25,00	12,50	6,67	13,33	9,09	18,18
3 = artikkeli päivä- lehdessä	0,00	6,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4 = artikkeli ko- koomajulkaisussa	37,50	6,25	0,00	12,50	20,00	13,33	27,27	0,00
5 = artikkeli verkko- julkaisussa	56,25	68,75	50,00	62,50	40,00	46,67	63,64	63,64

yht. pist.	20	19	12	11	15	18	11	18
%	25,00	23,75	30,00	27,50	20,00	24,00	20,00	32,73
pist./hklö	1,25	1,19	1,50	1,38	1,00	1,20	1,00	1,64
max. pist.	80	80	40	40	75	75	55	55

33. Valitse sopivin vaihtoehto *

Siitari, M.-L. 2005. Matkailu luo hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa. Vitriini 6, 46 - 47.

- artikkeli verkkojulkaisussa
- artikkeli tieteellisessä lehdessä
- artikkeli ammattilehdessä
- artikkeli kokoomajulkaisussa
- artikkeli päivälehdessä

	Ryh- mä 1a	Ryh- mä 1b	Ryh- mä 2a	Ryh- mä 2b	Ryh- mä 3a	Ryh- mä 3b	Ryh- mä 5a	Ryh- mä 5b
1 = artikkeli ammat- tilehdessä	100,00	93,75	75,00	87,50	80,00	66,67	36,36	63,64
2 = artikkeli tieteel- lisessä lehdessä	6,25	12,50	0,00	0,00	6,67	26,67	18,18	18,18
3 = artikkeli päivä- lehdessä	0,00	0,00	12,50	0,00	13,33	6,67	18,18	18,18
4 = artikkeli ko- koomajulkaisussa	0,00	0,00	12,50	12,50	0,00	0,00	36,36	18,18
5 = artikkeli verkko- julkaisussa	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00

yht. pist.	48	45	18	21	36	30	12	21
%	100,00	93,75	75,00	87,50	80,00	66,67	36,36	63,64
pist./hklö	3,00	2,81	2,25	2,63	2,40	2,00	1,09	1,91
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

34. Vastaa kysymyksiin alla olevan viitteen perusteella.

Reference List

Sigala M. e-Customer Relationship Management in the hotel sector: Guests' perceptions of perceived e-service quality levels. Tourism (13327461) [serial online]. December 2006;54(4):333-344. Available from: Hospitality & Tourism Complete, Ipswich, MA. Accessed January 1, 2007.

Missä lehdessä artikkeli on ilmestynyt?

Mikä on artikkelin nimi?

Milloin artikkeli on julkaistu?

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
yht. pist.	93	114	50	51	79	65	53	62
%	64,58	79,17	69,44	70,83	58,52	48,15	53,54	62,63
pist./hklö	5,81	7,13	6,25	6,38	5,27	4,33	4,82	5,64
max. pist.	144	144	72	72	135	135	99	99

35. Voin käyttää Googlessa löytämäni tietoa vapaasti ilman julkaisijan lupaa *

Oikein Väärin En tiedä

	Ryhmä 1a	Ryhmä 1b	Ryhmä 2a	Ryhmä 2b	Ryhmä 3a	Ryhmä 3b	Ryhmä 5a	Ryhmä 5b
Oikein	18,75	31,25	0,00	0,00	26,67	33,33	54,55	36,36
Väärin	31,25	62,50	75,00	75,00	60,00	46,67	36,36	54,55
En tiedä	12,50	6,25	25,00	25,00	13,33	20,00	9,09	9,09

yht. pist.	15	30	18	18	27	21	12	18
%	31,25	62,50	75,00	75,00	60,00	46,67	36,36	54,55
pist./hklö	0,94	1,88	2,25	2,25	1,80	1,40	1,09	1,64
max. pist.	48	48	24	24	45	45	33	33

Liite 6. Havainnointilomake

Viikko	Hakulogiikka ja lähdeluettelo *	Tietokannat ja portaalit *	Opinnäytetyöt *	Artikkelit *
	mm. hakusanojen yhdistely (boolean haku), katkaisu, hakulauseet, haku-/asiasanat, lähteiden merkitseminen	Janet/Theseus/Nelli ...	Theseuksessa, Janet:ssa, Nellissä, muu (internetissä)	Nellissä, Ebscossa, Aleksissa, Talentumin, HS:n ja KSML:n artikkelit, PressDisplay
3/13				
4/13				
5/13				
Viikko	Hakulogiikka ja	Tietokannat ja por-	Opinnäytetyöt	Artikkelit

Ohjeita

Havainnointi tehdään asiakaspalvelussa 3. (ja 4.) opintojakson aikana tukkimiehen kirjanpitoa. Kirjaa asiakaskäyntien yhteydessä, mikäli asiakkaan esittämä kysymys **mielestäsi** liittyy *aiheeseen. Varsinaisen tutkimusryhmä on matkailun (restonomi, mta) tutkimusopintoja suorittavat 14 opiskelijaa. Opiskelijat ovat aloittaneet opinnot syksyllä 2012.

Rekisteröitävät kysymykset liittyvät opintojakson oppimistehtäviin (tehtävät liitteenä):

1. tehtävä: 14.1. - 23.1.2013

opiskelijat etsivät oman alan **opinnäytetöitä**

2. tehtävä: 28.1. - 6.2.2013

opiskelijat etsivät tehtävän aiheesta, oman alan kotimaisia **artikkeleita** päivä- ja ammattilehdistä sekä kahdesta ulkomaisesta nimetystä lehdestä:

*Tourism Review (Emerald-tietokanta)

*Journal of Tourism Challenges & Trends (EBSCOhost Hospitality & Tourism Complete -tietokanta)

Kirjaa yhtenä kysymyksenä viereiseen taulukon esim.:

- hakulogiikkaan (miten haen/löydän tästä aiheesta?; mitä sanoja käytän?; miten laitan lähdeluetteloon?)
 - tietokantoihin (mistä haen/löydän opinnäytetöitä/artikkeleita?; mistä löydän nämä lehdet?)

Kysymys voi olla yleinen: *Minun pitää löytää artikkeleita/opinnäytetöitä/lehtiä, voitko auttaa?* Kirjaa kukin neuvomasi asia ko. kohtaan (esim. jos neuvot hakusanojen katkaisun → hakulogiikka ja Nellin etäkäytön → Nelli sekä EBSCO:n lehtihaun → artikkelit).

Lutakon kampuskirjaston asiakashavainnointi
Tammi- helmikuu 2013

	lähdeluettelo mm. hakusanojen yhdistely (boolean haku), katkaisu, hakulauseet, haku-/asiasanat, lähteiden merkitseminen	taalit Janet/Theseus/Nelli	Theseuksessa, Janet:ssa, Nellissä, muu (internetissä)	Nellissä, Ebscossa, Aleksissa, Talentumin, HS:n ja KSML:n artikkelit, PressDisplay
6/13				
7/13				
8/13				
Viikko	Hakulogiikka ja	Tietokannat ja por-	Opinnäytetyöt	Artikkelit

Aiheeseen liittyviä kommenttejasi:

Lutakon kampuskirjaston asiakashavainnointi
Tammi- helmikuu 2013

	lähdeluettelo	taalit		
	mm. hakusanojen yhdistely (boolean haku), katkaisu, hakulauseet, haku-/asiasanat, lähteiden merkitseminen	Janet/Theseus/Nelli	Theseuksessa, Janet:ssa, Nellissä, muu (internetissä)	Nellissä, Ebscossa, Aleksissa, Talentumin, HS:n ja KSML:n artikkelit, PressDisplay
9/13				
10/13				